

Gmina
Miłkowice

Program Ochrony Środowiska
dla Gminy Miłkowice

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miłkowice

*Opracował zespół:
Dr Piotr Simiczyjew
Dr Andrzej Witt*

Prace pomocnicze:

*Paweł Simiczyjew- student AR-Wrocław
Anna Witt – studentka architektury PW Wrocław*

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	7
1.1. Podstawa formalna i prawna opracowania	7
1.2. Przedmiot i zakres opracowania	9
1.3. Cel opracowania	9
2. Ogólna charakterystyka.....	18
2.1. Ogólna charakterystyka gminy Miłkowice.....	18
2.1.1. Położenie gminy i zabudowa.....	18
2.1.2. Dane administracyjne	21
2.1.3. Demografia i osadnictwo.....	21
2.1.4. Infrastruktura na terenie gminy	22
2.1.4.1. Gospodarka wodno – ściekowa	22
2.1.4.2. Drogi.....	24
2.1.4.3. Koleje.....	24
2.1.4.4. Telekomunikacja	25
2.1.4.5. Podmioty gospodarcze.....	25
2.2. Walory kulturowe gminy.....	26
3. Charakterystyka i diagnoza stanu środowiska przyrodniczego.....	30
3.1. Geologia i geomorfologia.....	30
3.1.1. Zasoby surowców mineralnych gminy.....	31
3.1.2. Gleby.....	31
3.2. Klimat	32
3.2.1. Charakterystyka warunków klimatycznych rejonu gminy.....	32
3.2.2. Stan zanieczyszczeń powietrza i źródła emisji.....	33
3.2.3. Klimat akustyczny	33
3.3. Zasoby wodne gminy oraz stan ich zagospodarowania.....	34
3.3.1. Wody powierzchniowe.....	34
3.3.2. Wody podziemne.....	36
3.4. Zanieczyszczenia środowiska odpadami.....	36
3.4.1. Odpady komunalne.....	36
3.5. Walory przyrodnicze gminy	43
4. Kierunki rozwoju gminy i gminy Miłkowice	48
4.1. Strategia Rozwoju Gminy	48

4.2. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miłkowice.....	50
4.3. Prognoza zmian zachodzących w środowisku.....	52
4.3.1. Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych.....	53
4.3.2. Racjonalizacja użytkowania wody.....	53
4.3.3. Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji.....	55
4.3.4. Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.....	56
4.3.5. . Ochrona gleb.....	59
4.3.6. Wzbogacenie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych.....	61
4.3.7. Ochrona zasobów kopalin.....	62
5. Działania w zakresie poprawy jakości środowiska.....	63
5.1. Gospodarka wodna.....	63
5.1.1. Założenia polityki ekologicznej.....	63
6. Program działań w gminie Miłkowice.....	65
6.1. Ochrona powietrza.....	65
6.1.1. Założenia polityki ekologicznej.....	65
6.1.2. Program działań w gminie Miłkowice.....	67
6.2. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem.....	69
6.2.1. Założenia polityki ekologicznej.....	69
6.2.2. Program działań w gminie Miłkowice.....	70
6.3. Ochrona gleb i lasów.....	74
6.4. Ochrona przyrody i bioróżnorodności.....	76
6.4.1. Założenia polityki ekologicznej.....	76
6.4.2. Program działań w gminie Miłkowice.....	78
6.5. Edukacja ekologiczna.....	79
6.5.1. Program działań w gminie Miłkowice.....	81
7. Źródła finansowania.....	82
7.1. Mechanizmy finansowania ochrony środowiska.....	82
7.2. Potencjalne źródła finansowania.....	84
7.3. Rozmiary i uwarunkowania źródeł finansowych.....	87
7.4. Współpraca międzynarodowa.....	91
8. Realizacja założeń Programu Ochrony Środowiska.....	92
8.1. Monitoring.....	92

8.2. Koszty realizacji przedsięwzięć Programu Ochrony Środowiska w Gminie Miłkowice	94
8.3. Zarządzanie gminnym programem ochrony środowiska.....	95
9.0 HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE MIŁKOWICE	99
9.1. Gospodarka wodno-ściekowa i zaopatrzenie w wodę do picia	99
9.2. Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem.....	100
9.3. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem	101
9.4. Ochrona gleb i lasów	101
9.5. Ochrona wód.....	102
9.6. Ochrona przyrody i bioróżnorodności.....	102
9.7. Ochrony zieleni w Gminie.....	103
9.8. Edukacja ekologiczna	103
9.9. Ochrona zdrowia.....	104
9.10. Budowa Zintegrowanego Systemu Informatycznego dla Zrównoważonego Rozwoju Regionu Dolnego Śląska”	105
10. Zadania koordynowane- ochrona środowiska naturalnego wraz z ekorozwojem gminy Miłkowice.....	106
11. Podsumowanie	116

Spis tabel

1. Ludność i ilość budynków wsi gminy Miłkowice.
2. Powierzchnia i sieć osadnicza (Rocznik statystyczny Województwa Dolnośląskiego 2003r).
3. Ludność gminy Miłkowice wg. (rocznika statystycznego Województwa Dolnośląskiego 2004).
4. Ruch naturalny ludności gminy Miłkowice wg. (rocznika statystycznego Województwa Dolnośląskiego 2004).
5. Migracje ludności gminy Miłkowice wg. (rocznika statystycznego Województwa Dolnośląskiego 2003).
6. Struktura wiekowa ludności gminy Miłkowice wg. (rocznika statystycznego Województwa Dolnośląskiego 2003).
7. Wodociągi i kanalizacja w gminie Miłkowice.
8. Dane dotyczące dróg na terenie gminy Miłkowice.
9. Wykaz czynnych dróg kolejowych na terenie gminy Miłkowice.
10. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w KRUPON REGON.
11. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w KRUPON REGON, według sekcji.
12. Wykaz największych podmiotów gospodarczych na terenie gminy Miłkowice.
13. Wykaz zabytków gminy Miłkowice.
14. Bonitacja gruntów ornych.
15. Ilość odpadów komunalnych odbieranych w gminie.
16. Charakterystyka osadów ściekowych z gminy Miłkowice.
17. Możliwe do wytworzenia odpady w gminie Miłkowice.
18. Pomniki przyrody

Spis rysunków

1. Mapa gminy Miłkowice.
2. Mapa podziału Gminy Miłkowice na sołectwa.
3. Schemat sieci wód powierzchniowych gminy Miłkowice.

1. Wstęp

1.1. Podstawa formalna i prawna opracowania

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miłkowice” został opracowany przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy "WSPÓLNOTA AKADEMICKA" ul. Sejmowa 5A w Legnicy na zlecenie Urzędu Gminy Miłkowice w oparciu o umowę z dnia. 12-10-2004

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miłkowice został opracowany w oparciu o następujące akty prawne:

USTAWY

Ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. nr 62, poz. 627), która określa zakres merytoryczny mniejszego opracowania.

Ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U.Nr 62, poz. 628),

Ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustaw - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz niektórych ustaw (Dz.U.Nr 100, poz. 1085),

Ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r., nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami),

Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. nr 114, poz. 492, z późniejszymi zmianami).

Ustawę z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U.Nr 16, poz. 78, z późniejszymi zmianami).

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. u. nr 111, poz. 724 z późniejszymi zmianami).

Ustawa z dnia 12 lipca 1995 r. o ochronie roślin uprawnych (Dz. U. nr 90, poz. 446 z późniejszymi zmianami).

Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. u. nr 101, poz. 444 z późniejszymi zmianami)

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 z późniejszymi zmianami).

Ustawę z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. Nr 72, poz. 747 późniejszymi zmianami),

Ustawę z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U.Nr 132, poz. 622 z późniejszymi zmianami),

Ustawę z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (tekst jednolity - Dz.U. Nr 106 z 2000r. z późniejszymi zmianami.

Ustawę z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz.U.Nr9, poz. 43 z 1997r., z późniejszymi zmianami

Ustawę z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz.U. Nr 63, poz. 63 8),

ROZPORZĄDZENIA

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. 03.66.620 z dnia 17 kwietnia 2003 r.),

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. Nr 112, poz. 1206).

Cele i priorytety Programu Ochrony Środowiska są zgodne z celami i priorytetami zawartymi w następujących dokumentach:

„Polityka Ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektyw na 2007-2010" Rada Ministrów, Warszawa, grudzień, 2002

„Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010" Rada Ministrów Warszawa, listopad, 2002r

Narodowa strategia ochrony środowiska na lata 2000-2006; Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2000

Strategia rozwoju energetyki odnawialnej; Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2000

Polityka leśna państwa (wraz z dokumentami uzupełniającymi, takimi jak Krajowy program zwiększenia lesistości. Strategia ochrony leśnej różnorodności biologicznej i in.); Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 1999r

Narodowa strategia edukacji ekologicznej; Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 1998

Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju - Polska 2025; rządowe Centrum Studiów Strategicznych, Warszawa, 2000

Narodowa strategia rozwoju regionalnego; Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 2000

Założenia polityki energetycznej Polski do 2020 roku; Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 2000

Polityka transportowa państwa na lata 2001-2015 dla zrównoważonego rozwoju kraju; Ministerstwo Infrastruktury, Warszawa, 2001

Średniookresowa strategia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, 1999

Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006 ; Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 2001

Narodowy program przygotowania do członkostwa w Unii Europejskiej; Komitet Integracji Europejskiej, Warszawa, 1998 (ze zmianami)

art. 17 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. Nr 62 z dnia 20 czerwca 2001 r., poz. 627). Przy opracowaniu Programu wykorzystano też „Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” Ministerstwa Środowiska z grudnia 2002 r.

1.2. Przedmiot i zakres opracowania

Program ochrony środowiska jest dokumentem określającym cele i zadania administracji w zakresie ochrony środowiska . Dokument ten, chociaż ma charakter autonomiczny służący przede wszystkim zarządzaniu środowiskiem w skali gminy, stanowi element realizacji polityki państwa i województwa zapisanej we właściwych dokumentach – krajowym i wojewódzkim. W szczególności dotyczy to „II Polityki Ekologicznej Państwa”, przyjętej uchwałą Sejmu i ustalający cele średniookresowe (lata 2002-2010r.) i cele długookresowe (lata 2010-2025) w zakresie ochrony i wykorzystania środowiska z zachowaniem zasad określonych w „Długookresowej strategii trwałego i zrównoważonego rozwoju POLSKA 2025” opracowanej przez Radę Ministrów zgodnie z rezolucją Sejmu RP z dnia 2 marca 1999r.

W polityce ekologicznej państwa ustala się cele i zadania niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa i gospodarki poprzez działania przeciwstawiające się niekorzystnym wpływom na środowisko oraz racjonalną gospodarkę zasobami środowiska – wodą, powierzchnią ziemi, powietrzem, surowcami – w aspekcie jakości życia człowieka oraz zachowania walorów przyrodniczych.

Drugim ważnym dokumentem uwzględnianym w Programie ochrony środowiska gminy Miłkowice jest „Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego” uchwalony w 2002r. Ze zrozumiałych względów tylko niektóre z ustaleń obu przytoczonych powyżej dokumentów mogły być uwzględnione w Programie gminnym.

1.3. Cel opracowania

Z dniem 01.01.99 r. ustawą z dnia 24.07.98 r.¹ został wprowadzony zasadniczy, trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego wyrazem jest istnienie samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym, powiatowym i wojewódzkim. Ustawa ta stanowi

fundament wielkiej reformy administracyjnej, której skutkiem jest nie tylko zmiana właściwości miejscowej organów władzy, ale również właściwości rzeczowej, wyrażającej się w tym, że modyfikacja podziału terytorialnego doprowadziła jednocześnie do niejednokrotnego przesunięcia kompetencji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego jak również do zdecentralizowania nowych zadań przez administrację rządową.

Uwzględniając zmiany kompetencyjne wprowadzone w drodze nowej reformy administracyjnej oraz akty prawne regulujące poszczególne komponenty środowiska i ich ochronę, zadania gminy z zakresu ochrony środowiska można podzielić na sześć grup²:

- I. Zadania o charakterze ogólnym.
- II. Zadania w zakresie gospodarowania i ochrony wód.
- III. Zadania w zakresie ochrony powietrza (w tym ochrony przed hałasem i wibracjami).
- IV. Zadania w zakresie ochrony przyrody (flory i fauny) i krajobrazu.
- V. Zadania w zakresie ochrony powierzchni i wnętrza ziemi.
- VI. Zadania w zakresie ochrony przed szczególnymi rodzajami zagrożeń (odpady, substancje trujące).

I. ZADANIA O CHARAKTERZE OGÓLNYM.

Do zadań tych należy zaliczyć:

Opracowanie programów ochrony środowiska, kształtowanie przestrzeni i ogólną odpowiedzialność za stan środowiska na danym terenie

Powyższy obowiązek wynika z ustawy **prawo ochrony środowiska**, który stanowi, że organy administracji publicznej zapewniają warunki niezbędne do realizacji zasady zrównoważonego rozwoju oraz przestrzegania przepisów o ochronie środowiska na terenie objętym właściwością tych organów przez podległe i nadzorowane przez te organy jednostki organizacyjne. Dla realizacji tego zadania organ uchwałodawczy samorządu gminnego - rada gminy, posiada kompetencje do opracowywania programów zrównoważonego rozwoju oraz programów ochrony środowiska. Programy te powinny być zgodne z polityką ekologiczną państwa³ oraz stanowić inwentaryzację problemów lokalnych, a także w celu ich eliminacji – realny i strategiczny program działania uwzględniający wszystkie wymagania zasady zrównoważonego rozwoju.

---

¹Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej (Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668)

² Podział wg Górskiego M., *Reforma administracji publicznej*, wyd. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 1999 r.

³ Uchwała Sejmu RP z dnia 10 maja 1991 r. w sprawie polityki ekologicznej (MP z 1991 r., Nr 18, poz. 118) oraz kolejne – II i III Polityka ekologiczna państwa, Ministerstwo Środowiska, 2002 r.

Jeśli chodzi natomiast o odpowiedzialność gminy za przestrzeganie przepisów o ochronie środowiska przez podległe i nadzorowane jednostki organizacyjne, wójt gminy w celu wywiązania się z tego obowiązku, został wyposażony w uprawnienia kontrolno – nadzorcze, takie jak: wstęp na teren nieruchomości, przeprowadzenie badań, żądanie informacji, przesłuchiwanie osób, żądanie okazania dokumentów i innych danych mających związek z przedmiotem kontroli. Niezwykle istotną kompetencją sankcjonującą łamanie ustawy „prawo ochrony środowiska” jest uprawnienie Wójta, burmistrza do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenie przeciw przepisom o ochronie środowiska⁴, a także prawo występowania do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań, jeżeli powstaje podejrzenie, co do naruszenia przez podmiot kontrolowany przepisów o ochronie środowiska wynikających z **ustawy o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska** z 20.07.91 r.⁵

Ten jednoosobowy organ może również w celu przeciwdziałania uciążliwościom dla ludzi lub środowiska, powodowanym przez maszyny lub urządzenia techniczne (instalacje), w drodze decyzji nakazać użytkownikowi wykonanie w określonym czasie odpowiednich czynności zmierzających do ograniczenia tych uciążliwości.

Bardzo istotną rolę w zachowaniu porządku i bezpieczeństwa ekologicznego oraz harmonii pomiędzy rozwojem gospodarczym a ochroną środowiska, odgrywa polityka zagospodarowania przestrzennego prowadzona zgodnie z **ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym** z dnia 27 marca 2003 r.⁶

W ramach tej polityki gmina uchwała dwa akty: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” oraz „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego”, których podstawę do sporządzania i aktualizowania stanowi zasada zrównoważonego rozwoju. Studium i MPZP są aktami prawa miejscowego gwarantującymi równowagę przyrodniczą, racjonalną gospodarkę zasobami przyrodniczymi zwłaszcza tymi nieodnawialnymi, ale przede wszystkim mają na celu ochronę walorów krajobrazowych oraz warunków klimatycznych.

W zakresie polityki przestrzennej gminy na organie wydającym wszelkie rozstrzygnięcia – decyzje administracyjne spoczywa obowiązek uwzględniania wymagań ochrony środowiska,

---

⁴ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627 z późn. zmianami)

³³ Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 1991 r., Nr 77, poz. 885 z późn. zmianami)

⁶ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.03 Nr 80, poz. 717)

a głównie ustaleń MPZP dotyczących ochrony środowiska. Obowiązek ten jest zabezpieczony sankcją nieważności decyzji zgodnie z art. 11 ustawy prawo ochrony środowiska.

W zakresie realizacji zasady zrównoważonego rozwoju Tytuł I Dział VII ustawy prawo ochrony środowiska wylicza podstawowe obowiązki zarówno administracji rządowej jak i samorządowej, których realizacja powinna być zapewniona przy podejmowaniu różnego rodzaju rozstrzygnięć szczegółowych, zarówno w postaci aktów normatywnych, jak i decyzji administracyjnych.

b) Gromadzenie i dysponowanie środkami finansowymi przeznaczonymi na realizację zadań związanych z ochroną środowiska.

Podstawą finansowania zadań gminy związanych z ochroną środowiska są fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Dział II Rozdział 4 ustawy prawo ochrony środowiska „rysuje” ogólny kształt ich funkcjonowania.

Rozróżnić można dwa typy funduszy. Pierwszy to fundusze o charakterze wyodrębnionych jednostek organizacyjnych – fundusz narodowy i fundusze wojewódzkie. Drugi zaś to fundusze o charakterze działu celowego w budżecie gminy, czyli Gminny i Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Zgodnie z w/w ustawą podstawą gospodarki finansowej funduszy ochrony środowiska są roczne plany przychodów i rozchodów uchwalane przez: radę nadzorczą narodowego funduszu, radę nadzorczą wojewódzkiego funduszu, radę powiatu powiatowego funduszu a w przypadku gminnego funduszu uchwalane przez radę gminy.

Środki finansowe, którymi te fundusze zarządzają służą finansowaniu ochrony środowiska i gospodarki wodnej tak, aby była zagwarantowana zasada zrównoważonego rozwoju.

Dochodami tych funduszy są nie tylko wpływy z tytułu opłat za gospodarze korzystanie ze środowiska, ale także z tytułu kar pieniężnych za naruszenie warunków korzystania ze środowiska. Ponadto źródłem dochodu mogą być wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska, dobrowolne wpłaty zakładów pracy i innych jednostek, zapisy, darowizny osób fizycznych i prawnych oraz świadczenia rzeczowe i środki pochodzące z fundacji⁷.

Zgodnie z ustawą prawo ochrony środowiska poziom dochodów gminnych i powiatowych funduszy jest ograniczony, albowiem w sytuacji, w której dochód tych funduszy przekroczy 10- krotność średniej krajowej dochodów z roku poprzedniego

przypadających na jednego mieszkańca, liczonej dla gmin i dla powiatów, gmina ma obowiązek przekazać nadwyżkę dochodów do właściwego funduszu wojewódzkiego.

Jeśli chodzi o organ kompetentny do gromadzenia i rozdzielania zgodnie z potrzebami wpływających środków finansowych, jest nim zarząd województwa.

Do zakresu jego obowiązków należy prowadzenie rachunków bankowych, na których gromadzone są środki oraz przekazywanie do dnia 15 następnego miesiąca poszczególnym funduszom przypadające na ich rzecz odpowiednie sumy powiększone o dochody z oprocentowania rachunków bankowych i pomniejszone o koszty związane z egzekucją należności i koszty obsługi rachunków bankowych⁸.

Dochody gminnych funduszy obligatoryjnie gromadzone są na odrębnych rachunku bankowym.

Istotną sprawą jest jednak celowe, racjonalne, efektywne i zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju, inwestowanie środków powyższych funduszy, dlatego też ustawa nałożyła na starostów, wójtów i burmistrzów, a w przypadku gmin miejskich – na prezydenta gminy, obowiązek corocznego przedstawienia do zatwierdzenia radzie powiatu lub radzie gminy projektu zestawienia przychodów i wydatków gminnego i powiatowego funduszu. Zatwierdzone zestawienia owe organy podają do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

Ustawa, poza tym, konkretnie wylicza cele, dla realizacji których przeznaczane będą środki funduszy. W przypadku środków finansowych gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej gromadzone są one z przeznaczeniem na:

- Edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju
Wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- Wspieranie działań służących ochronie środowiska,
- Wspomaganie systemów kontrolno – pomiarowych stanu środowiska oraz systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- Realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej,
- Urządzanie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień oraz parków ustanowionych przez radę gminy,

---

⁷ art.401-403 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska

⁸ art. 402 ustawy prawo ochrony środowiska

- Wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- Wspieranie działań zapobiegających powstawaniu zanieczyszczeń i odpadów, w szczególności zmierzających do wprowadzenia czystszej produkcji,
- Realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- Profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach szczególnej ochrony środowiska, na których występują przekroczenia norm zanieczyszczeń środowiska,
- Inne zadania służące ochronie środowiska wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju w gminie, ustalone przez radę gminy⁹.

Powyższe priorytetowe zadania są realizowane przede wszystkim ze środków zgromadzonych na rachunku Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, jednak środki te mogą okazać się niewystarczające, dlatego ustawa dopuszcza możliwość wspierania działalności gminy ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Formami takiej pomocy są, po pierwsze - udzielanie oprocentowanych pożyczek, które mogą być częściowo lub całkowicie umarżone pod warunkiem terminowego wykonania zadań i osiągnięcia planowanych efektów, po drugie- przyznawanie dotacji.

Podstawową formą udzielania pomocy finansowej ze środków wojewódzkiego funduszu są średnio- i długoterminowe pożyczki udzielane na warunkach preferencyjnych, jako uzupełnienie środków własnych dla gmin i związków gmin. Udzielenie dofinansowania następuje na podstawie umowy pożyczki pomiędzy wojewódzkim funduszem a wnioskodawcą, w tym przypadku gminą. Pożyczka jest oprocentowana według stałej stopy procentowej ustalonej w stosunku rocznym, stosownie do zawartych umów.

W przypadku kiedy zadanie jest dodatkowo dofinansowywane środkami wojewódzkiego funduszu w formie dotacji, pożyczka udzielona dla realizacji tego samego zadania nie podlega umorzeniu.

Kolejną formą pełnego i efektywnego realizowania zadań gminy są dotacje przyznawane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Udzielenie tego typu dofinansowania odbywa się na podstawie umowy dotacji pomiędzy funduszem a podmiotem ubiegającym się o dotacje. Decyzję o przyznaniu dotacji, jak i udzieleniu pożyczki podejmują

---

⁹ art.406 ustawy prawo ochrony środowiska

w postaci uchwał: Zarząd Wojewódzkiego Funduszu i Rada Nadzorcza Wojewódzkiego Funduszu¹⁰.

Jeśli chodzi o zadania inwestycyjne, dofinansowanie w formie dotacji dla gmin i związków gmin, stanowi uzupełnienie udzielonej pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu.

Natomiast w kwestii zadań pozainwestycyjnych, umowę dotacji zawiera się na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy¹¹.

Na koniec omówienia tak istotnej funkcji gminy jaką jest pozyskiwanie, gromadzenie i umiejętna dystrybucja środków finansowych funduszy, chciałabym przedstawić kilka przedsięwzięć priorytetowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu przewidzianych do finansowania w 2000 r, dla realizacji których gminy mogły otrzymywać pożyczki i dotacje¹².

W dziedzinie ochrony wód przed zanieczyszczeniem:

- Ochrona ujęć wód na potrzeby komunalne, ochrona zbiorników wód stojących oraz wykorzystanie pełnej wydajności eksploatowanych oczyszczalni ścieków.
- Porządkowanie gospodarki ściekowej w dorzeczach rzek i zlewniach wód stojących mające na celu ochronę zasobów wód.
- Realizacja kompleksowych programów porządkowania gospodarki ściekowej na terenach wiejskich

W dziedzinie gospodarki wodnej:

- Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody oraz wyższa skuteczność ochrony przeciwpowodziowej poprzez wspieranie budowy zbiorników retencyjnych, programów małej retencji, działań administratorów cieków dotyczących budowy i modernizacji urządzeń ochronnych
- Realizacja programów rozwoju infrastruktury wiejskiej w zakresie budowy i rozbudowy ujęć wodnych oraz wodociągowania.

W dziedzinie ochrony powietrza:

- Zmniejszenie emisji pyłów i gazów, ze szczególnym zwróceniem uwagi na tlenki siarki, azotu oraz gazy cieplarniane z energetycznego spalania paliw i procesów technologicznych.

---

¹⁰Tamże, s.11

¹¹Tamże, s.11

¹² Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, *Lista przedsięwzięć priorytetowych w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej województwa dolnośląskiego objętych finansowaniem w 2000 r. ze środków WFOŚ i GW we Wrocławiu*, Wrocław, styczeń 2000.

- Budowa sieci gazowniczych wysokiego i średniego ciśnienia, dla zwiększenia dostaw gazu do celów grzewczych.
- Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza przez pojazdy samochodowe.

W dziedzinie gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi:

- Realizacja gminnych, międzygminnych i powiatowych kompleksowych programów zagospodarowania odpadów komunalnych w tym wspomaganie systemów zagospodarowania osadów ścieków.
- Rekultywacja starych składowisk komunalnych i składowisk odpadów niebezpiecznych.
- Rekultywacja terenów zdegradowanych przez wojska, przemysł i wydobywanie surowców promieniotwórczych.

W dziedzinie leśnictwa:

- Ochrona ekosystemów leśnych.
- Ochrona przeciwpożarowa lasów oraz ochrona przed innymi klęskami żywiołowymi.

W dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu:

- Restytucja gatunków fauny i flory.
- Prace badawcze i projektowe związane z zasobami przyrodniczymi województwa: m.in. inwentaryzacje przyrodnicze, badanie flory i fauny, programy i plany ochrony.
- Zachowanie i przywracanie bioróżnorodności na obszarach chronionych ze szczególnym uwzględnieniem rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych oraz zespołów parkowych.

W dziedzinie edukacji ekologicznej:

- Rozwój bazy służącej realizacji programów edukacyjnych w regionalnych ośrodkach edukacji ekologicznej, szkołach i innych ośrodkach edukacyjnych.
- Realizacja programów edukacyjnych poprzez bezpośrednie działania szkoleniowe i propagandowe, wydawnictwa popularyzujące wiedzę ekologiczną, zakup i materiałów dla działalności edukacyjnej, konkursy i olimpiady upowszechniające wiedzę i postawy ekologiczne.
- Wspieranie wydawnictw i prasy prowadzących edukację ekologiczną.

W pozostałych dziedzinach:

- Wprowadzenie programów oszczędzania surowców.
- Systemowe zwalczanie nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.
- Zadania z zakresu monitoringu środowiska, w tym monitoringu przyrodniczego.

- Działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej dzieci z obszarów, na których występują przekroczenia norm zanieczyszczeń ,
- Remonty i odtwarzania obiektów ochrony środowiska zniszczonych przez powódź i inne klęski żywiołowe.

c) Kształtowanie sytuacji prawnej wskazanych podmiotów oddziałujących na środowisko.

Realizacja powyższego zadania zapewniona jest przede wszystkim dzięki kompetencjom o charakterze zobowiązań i reglamentacji, które umożliwiają ustalanie treści i zakresu obowiązków ochronnych na rzecz podmiotów oddziałujących na środowisko oraz określanie granic dozwolonego korzystania ze środowiska.

Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska Wójt Gminy wydając decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko, jest zobowiązany do przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

Do kompetencji pozwalających na kreowanie sytuacji prawnej podmiotów ingerujących w środowisko naturalne, można zaliczyć również uprawnienie burmistrza gminy do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska oraz inne uprawnienia kontrolne przestrzegania tych przepisów, które na późniejszym etapie postępowania mogą pośrednio wpływać na zmianę sytuacji prawnej podmiotów, niezgodnie z prawem, korzystających ze środowiska. Wydana przez wójta gminy decyzja nakazująca użytkownikowi instalacji wykonania w określonym czasie odpowiednich czynności zmierzających do ograniczenia lub usunięcia uciążliwości dla środowiska, zobowiązuje adresata tej decyzji do zastosowania się do treści nakazu, w przeciwnym razie będzie musiał liczyć się on z możliwością wydania kolejnej decyzji Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska tym razem nakazującej wstrzymanie tej działalności.¹³

Ustawa prawo ochrony środowiska w sposób ograniczony dopuszcza organy gminy do bezpośredniego kształtowania sytuacji prawnej podmiotów oddziałujących na środowisko, jednakże w pozostałych aktach prawnych regulujących poszczególne komponenty ochrony środowiska i ich ochronę można dopatrzeć się wielu uprawnień przypisanym właśnie szczeblowi gminnemu.

---

¹³ art. 363 ustawy prawo ochrony środowiska

Za przykład może tu posłużyć ustawa o ochronie przyrody z 16.04.2004 r.¹⁴, która upoważnia wójta gminy do wydawania zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów.

Te i inne szczegółowo określone kompetencje służą po pierwsze zapewnieniu kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska, ale przede wszystkim mają za zadanie ukształtować sytuację prawną podmiotów przyczyniających się do tzw. „rozwoju gospodarczego” w taki sposób, aby była realizowana zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca korzystanie z walorów środowiska naturalnego przez przyszłe pokolenia, w takim samym stopniu, jak obecne społeczeństwo.

2. Ogólna charakterystyka.

2.1. Ogólna charakterystyka gminy Miłkowice

2.1.1. Położenie gminy i zabudowa.

Gmina Miłkowice położona jest w południowo-zachodniej Polsce na Dolnym Śląsku. Według przyjętej regionalizacji fizyczno-geograficznej położenie gminy jest następujące:

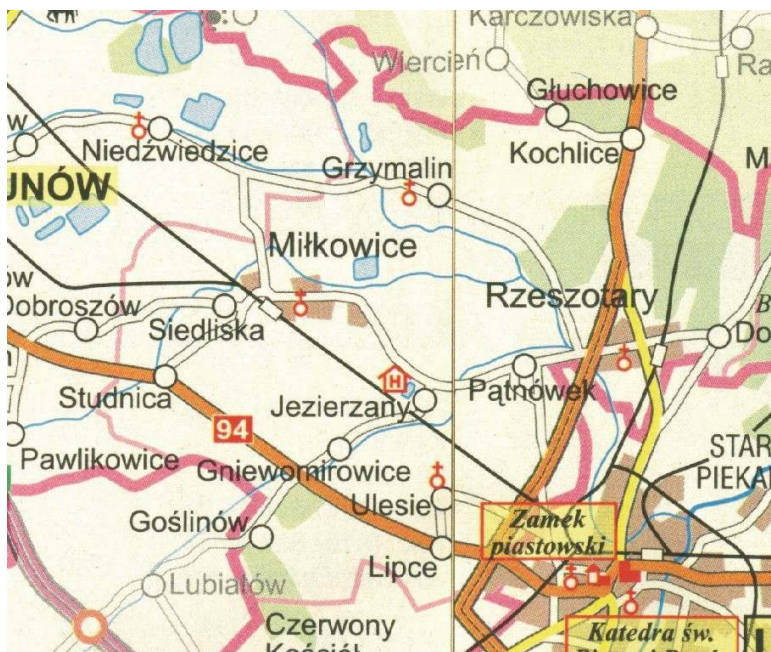
- Makroregion:
  - Nizina Śląsko – Łużycka.
- Mezoregiony:
  - Centralna część na równinie Legnickiej,
  - Północno wschodnia część na Wysoczyźnie Lubińskiej,
  - Południowo zachodnia część na Wysoczyźnie Chojnowskiej.

Administracyjnie gmina Miłkowice znajduje się w południowo – zachodniej części Województwa Dolnośląskiego, w Powiecie Legnickim. Gmina graniczy z następującymi gminami:

- Krotoszyce,
- Złotoryja,
- Chojnów,
- Lubin,
- Kunice,
- Miastem Legnica.

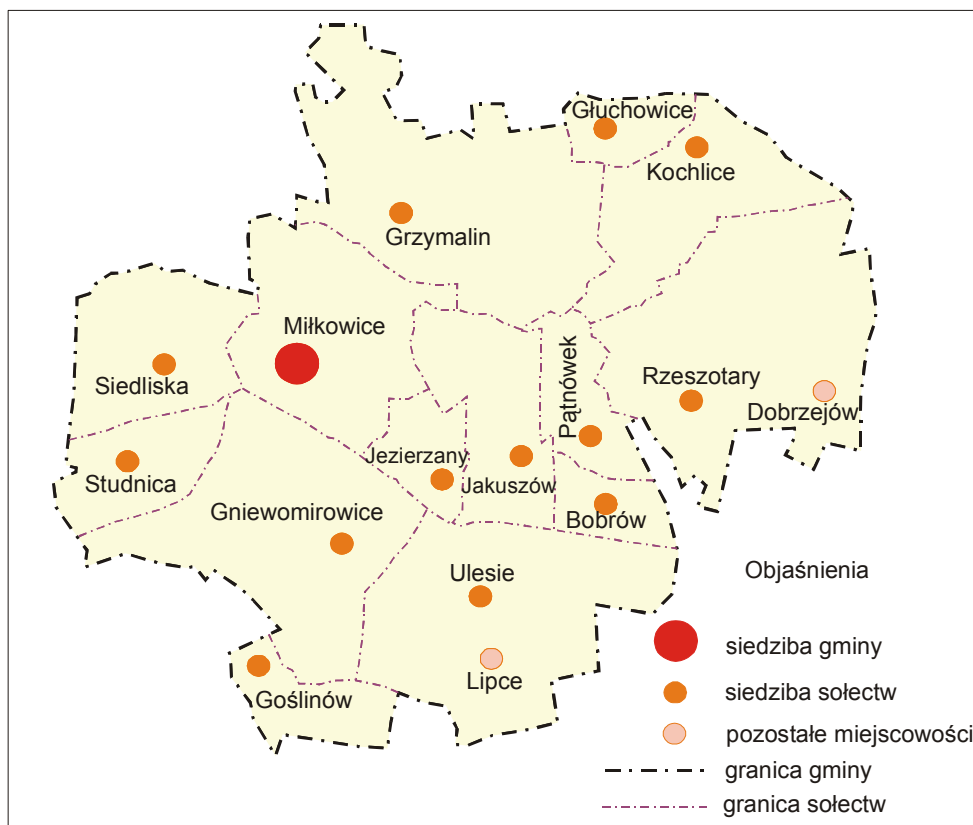
¹⁴Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r o ochronie przyrody (Dz. U. z 2000 r., Nr 92, poz. 880)

Rys. 1. Mapa gminy Miłkowice.

W gminie Miłkowice znajduje się 16 wsi.

- Bobrów,
- Dobrzejów,
- Głuchowice,
- Gniewomierowice,
- Goślinów,
- Grzymalin,
- Jakuszów,
- Jezierzany,
- Kochlice,
- Lipce,
- Miłkowice,
- Pątnówek
- Rzeszotrany,
- Siedliska,
- Studnica,
- Ulesie.

Rys. 2. Mapa podziału Gminy Miłkowice na sołectwa.

Gmina podzielona jest na 14 sołectw. Podział administracyjny gminy na sołectwa przedstawiono na rys. 2.

Tab. 1 Ludność i ilość budynków wsi gminy Miłkowice.

	Miejscowości	liczba mieszkańców	liczba budynków
1	Bobrów	94	24
2	Dobrzejów	166	35
3	Głuchowice	119	25
4	Gniewomirowice	323	50
5	Goślinów	94	20
6	Grzymalin	552	120
7	Jakuszów	332	59
8	Jezierzany	135	24
9	Kochlice	250	51
10	Lipce	139	25
11	Miłkowice	2045	237
12	Pątnówek	127	36
13	Rzeszotary	789	171
14	Siedliska	531	100
15	Studnica	48	10
16	Ulesie	576	122
	Razem	6 320	1 109

(31.03.2005 r. dane z gminy)

2.1.2. Dane administracyjne

Wiejska Gmina Miłkowice zlokalizowana jest na powierzchni: 86.4 km². Na tym terenie zagospodarowanie gruntów gminy przedstawia się następująco:

- użytki rolne - 6282 ha,
- w tym:
  - grunty orne 4659 ha,
  - użytki zielone 1623 ha
- użytki leśne - 951 ha

Tab. 2. Powierzchnia i sieć osadnicza (Rocznik statystyczny Województwa Dolnośląskiego 2003r).

	Powierzchnia	Sołectwa	miejscowości		Powierzchnia gruntów w gestii jednostek samorządu w ha	
	w km ²		ogółem	wiejskie	razem	przekazanych w wieczyste użytkowanie
gmina	86	14	16	16	375	0

2.1.3. Demografia i osadnictwo.

W dniu 31 grudnia 2004 r gminę Miłkowice zamieszkiwało 6320 osób, Jest to 1,2% ludności województwa legnickiego. Stanowi to zagęszczenie - ok. 71,8 osób/km². Około 30 % mieszkańców gminy zamieszkuje największą wieś będącą siedzibą sołectwa Miłkowice. Pozostali mieszkańcy zamieszkują ok. 35%, wsie o ludności ponad. 500 mieszkańców: Ulesie, Grzymalin, Siedliska oraz Rzeszotary ponad 700 mieszkańców. Pozostali mieszkańcy zamieszkują wsie małe.

Tab. 3. Ludność gminy Miłkowice wg. (rocznika statystycznego Województwa Dolnośląskiego 2004).

	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Na 1 km ²	Kobiety na 100 mężczyzn	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
gmina	6132	2993	3139	71.0	105.0	59.0

Ruch naturalny ludności w gminie wg. dolnośląskiego rocznika statystycznego z 2004 r był ujemny i wynosił -9,3/1000. Dane odnośnie ilości małżeństw, urodzin, zgonów i przyrostu naturalnego zestawiono w tab.4. Migracja ludności w gminie Miłkowice w 2003 roku była ujemna. Do gminy przybyło 66 osób przy ubytku 76 osób.

W gminie 61.8% ludności jest w wieku produkcyjnym, a tylko 16.4% ludności jest w wieku poprodukcyjnym. Dane te wskazują że ludność gminy jest młoda. Dane odnośnie migracji ludności i jej struktury wiekowej przedstawiono w tab. 5 i 6.

Tab.4. Ruch naturalny ludności gminy Miłkowice wg. (rocznika statystycznego Województwa Dolnośląskiego 2004).

	Małżeństwa	urodzenia	zgony	przyrost naturalny	małżeństwa	urodzenia	zgony	przyrost naturalny
	w liczbach bezwzględnych				na 1000 ludności			
gmina	27	67	90	-23	4.4	10.9	14.7	-3.8

Tab.5. Migracje ludności gminy Miłkowice wg. (rocznika statystycznego Województwa Dolnośląskiego 2003).

	Napływ				Odpływ				Saldo migracji	
	Razem	z miast	ze wsi	z zagranicy	razem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	na 1000 ludności
gmina	90	72	17	1	78	62	16	-	12	2.0

Tab. 6. Struktura wiekowa ludności gminy Miłkowice wg. (rocznika statystycznego Województwa Dolnośląskiego 2003).

	Ogółem								
	Razem	0-2	3-6	7-12	13-15	16-17	produkcyjny	poprodukcyjny	
gmina	6164	1350	166	282	459	256	187	3811	1003

2.1.4. Infrastruktura na terenie gminy

2.1.4.1. Gospodarka wodno – ściekowa

Na terenie gminy Miłkowice wszystkie wsie są zwodociągowane (prawie 100 % gospodarstw rolnych korzysta z wodociągu). Zaopatrzenie w wodę miejscowości prowadzone jest z systemu wodociągowego gminy Legnicy. W celu utrzymania prawidłowego ciśnienia w sieci wodociągowej na terenie gminy usytuowane są dwie pompownie wody podnoszące ciśnienie w sieci. Pompownie znajdują się we wsi Ulesie i na wodociągu relacji Gniewomirowice - Goślinów. Długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi około 100,5 km. Stan techniczny sieci i urządzeń wodociągowych wg oceny Urzędu Gminy jest dobry. Do sieci podłączonych jest 1.376 gospodarstw rolnych. Dodatkowo w gminie usytuowane są ujęcia lokalne, które są wykorzystane przez mieszkańców do czerpania wody dla celów bytowo-komunalnych

Tab. 7. Wodociągi i kanalizacja w gminie Miłkowice.

	Sieć w km		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych		Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach	Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną
	Wodociągowa	kanalizacja	wodociągowa	kanalizacja		
gmina	90.3	36.5	1141	407	163	168

(Rocznik statystyczny Województwa Dolnośląskiego 2003).

Na terenie gminy zlokalizowana jest jedna oczyszczalnia ścieków mechaniczno-biologiczna w Miłkowicach. Przepustowość oczyszczalni wynosi 650 m³ na dobę. Oczyszczone ścieki odprowadzane są z oczyszczalni do rzeki Brochotka, która jest dopływem rzeki Czarna Woda, która uchodzi do Kaczawy. Na terenie gminy w pięciu miejscowościach: Miłkowice, Siedliska, Grzymalin, Kochlice i Głuchowice wybudowano łącznie 52 km kanałów sanitarnych oraz 103 przepompowni sieciowe. Do sieci sanitarnej podłączone są 452 gospodarstwa domowe.

Większość ścieków bytowo - gospodarczych odprowadzana jest przy pomocy sieci kanalizacji sanitarnej w systemie grawitacyjno-ciśnieniowym do oczyszczalni ścieków. Pozostałe miejscowości znajdujące się w obrębie gminy nie posiadają systemowych urządzeń do oczyszczania ścieków. W pozostałych wsiach istnieją jedynie odcinki kanalizacji deszczowej, odprowadzającej wody do cieków powierzchniowych i rowów melioracyjnych. Najczęściej stosowanymi urządzeniami do usuwania ścieków bytowo-gospodarczych są suche ustępy oraz bezodpływowe osadniki okresowo opróżniane. Często ścieki odprowadzane są bezpośrednio do rowów przydrożnych i melioracyjnych.

Oczyszczalnia w Miłkowicach stan na 2004 rok wymaga modernizacji poprzez zainstalowanie układów monitoringu i automatyzacji procesu oczyszczania. Według informacji z Urzędu Gminy nie jest ona w stanie aktualnie oczyścić ścieków z terenu całej gminy.

W południowo-wschodniej części gminy zlokalizowane są pola irygacyjne, na które odprowadzane są ścieki bytowo-gospodarcze z przepompowni ścieków w Legnicy. Zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym ilość ścieków odprowadzanych na pola wynosi min. 7.138 m³ na dobę i maksimum 17.500 m³ na dobę. Aktualnie na pola odprowadza się około 8.000 m³ ścieków na dobę. Stan techniczny pól irygacyjnych jest dobry, co pozwala na ich dalszą eksploatację. Odpływ z pól irygacyjnych wykorzystywany jest zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym do zasilania stawów rybnych dzierżawionych od gminy przez gospodarstwo rybackie Mała Rasowa..

2.1.4.2. Drogi

Na terenie gminy Miłkowice znajduje się gęsta sieć drogowa. Zestawienie dróg przebiegających przez gminę przedstawiono w tab.8.

Tab. 8. Dane dotyczące dróg na terenie gminy Miłkowice.

Nr drogi	Opis odcinka		Natężenie ruchu [pojazdy / doba]
	Długość [km]	Nazwa odcinka	
Drogi krajowe			
Nr 3 E-65	9,5	Szczecin – Zielona Góra – Lubin – Legnica – Bolków – Jelenia Góra – Jakuszowice	9 000
Nr 336	9,0	Droga regionalna: Legnica – Chojnów (i dalej drogami 335 i 4 przez Bolesławiec do Zgorzelca) kl. IV	3500
Drogi powiatowe			
Nr 20 403	2,0	Lipce – Jaszków – Pawłowice Ml	
Nr 20 311	6,0	Rzeszotary – Niedźwiedzice – Chojnów	
Nr 20 327	2,5	Kochlice – Wiercień – Lisiec	
Nr 20 410	3,0	Legnica – Pątnówek	
Nr 20 412	2,5	Głuchowice (droga 20 327) – Grzymalin	
Nr 20 413	1,5	Lipce – Ulesie	
Nr 20 415	11,0	Rzeszotary – Miłkowice – Studnica (droga nr 336)	
Nr 20 510	5,5	Łukaszów (droga nr 328) – Gierałtowiec – Gniewomierowice – Jezierzany (droga nr 20 415)	
Nr 20 537	3,5	Budziwojów (droga nr 328) - Siedliska – Miłkowice	
Nr 20 534	1,0	Niedźwiedzice – Miłkowice	

Drogi gminne uzupełniają sieć dróg powiatowych– w większości służą do obsługi rolnictwa.

2.1.4.3. Koleje

Przez teren gminy Miłkowice przebiegają 4 linie kolejowe. Wykaz czynnych linii kolejowych przedstawia tabela nr 9.

Obszar gminy obsługiwany jest w transporcie kolejowym przez stację węzłową Miłkowice i rozrządową Miłkowice (na liniach 275 – 282 i 296) oraz stację Rzeszotary (na linii 289).

Tab.9. Wykaz czynnych dróg kolejowych na terenie gminy Miłkowice.

Nr linii	Nazwa linii
nr 275	Wrocław-Gubinek-Forst, przez Legnicę, Miłkowice, Żagań
nr 282	Miłkowice-Zgorzelec, przez Chojnów, Bolesławiec
nr 289	Legnica-Rudna Gwizdanów, przez Lubin,
nr 296	Piekary Wlk. (Legnica)-Miłkowice

Przebiegająca przez teren gminy magistrała kolejowa relacji Wrocław –Węgliniec ma ważne znaczenie ponadregionalne i międzynarodowe.

2.1.4.4. Telekomunikacja

Na obszarze gminy działają dwaj operatorzy telefonii stacjonarnej: Telekomunikacja Polska SA i Telefonia Lokalna – DIALOG SA.

Gmina Miłkowice posiada sieć telekomunikacyjną w postaci linii kablowych podziemnych i napowietrznych oraz kablowych w kanalizacji teletechnicznej. Przez teren gminy przebieg przewód światłowodowy, relacji Bolesławiec – Legnica. Jego odgałęzienie łączy się z centralą telefoniczną w Miłkowicach, która połączona jest telefonicznymi liniami z centralą w Rzeszotarach.

Prawie cały obszar gminy (80 %) znajduje się w zasięgu działania telefonii komórkowej sieci GSM. W miejscowości Lipce zlokalizowana jest jedna stacja przekaźnikowa sieci PTK CENTERTEL, natomiast dwie inne /w miejscowościach: Siedliska i Rzeszotary – sieci IDEA/ Gmina posiada 1 placówkę pocztową w Miłkowicach

2.1.4.5. Podmioty gospodarcze

Struktura podmiotów gospodarczych w/g rodzajów działalności przedstawiają tabele.

Tab. 10. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w KRUPON REGON

	Ogółem	sektor		Ogółem				
		publiczny	prywatny	jednostki budżetowe	przedsiębiorstwa państwowe	spółki prawa handlowego	spółki z udziałem kapitału zagranicznego	Osoby fizyczne
gmina	446	8	438	7	-	9	2	385

Tab.11. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w KRUPON REGON według sekcji

	Ogółem	W tym					
		przemysł	budownictwo	handel i naprawy	transport, gospodarka magazynowa i łączność	obsługa nieruchomości i firm , nauka	Ochrona zdrowia i opieka społeczna
gmina	446	36	30	182	42	45	6

Najważniejszymi gospodarczo zakładami przemysłowymi na terenie gminy Miłkowice są podmioty największe, wymienione w tabeli nr 12 :

Tab.12. Wykaz największych podmiotów gospodarczych na terenie gminy Miłkowice.

Miejscowość	Podmiot gospodarczy
Miłkowice	PKP Cargo S.A. Ul.Wagonowa 1.,
Pątnówek	PHU "ROL-TRANS" Pątnówek 37,
Kochlice	PUH "MIREKS" Kochlice 16,

Tab.13. Wykaz pozostałych podmiotów gospodarczych gminy Miłkowice.

Lp	Oznaczenie firmy lub przedsiębiorcy	Przedmiot działalności	Ilość osób zatrudnionych
1	Przedsiębiorstwo Usługowo - Handlowe	Handel hurtowy ,detaliczny , skup sprzedaż metali żelaznych i nieżelaznych, doradztwo podatkowe, towarowy transport drogowy, zagospodarowanie metalowych odpadów i złomu	6
2	„PREZENT”	„ Rękodzieło -artystyczne wytwarzanie, skup i sprzedaż , prace artystyczno-projektowe, handel artykułami przemysłowymi	3
3	„WAJRAŃ”	Pośrednictwo handlowo- usługowe , usługi transportowe , kurierskie, handel.	1
4	„BLACHDEK”	Blacharstwo, dekarstwo , usługi ogólnobudowlane	bd
5	„CLUB 54”	Mała gastronomia , hurtowa i detaliczna sprzedaż artykułów spożywczych i przemysłowych, organizacja gier i zabaw	3
6	„SALONIK „	Usługi fryzjersko- kosmetyczne	1
7	„EKO- ENERGIA”	Produkcja i sprzedaż energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, budownictwo, towarowy transport drogowy , handel nieruchomościami	6
8	„DORKA” Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowo - Usługowe	Sprzedaż hurtowa odpadów i złomu, bary, transport drogowy , wynajem samochodów , rozbudowa i burzenie obiektów	3
9	Piekarnia „LUCYNA”	Produkcja pieczywa	2
10	„EKO- TERM”	Projektowanie i promocja ekologicznych systemów grzewczych	2
11	Przedsiębiorstwo Transportowo Usługowe	Transport drogowy z wynajmem	3
12	Kamieniarstwo	Wykonywanie nagrobków i innych wyrobów z kamienia	3

Lp	Oznaczenie firmy lub przedsiębiorcy	Przedmiot działalności	Ilość osób zatrudnionych
13	„ARKO”	Sprzedaż hurtowa odpadów i złomu, towarowy transport drogowy	2
14	P.H.U. STEF-TRANS	Wywóz odpadów i śmieci wynajem samochodów, wydobywanie piasku i żwiru, roboty ziemne	1
15	Ubojnia, masarnia	Skup, sprzedaż, ubój trzody chlewnej i bydła i wyrób przetworów z mięsa	4
16	TELE-RADIOMECHANIKA	Usługi naprawcze sprzętu radiowo telewizyjnego	1
17	Mechanika Pojazdowa	Regeneracja pomp wtryskowych	2
18	Zakład Ślusarsko-Kotlarski	Wytwarzanie pieców co, kotłów i usługi ślusarskie	4
19	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo- Handlowe „WIKTORIA”	Produkcja palet, drewna opałowego, pozyskiwanie drzewa z lasu	3
20	Zakład Stolarski	Tartaczniactwo , stolarstwo	3
21	Zakład Masarski	Wyrób przetworów z mięsa	4
22	Ubojnie trzody i bydła	Ubój trzody i bydła, skup i sprzedaż	5
23	Zakład Usługowo – Handlowy	Szkolenie kursowe na kierowców	1
24	Zakłady Mechaniczne Usługowo – Produkcyjne	Produkcja części do samochodów, lakiernictwo, mechanika pojazdowa	2
25	Szkołkarstwo Rolnicze	Uprawa krzewów ozdobnych , skup i sprzedaż , transport drogowy	6
26	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo- Usługowe „ROLNIK”	Sprzedaż hurtowa warzyw kwaszenie	4
27	P.P.H.U. „Olimp”	Krawiectwo produkcyjne	6
28	PHU „ROL-BUD”	Usługi budowlane, usługi transportowe	bd
29	APTEKA	Sprzedaż produktów farmaceutycznych	2
30	Zakład Budowlany, gastronomia	Usługi budowlane , usługi gastronomiczne, handel artykułami przemysłowymi	6
31	Zakład Produkcyjny	Produkcja części zamiennych do pojazdów, produkcja sprzętu oświetleniowego, konstrukcji budowlanych, urządzeń dla osób niepełnosprawnych, blacharstwo, lakiernictwo pojazdów	10
32	Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska	Usługi i handel artykułami spożywczymi i przemysłowymi, masarnia	20

33	Restauracja „TATARAK”	Usługi gastronomiczne	4
----	-----------------------	-----------------------	---

Lp	Oznaczenie firmy lub przedsiębiorcy	Przedmiot działalności	Ilość osób zatrudnionych
34	DEJON & DĄBROWSKI	Usługi budowlane , produkcja okien	20

Zródło: Opracowanie własne gminy Miłkowice

Większość mieszkańców gminy Miłkowice nadal zatrudnionych jest w sektorze publicznym (243 na 415), co stanowi ewenement w skali powiatu a nawet kraju. Dominującym sektorem, zatrudniającym największą ilość personelu (199) są usługi rynkowe. Są to w większości miejsca pracy generowane przez PKP. Znaczna część ludności pracuje także w usługach nierynkowych (120) oraz przemyśle i budownictwie (81). Marginalne znaczenie ma zatrudnienie w rolnictwie, które jest źródłem dochodu dla 15 osób. Niewielkie przedsiębiorstwa zatrudniające po kilka osób nie stanowią większego zagrożenia dla stanu środowiska gminy. Duża stacja kolejowa obecnie straciła swoje znaczenie w związku z znacznie ograniczonym ruchem kolejowym. Miejsca wystąpienia ewentualnych zagrożeń przedstawia mapa 4 w rozdz. 3.6.

2.2. Walory kulturowe gminy.

Na terenie gminy Miłkowice znajduje się kilkanaście obiektów zabytkowych. Najbardziej znane obiekty to:

- Ruiny wczesnośredniowiecznego grodziszcza w Dobrzejowie,
- dziesięć kamiennych krzyży pokutnych zlokalizowanych przy drodze Miłkowice-Legnica. Krzyże pochodzą ze średniowiecza, a wystawiane zostały przez skruszonych winowajców w miejscach popełnienia zbrodni.
- Pałace: w Jakuszowie, Lipcach i Pątnówku.
- Dworzec kolejowy w Miłkowicach.
- Kolumna łez piaskowcowy. Obelisk znajduje się w Ulesiu, przy wjeździe do wsi od strony Lipiec. Monument został wystawiony przez legnicko-brzeskiego księcia Jerzego III w 1664 roku. Miał uwiecznić pożegnanie monarchy z córką Dorotą Elżbietą, która odjeżdżała z dworu ojca do męża w Niemczech. Do dziś zachowały się geometryczne dekoracje reliefowe na obelisku.
- Gotycki kościół z 1500 r w Ulesiu początkowo pod wezwaniem Św. Mikołaja, a obecnie Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Korpus świątyni ma nawowy układ bazyliki. Prostokątne jednonawowe prezbiterium przykryto krzyżowym

sklepieniem; najstarszym zachowanym zabytkiem jest szesnastowieczna kamienna chrzcielnica oraz młodsze o ponad sto lat: ambona i ołtarz. Ozdobą kościoła są osiemnastowieczne organy barokowe.

Wykaz zabytkowych obiektów znajdujących się na terenie gminy zawarto w tab. 14.

Tab. 14 . Wykaz zabytków gminy Miłkowice.

Miejscowość	zabytek
Bobrów	1- zespół dworski z końca XIX w. 2- Dwa budynki mieszkalne z 1913 r i końca XIX wieku, 3- Zespół mieszkalno-gospodarczy z końca XIX wieku
Głuchowice	Budynek mieszkalny z. poł. XIX w
Goślina	1- Zespół dworski z połowy XIX w. 2- Budynek mieszkalno-gospodarczy z 1894 r.
Grzymalin	1- Trzy zespoły mieszkalno-gospodarczy z końca XIX wieku, 2- Pięć budynków mieszkalnych z kon. XIX w. 3- Budynek mieszkalno gospodarczy z drugiej połowy XIX w.
Jakuszów	1- Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem kon. XIX, XX w. 2- Budynek mieszkalno-gospodarczy z kon. XIX w. 3- Trzy budynki mieszkalne z końca XIX w.
Jezierzany	1- Zespół dworski pocz. XVIII, XX w. 2- budynek mieszkalno-gospodarczy kon. XIX, XX w
Kochlice	1- Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem z XVI, XVIII/XIX w, 2- Dwa budynki mieszkalne z kon. XIX w. 3- Budynek mieszkalno-gospodarczy z XIX/XX w. 4- Budynek mieszkalny z pocz. XX w.
Lipce	1- Zespół pałacowy kon. XIX w., XX w, 2- Willa i budynek gospodarczy z XIX/XX w. 3- Zespół mieszkalno-gospodarczy z XIX/XX w, 4- Willa z XIX/XX w
Miłkowice	1- Budynek dworca kolejowego z kon. XIX w, 2- Kuźnia z kon. XIX w. 3- Pięć zespołów budynków mieszkalnych z zabudowaniami z kon, XIXw 4- Trzy budynki mieszkalne z kon. XIX w, 5- Cztery budynki mieszkalne z pocz. XX w. 6- Zespół: budynek mieszkalno gospodarczy z zabudowaniami z 1870r. 7- Dwie wille wielorodzinne z pocz. XX w.
Pątnówek	1- Zespół pałacowy z kon XIX w. 2- Zespół mieszkalno-gospodarczy z kon. XIX, XX, 3- Budynek mieszkalny z kon. XIX, XX,

cd. Wykazu zabytków gminy Miłkowice.

Miejscowość	zabytek
Rzeszotary	1- Kościół parafialny p.w. Świętego Krzyża z drugiej poł. XIX w, 2- Trzy budynki mieszkalne z kon. XIX w. 3- Budynek mieszkalny + dom ludowy z pocz. XX w. 4- Zespół budynek mieszkalny z zabudowaniami z kon. XIX w i pocz. XX w.
Siedliska	1- Kościół filialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego z drugiej poł. XIX w. 2- Zespół gospodarczy z kon. XIX, XX w. 3- Budynek mieszkalny – młyn z 1867 r. 4- Sześć budynków mieszkalnych z kon. XIX w. 5- Budynek mieszkalny ze stodołą XIX/XX w. 6- Budynek gospodarczy z 1803 r. 7- Trzy budynki mieszkalne z XVIII, XIX w. 8- Budynek mieszkalny (willa) z pocz. XX w. 9- Zespół mieszkalno-gospodarczy z XIX/XX w
Studnica	1- Zespół kościoła filialnego p.w. św. Kazimierza i MB Ostrobramskiej z XV, XVI w., 1690 r., 2- Budynek mieszkalny z kon. XIX w. 3- Budynek mieszkalny (produkcyjny prawdopodobnie młyn) z kon. XIX w
Ulesie	1- Zespół kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP z 1500, 1900, 1964 r 2- Zespół mieszkalno-gospodarczy z pocz. XX w 3- Pięć zespołów mieszkalno gospodarczych z kon XIX w. 4- Cztery budynki mieszkalne z kon XIX w. 5- Cztery budynki mieszkalne z pocz. XX w. 6- Dwa budynki mieszkalno – gospodarcze z kon XIX w. 7- Dwa budynki mieszkalne z XIX/XX w. 8- Budynek mieszkalny, d. Szkoła z pocz. XX w. 9- Budynek mieszkalny (willa) z 1911 r.

3. Charakterystyka i diagnoza stanu środowiska przyrodniczego

3.1. Geologia i geomorfologia.

Gmina geologicznie położona jest w Bloku Przedsudeckim, którego kambryjskie, ordowickie i sylurskie skały, w większości metamorficzne, są przykryte luźnymi osadami kenozoicznymi, o miąższości do 20.0 m. Powierzchnię terenu budują luźne osady plejstocenyjskie i holocenyjskie, Teren na północ od doliny Czarnej Wody zajmują, w podobnych proporcjach, piaski i żwiry wodnolodowcowe oraz zwałowe. Na południowy wschód od doliny Czarnej Wody większość terenu zajmują piaski i żwiry wodnolodowcowe, z niewielkimi wystąpieniami osadów lodowcowych, przykryte glinami lessopodobnymi w

rejonie Studnicy. W dolinach rzek leżą piaski i muły rzeczne, a na wyższych poziomach - piaski i żwiry rzeczne.

Hipsometryczne zróżnicowanie rzeźby terenu jest niewielkie – jest to obszar o charakterze nizinny. Ukształtowanie pionowe terenu zmienia swój charakter generalnie z północnego wschodu na południowy zachód. Dno doliny Czarnej Wody charakteryzuje rzeźba płaska, wytworzona na holocenijskich piaskach rzecznych, tworzących współczesną terasę niską. Terasa holocenijska jest włożona w starszą i wyżej położoną terasę pradoliną zlodowacenia środkowopolskiego. Dolina położona jest na wysokości od 129 do 140 m n.p.m. Od południowego-zachodu do doliny przylega Wysoczyzna Chojnowska, wznosząca się stopniowo w kierunku południowym i zachodnim.

3.1.1. Zasoby surowców mineralnych gminy.

Na terenie gminy znajdują się trzy złoża surowców mineralnych o zasobach udokumentowanych geologicznie.

Złoże kruszyw naturalnych Dobrzejów udokumentowane w kat. C₁, powierzchnia złoża wynosi 3,72 ha, zasoby surowca wg stanu na 31.12.2000 r wynoszą 187 tys. ton, jednostką eksploatującą złożo było: Przedsiębiorstwo Transportowo - Sprzętowe Hydro -Trans w Polkowicach,- obecnie w stanie likwidacji . W 2000 r wydobycie surowca ze złoża wynosiło 8.0 tys. ton.

Złoże węgla brunatnego Legnica – Pole Zachodnie udokumentowane w kat B + C₁ + C₂, ze złożem występują kopaliny towarzyszące: surowce ilaste ceramiki budowlanej, kruszywo naturalne, zasoby złoża wynoszą wg stanu na 31.12.2000 r 863 638, 00 tys. ton

Złoże węgla brunatnego Legnica – Pole Północne udokumentowane w kat C₂, ze złożem występują kopaliny towarzyszące: surowce ilaste ceramiki budowlanej, kruszywo naturalne, zasoby złoża wynoszą wg stanu na 31.12.2000 r 1 025 356, 00 tys. ton

3.1.2. Gleby.

Obszar gminy pokrywa mozaika niewielkich płatów gleb, należących do trzech rzędów i tworzących trzy duże kompleksy.

- pasy mad rzecznych w dolinach Czarnej Wody, Skory i Lubiatówki,
- gleby bielcowe, z niewielkimi płatami czarnych ziem i gleb murszowych (między Głuchowicami a Grzymalinem, między Rzeszotarami a Kochlicami oraz koło Pątnowa Legnickiego),

- gleby brunatne w okolicy Gniewomirowic oraz pojedyncze płaty czarnych ziem w okolicy Jezierzan.

W gminie ze względu na niewielkie jej zalesienie znacznie poniżej średniej krajowej (11% gmina Miłkowice, 29% w Polsce) gleby są w znacznym stopniu zagrożone erozją.

Tab. 14 Bonitacja gruntów ornych.

klasa bonitacji	Powierzchnia w hektarach	udział w %
I i II	52,76	1,1
III	1810,64	38
IV	2193	46,4
V, VI	839	14,5

Źródło: Dane Urzędu Gminy Miłkowice.

3.2. Klimat

3.2.1. Charakterystyka warunków klimatycznych rejonu gminy.

Według podziału lotniczo-klimatycznego Polski R. Gumińskiego (1948): obszar gminy należy do dwóch dzielnic:

- podsudeckiej południowa część gminy,
- zachodniej, północna część gminy.

Główne dane meteorologiczne gminy są następujące:

- średnia roczna temperatura powietrza wynosi 8-8,5°C,
- okres wegetacyjny trwa 220-230 dni,
- początek robót polowych przypada na drugą lub trzecią dekadę marca,
- dni gorących jest około 35,
- dni z przymrozkami około 110,
- dni mroźnych około 30,
- dni bardzo mroźnych 1 –2,
- ostatnie przymrozki występują w okresie od 20- do 25 kwietnia,
- pokrywa śnieżna trwa do 50 dni,
- pokrywa śnieżna zanika do 30 marca,
- średnia grubość maksymalna pokrywy śniegu wynosi do 10 cm,
- średnia roczna suma opadów wynosi około 560-640 mm,

- średnie roczne parowanie terenowe wynosi około 500 mm,
- w gminie przeważa kierunek wiatru W (1 7-20%), a drugorzędnie SW (1 6-20%),
- średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3, 0-3,5 m/s,
- frekwencja cisz atmosferycznych wynosi średnio 5 -10%.

3.2.2. Stan zanieczyszczeń powietrza i źródła emisji.

Przez teren gminy przebiega droga nr 3 (z Bolkowa do Lubina i dalej do Zielonej Góry i Świnoujścia o dużym natężeniu ruchu). Ponieważ gmina graniczy z dużą aglomeracją miejską jaką jest Legnica przyczynia się to do dużego obciążenia ruchem nawet na podrzędnych drogach (stale lub okresowo), Drogi te są liniowymi emitarami zanieczyszczeń komunikacyjnych oraz źródłami hałasu. Emisja pyłu, Pb i Cd mierzona była, Jezierzanach, Lipcach, Miłkowicach, Rzeszotarach i Ulesiu. Pomiary nie wykazały przekroczeń normy.

3.2.3. Klimat akustyczny

Klimat akustyczny w gminie Miłkowice uzależniony jest głównie od komunikacji. Hałas przemysłowy w gminie nie jest uciążliwy ze względu na charakter rolniczy gminy i brak większych zakładów przemysłowych.

O poziomie hałasu komunikacyjnego, przy trasach komunikacyjnych na terenach pozamiejskich, decydują następujące czynniki:

- natężenie ruchu pojazdów,
- procentowy udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów,
- prędkość strumienia pojazdów,
- położenie drogi oraz rodzaj nawierzchni,
- rodzaj i szerokość drogi,
- płynność ruchu pojazdów,
- ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna,
- rodzaj sąsiadującej z trasą zabudowy,
- odległość pierwszej linii zabudowy od krawędzi jezdni,
- kultura jazdy kierowców.

W gminie największe zmiany w klimacie akustycznym powoduje ruch samochodowy na drogach Legnica - Lubin i Legnica - Chojnów. Droga Legnica – Lubin przebiega przez południowo wschodnią część gminy przez miejscowości Rzeszotary i Kochlice. Natężenie ruchu na tej drodze jest duże i zabudowania zlokalizowane bezpośrednio przy niej są narażone na przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu. Droga Legnica – Chojnów przebiega przez

południowo zachodnią część gminy. Bezpośrednio przy drodze zlokalizowane są miejscowości Lipce i Studnica. Natężenie ruchu na tej drodze jest znacznie mniejsze, jednak również i w tym przypadku mogą wystąpić przekroczenia hałasu w pojedynczych budynkach. Pozostałe drogi gminy mają charakter lokalny i ruch na nich jest niewielki.

3.3. Zasoby wodne gminy oraz stan ich zagospodarowania.

3.3.1. Wody powierzchniowe.

3.3.1.1. Stan wód powierzchniowych.

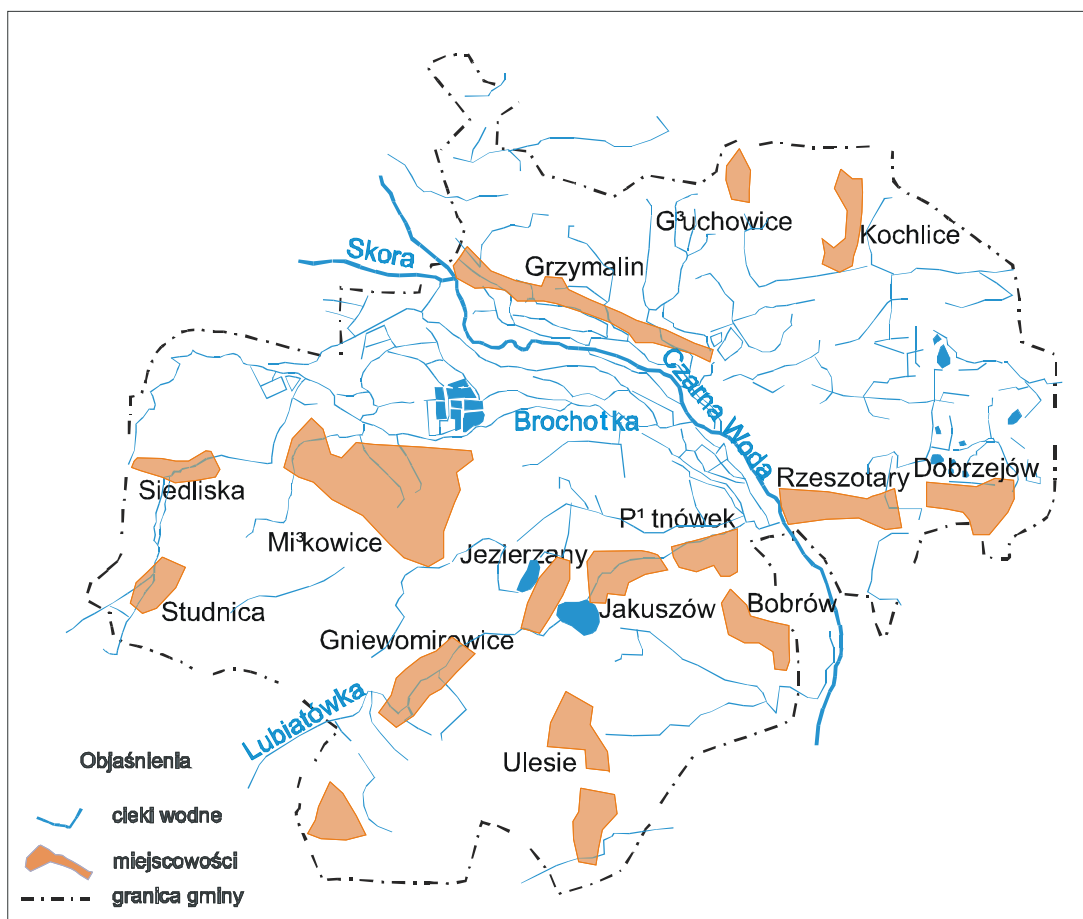
Sieć wód powierzchniowych gminy jest dobrze rozbudowana. Łączna powierzchnia zajmowana przez wody powierzchniowe wynosi 24,0 ha. Główną rzeką gminy jest Czarna Woda, która jest ciekim III rzędu, lewobrzeżnym dopływem Kaczawy. Długość jej wynosi 48,0 km, uchodzi do Kaczawy w km 22,2. jej biegu. Czarna Woda i jej dopływ Brochotka zbierają wody z wielu bezimiennych cieków wodnych gminy. Brochotka charakteryzuje się niewielkimi przepływami, nie ma wpływu na kształtowanie się wodostanów Czarnej Wody.

Rzeka Skora jest ciekim IV rzędu, prawobrzeżnym dopływem Czarnej Wody. Powierzchnia jej dorzecza wynosi 278,1 km², a całkowita długość rzeki 48,6 km. źródła jej znajdują się na południe od Proboszczowa w Górach Kaczawskich. Rzeka. ta przez gminę przepływa na niewielkiej długości. Pozostałe rzeki Lubiatówka i Kanał Dłużeń są małymi ciekami nie wpływającymi w dużym stopniu na kształtowanie się wód powierzchniowych gminy.

Pozostałe wody powierzchniowe zajmują rowy - 135 ha oraz stawy i jeziora – powierzchnia 140 ha (główne jeziora to Tatarak w Jakuszowie i jezioro w Jezierzanach).

Czarna Woda ze względu na wskaźniki fizyko-chemiczne w przekroju ujściowym wykazuje następujące parametry:

- ponadnormatywne stężenia azotu azotynowego decyduje, że jej wody nie odpowiadają normom;
- stan hydrobiologiczny – wartości wskaźnika saprobowości występują na poziomie klasy II;
- stan sanitarny mieści się w przedziale wartości charakterystycznych dla III klasy czystości.

Rys.3. Schemat sieci wód powierzchniowych gminy Miłkowie.

Jakość wody rzeki Skory w 2002 r. badano na ujściu do Czarnej Wody z częstotliwością 12 razy w roku. Stan czystości wód rzeki Skory na podstawie badanych wskaźników zanieczyszczeń wykazał, że:

- jakość wody w zakresie fizyko-chemicznym ze względu na wzrost stężeń azotu azotynowego na odcinku ujściowym nie spełniała norm klasyfikacyjnych. Substancje organiczne, zawiesina ogólna i zasolenie mieściły się w granicach I klasy, z wyjątkiem wartości BZT₅ i stężenia manganu, które odpowiadały II klasie czystości;
- wskaźniki hydrobiologiczne – na ujściu do Czarnej Wody zaobserwowano wzrost zawartości chlorofilu „a” do poziomu III klasy czystości;
- stan sanitarny nie odpowiadał dopuszczalnym normom.

Jakość wód rzeki Skory w 2002 r., podobnie jak w roku 2001, nie odpowiadała normom, a o jej złym stanie zdecydował stan sanitarny oraz stężenia azotu azotynowego.

Wody gruntowe nie mają izolacji od powierzchni są zatem podatne na zanieczyszczenia. W gminie występują liczne, małe cieki, spływające ze stref wododzielnych. Z uwagi na

niewielkie przepływy, są one podatne na zanieczyszczenie. W dość licznych strefach występują grunty podatne na denudację naturogeniczną i uprawową

3.3.2. Wody podziemne.

Pierwszy poziom użytkowy wód podziemnych występuje w utworach czwartorzędu na głębokości od kilku do 30 m. Zwierciadło jest zwykle swobodne, rzadziej słabo naporowe. Wydajności ujęć są zróżnicowane - od kilku do ponad 100 m³/h. W utworach trzeciorzędu występuje zazwyczaj kilka warstw wodonośnych, przeważnie na głębokości 10-70 m, a w dolinach kopalnych głębiej. Występują tu wody o zwierciadle naporowym, niekiedy z samowypływem z ujęć. Wydajności ujęć na ogół nie przekraczają 30 m³/h. Druga warstwa wodonośna, występuje zwykle na głębokości 40-aom. Warunki hydrogeologiczne są bardzo zróżnicowane.

Wody podziemne nie wymagające uzdatniania stwierdza się w użytkowych poziomach wodonośnych na zalesionych obszarach.

3.4. Zanieczyszczenia środowiska odpadami.

3.4.1. Odpady komunalne

Gospodarką odpadami w gminie zajmuje się Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Miłkowicach (ul. Rybacka 10). Zakład nie prowadzi samodzielnie wywozu odpadów, zajmuje się jedynie obsługą administracyjną systemu (np. zarządzanie składowiskiem).

- Odbiorem odpadów komunalnych zmieszanych (20 03 01) zajmują się podmioty zewnętrzne (prywatne i budżetowe innych gmin):
  - Legnickie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej (**LPGK**) sp. z o.o. ul. Ścinawska 1, 59-220 Legnica (076) 862 08 74.
  - **Dami**, ul. Chmielna 17/1, 59-225 Chojnów (076) 81 91 042
  - Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych **Van Gansewinkel** Legnica sp. z o.o., ul. Złotoryjska 170, 59-220 Legnica, (076) 852 28 59

Podmioty posiadają własny tabor samochodowy i bazy sprzętowo-magazynowe.

- Odpady odbierane przez firmy trafiają na składowiska zlokalizowane poza gminą. Odpady komunalne wytwarzane przez mieszkańców były również przywożone i deponowane na składowisku gminnym w miejscowości Grzymalin do dnia 1-02-2005 (data wydania decyzji Starosty Legnickiego o zamknięciu składowiska).
- Odbiór odpadów przez firmy wywozowe prowadzony jest zazwyczaj 1 raz na tydzień lub 1 raz dwa tygodnie;

Podmioty prowadzące wywóz odpadów zawierają indywidualne umowy na wywóz odpadów z osobami prywatnymi i podmiotami gospodarczymi.

W większości, ze względu na charakter zabudowy, rozliczenia z mieszkańcami za odbierane odpady prowadzone są na podstawie ilości wykonanej usługi (tj. odbioru pojemnika). Niektóre firmy odbierają pojemniki na życzenie klienta (czyli opłaty obejmują faktyczną ilość wywiezionych odpadów), inne podmioty w umowie określają stałą częstotliwość odbioru pojemnika i wywożą go bez względu czy jest pełny czy nie (wówczas ilość odebranych odpadów jest równa rzeczywistej pojemności pojemnika).

Na terenie gminy jest prowadzona selektywna zbiórka surowców wtórnych (plastik) przez jedną z firm wywozowych). Odpady komunalne nie są także poddawane żadnym procesom odzysku.

Wytwarzanie odpadów komunalnych

W roku 2002 na terenie gminy Miłkowice wytworzonych zostało 1520,6 Mg (7545 m³) odpadów komunalnych zmieszanych (kod 20 03 01). W gminie w 2002 roku nie były wytwarzane inne frakcje odpadów komunalnych.

Źródłem wytwarzanych odpadów komunalnych zmieszanych są gospodarstwa domowe mieszkańców gminy (budynki mieszkalne) oraz drobne zakłady rzemieślnicze i usługowe. W gminie i podmiotach wywożących nie prowadzi się osobnych zestawień ilości odpadów ze względu na wymienione źródła powstawania.

Ilości odpadów komunalnych odbieranych na terenie gminy w 2002 roku oraz wskaźniki jednostkowe przedstawia poniższa tab. 15. Ilość w tonach określana jest po przeliczeniu względem wskaźnika wagowego odpadów.

Tab. 15. Ilość odpadów komunalnych odbieranych w gminie.

	ludność	źródło danych	odpady [m ³]	odpady [Mg]	m ³ /Mk	kg/Mk	kg/m ³
Miłkowice		gmina (Grzymalin)	870,0	174,0			200
		LPGK (Legnica)	6190,1	1 238,0			200
		Dami (poza powiat)	252,7	50,5			200
		Van Gensewinkel (poza powiat)	232,0	58,0			250
łącznie	6 180		7 544,8	1 520,6	1,22	246	202

Odpady z oczyszczalni ścieków

Na terenie miejscowości Miłkowice zlokalizowana jest gminna oczyszczalnia ścieków (typu BIOBLOK-BIS 400). Oczyszczalnia przeznaczona jest do pełnego biologicznego oczyszczania ścieków z jednoczesną stabilizacją osadów w wydzielonej komorze. Projektowana przepustowość oczyszczalni wynosiła 630 m³/d. W roku 2000 ilość ścieków wynosiła 400 m³/d. Charakterystyka osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków w Miłkowicach:

Tab. 16. Charakterystyka osadów ściekowych z gminy Miłkowice.

Parametr	Jednostka	stan z lipca 2001 r.	stan docelowy
Dopływ ścieków	m ³ /dobę	400	630
Roczna ilość osadu	m ³ /rok	1645	2591
ilość suchej masy osadu ustabilizowanego	kg s.m./dobę	75,7	119,3

Odwadnianie osadów prowadzone jest na poletkach osadowych o całkowitej powierzchni 1872 m². Wysuszone osady usuwane są ręcznie z poletek i umieszczane w na magazynie osadów. Zgodnie ze zbiorczym zestawieniem danych o składowiskach odpadów (za rok 2002) osady nie są deponowane na składowisku gminnym. Zgodnie z wydaną decyzją Starosty Legnickiego określającą kierunek rekultywacji składowiska, osady ściekowe będą wykorzystywane do rekultywacji zamkniętego składowiska w Grzymalinie.

Tab. 17 Możliwe do wytworzenia odpady w gminie Miłkowice

Wytwórca	kod	Mg/rok	rodzaj odpadu
Ośrodek Zdrowia ul. II Armii Wojska Polskiego Nr 77, Miłkowice	18 01 03*	0,18	inne odpady, które zawierają żywe drobnoustroje chorobotwórcze lub ich toksyny
	20 01 21*	0,0001	Odpady z amalgamatu oraz zużyte termometry
PKP Cargo S.A. Ul. Wagonowa 1., Miłkowice	13 02 08*	0,1	inne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe
	13 08 99*	0,1	Inne niewymienione odpady (z odpadów olejowych)
	16 06 01*	7	Baterie i akumulatory ołowiowe
PHU "ROL-TRANS" Pątnówek 37, 59-222 Miłkowice	15 02 02*	0,013	Zanieczyszczone sorbenty, materiały filtracyjne i ubrania ochronne
	16 01 07*	0,032	Filtry olejowe
	16 06 01*	0,04	Baterie i akumulatory ołowiowe
	16 01 08*	0,0003	Elementy zawierające rtęć
PUH "MIREKS" Kochlice 16, 59-222 Miłkowice	13 02 06*	0,3	Syntetyczne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe
	16 01 07*	0,02	Filtry olejowe
	16 01 13*	0,02	Płyny hamulcowe
	16 06 01*	0,12	baterie i akumulatory ołowiowe
Auto Złom Auto – Handel, Rzeszotary ul. Legnicka 14	13 02 08	0,6	Inne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe
	13 07 01	0,1	Olej opałowy i napędowy
	13 07 02	0,1	Benzyna
	16 01 03	3,0	Zużyte opony
	16 01 07	0,1	Filtry olejowe
	16 01 12	0,1	Okładziny hamulcowe
	16 01 13	0,05	Płyny hamulcowe
	16 01 14	0,4	Płyny zapobiegające zamarzaniu
	16 01 17	50,0	Metale żelazne
	16 01 19	0,5	Tworzywa sztuczne
	16 01 20	2,0	Szkło
16 06 01	1,2	Baterie i akumulatory	
Ubojnia Trzody i Bydła Maliński i Michałek	13 02 05	0,05	Mineralne oleje silnikowe, smarowe i przekładniowe
	16 01 07	0,01	Filtry olejowe
	16 01 13	0,005	Płyny hamulcowe
	16 06 01	0,1	Baterie i akumulatory
	17 06 05	0,3	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Łącznie na terenie gminy Miłkowice wytwarzanych może być 66,57 Mg odpadów z sektora gospodarczego, będących w całości odpadami niebezpiecznymi.

Duże znaczenie dla gminy ma zorganizowanie odbioru padłych zwierząt i przekazanie ich do utylizacji.

Odpady niebezpieczne

Odpady zawierające azbest

Zgodnie z decyzjami Starosty Legnickiego na terenie gminy Miłkowice prowadzą działalność trzy firmy usługowe, wykonujące prace związane z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (wg dec. na wytwarzanie odpadów). Wytwórcy ci związani są z działalnością określoną w art. 3, ust. 3, pkt 22 ustawy o odpadach. Są to:

- Przedsiębiorstwo Budowlane "KOBUD" s.c. Ewa i Aleksander Janusz 55-300 Środa Śląska, ul. Legnicka 6
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe Abba-Ekomed Sp. z o.o. ul. Poznańska 152, 87-100 Toruń
- Współdzielone Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe "MURBUD" Sp. z o.o. Legnica, ul. Wańkowicza 31/7

Gospodarowanie powyższymi odpadami polega na usunięciu azbestu z konstrukcji budowli, transporcie poza teren gminy i powiatu oraz poddaniu ich unieszkodliwieniu (poprzez składowanie). Należy zaznaczyć, że podane ilości odpadów mogą być traktowane jako szacunki rzeczywistych wytwarzanych ilości i dotyczą całego powiatu legnickiego

Celem Programu usuwania azbestu jest:

- wyeliminowanie zagrożeń dla ludności oraz dla środowiska,
- stworzenie warunków do wdrożenia przepisów prawnych i norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest zgodnych z wymaganiami UE.
- spowodowanie oczyszczenia terytorium kraju (województwa, powiatu, gminy) z azbestu oraz usunięcie stosowanych przez wiele lat wyrobów zawierających azbest. Celem przejściowym jest usunięcie ok. 45% wyrobów zawierających azbest do roku 2015.

Zadania dla gminy polegać mogą na:

- prowadzeniu kampanii informacyjnej i edukacyjnej o szkodliwości wyrobów zawierających azbest oraz konieczności jego bezpiecznego usuwania i unieszkodliwiania (koordynowanej przez powiat),
- monitoringu prowadzonych prac dotyczących demontażu i usuwania wyrobów zawierających azbest,

- nie przewiduje się budowy instalacji przeznaczonej do zagospodarowywania tego typu odpadów.
- wspomaganie Starostwa Powiatowego w przeprowadzeniu inwentaryzacji odpadów azbestowych na terenie gminy;
- prowadzeniu w porozumieniu np. ze Starostwem programów pomocy (merytorycznej i ewentualnie finansowej) dla właścicieli nieruchomości zamierzających usunąć odpady budowlane zawierające azbest. Udział w pozyskaniu przez wytwórców indywidualnych środków z funduszy pomocowych.

Oleje odpadowe

Zgodnie z decyzjami Starosty Legnickiego, na terenie gminy Miłkowice działać może szereg firm usługowych prowadzących prace związane z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających zużyte oleje (wg dec. na wytwarzanie odpadów). Na terenie gminy prowadzi działalność jedna firma – Przedsiębiorstwo „EKO-GAS” Ewa Gieruszak, z siedzibą w Jeleniej Górze, ul. Krótka 17/6. Przedmiotem działalności firmy są odpady o kodzie 16 07 08* (odpady z czyszczenia zbiorników magazynowych i cystern transportowych, zawierające ropę naftową lub jej produkty). Przedsiębiorca przewiduje, że rocznie może zostać wytworzonych 50 Mg odpadów (w powiecie legnickim).

Gospodarowanie powyższymi odpadami polega na ich usunięciu (ze zbiornika lub separatora), transporcie poza teren gminy oraz poddaniu ich recyklingowi (najczęściej poprzez regenerację) lub unieszkodliwieniu (poprzez spalanie). Odpady są najczęściej transportowane poza teren powiatu, ale istnieje również możliwość ich unieszkodliwienia w Zakładzie Recyklingu Materiałowego „EKOPROD” w gminie Legnickie Pole, powiat legnicki.

Należy zaznaczyć, że podane ilości odpadów mogą być traktowane jako szacunki rzeczywistych wytwarzanych ilości i dotyczą całego powiatu legnickiego.

Dla gminy zakłada się następujące cele i zadania w zakresie postępowania z olejami odpadowymi:

- zorganizowanie odbioru odpadów olejowych z gospodarstw domowych i małych zakładów (rzemieślniczych i usługowych) w ramach Punktu Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów (plan długookresowy);
- współdziałanie z WIOŚ-em, Sanepidem i Starostwem Powiatowym w egzekwowaniu zgodnego z prawem gospodarowania odpadami;
- współdziałanie z firmami zainteresowanymi prowadzeniem zbiórki odpadów;

- nie przewiduje się budowy instalacji przeznaczonej do zagospodarowywania tego typu odpadów
- prowadzenia akcji edukacyjnych społeczeństwa o racjonalnym gospodarowaniu odpadami;
- udział w pozyskaniu przez wytwórców indywidualnych środków z funduszy pomocowych.
- udział w projektowaniu i uruchomieniu w ramach Centrum SOiUO zbiorczej stacji dla magazynowania odpadów (Związek międzygminny).

Przeterminowane środki ochrony roślin

Na terenie gminy Miłkowice nie zlokalizowano żadnych mogilników środków ochrony roślin.

Wojewódzki plan gospodarki odpadami [36] przewiduje generalnie następujące zadania względem mogilników:

- pozyskanie środków z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu na likwidację mogilników, a następnie przeprowadzenie likwidacji. (Koszt unieszkodliwienia 1 Mg pestycydów szacuje się na około 35 tys. złotych), do tego należy doliczyć koszt unieszkodliwienia skażonej gleby;
- prowadzenie monitoringu wód gruntowych po zlikwidowaniu mogilników.

Wskazane jest także racjonalne postępowanie z odpadami zawierającymi środki ochrony roślin.

Baterie i akumulatory

Cele i zadania:

- wypełnienie przez przedsiębiorców i importerów wprowadzających na rynek akumulatory i baterie, założonych w rozp. z dnia 29.05.2003 w sprawie rocznych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych i użytkowych (Dz.U. nr 104, poz. 982) wymaganych poziomów odzysku akumulatorów kwasowo-ołowiowych oraz pozostałych baterii i akumulatorów;
- zorganizowanie odbioru baterii i akumulatorów z gospodarstw domowych i małych zakładów (rzemieślniczych i usługowych) w ramach Punktu Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów;
- współdziałanie z WIOŚ, Sanepidem i Starostwem Powiatowym w egzekwowaniu zgodnego z prawem gospodarowania odpadami;
- współdziałanie z firmami zainteresowanymi prowadzeniem zbiórki odpadów;

- nie przewiduje się budowy instalacji przeznaczonej do zagospodarowywania tego typu odpadów
- prowadzenia akcji edukacyjnych społeczeństwa o racjonalnym gospodarowaniu odpadami w szczególności o wykorzystaniu przez mieszkańców możliwości wynikających z opłat depozytowych (dla baterii kwasowo-ołowiowych) oraz produktowych (dla pozostałych baterii);
- pomoc (udział) w pozyskaniu przez wytwórców indywidualnych środków z funduszy pomocowych.

Odpady medyczne i weterynaryjne (18 01 i 18 02)

Cele i zadania:

- współdziałanie z WIOŚ, Sanepidem i Starostwem Powiatowym i służbami weterynaryjnymi w egzekwowaniu zgodnego z prawem gospodarowania odpadami (rozp. Ministra Zdrowia z dnia 23.12.2002 r. w sprawie dopuszczalnych sposobów i warunków unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych (Dz.U. Nr 8, poz. 103 i 104);
- nie przewiduje się budowy instalacji przeznaczonej do zagospodarowywania tego typu odpadów
- udział w pozyskaniu przez wytwórców indywidualnych środków z funduszy pomocowych.

Wraki pojazdów (16 01 04, 16 04 05) i zużyte opony

Zużyte opony, zgodnie z Katalogiem odpadów, oznaczone są kodem 16 01 03.

Cele i zadania dla względem omawianych odpadów są następujące:

- organizacja skutecznej sieci zbierania, magazynowania zużytych opon i przygotowywania ich do transportu. Ze względu na rozbudowę na terenie kraju instalacji unieszkodliwiających lub odzyskujących zużyte opony (posiadających wystarczające moce przerobowe), ich ostateczne zagospodarowanie w całości może być prowadzone poza terenem gminy. - udział w pozyskaniu przez wytwórców indywidualnych środków z funduszy pomocowych.

W gminie znajduje się jedyna instalacja do unieszkodliwiania odpadów, którą jest składowisko odpadów komunalnych w **Grzymalinie**.

3.5. Walory przyrodnicze gminy

Zgodnie z geobotanicznym podziałem śląska, obszar gminy należy do prowincji Nizowo-Wyżynnej dział Bałtycki, poddział Pas Kotlin Podgórskich, kraina Kotlina Śląska, okręg Nizina Śląsko - Łużycka, podokręg Równina Szprotawska. Północno-wschodnia część

obszaru należy do poddziału Pas Wyżyn Środkowych, kraina Wał Trzebnicki, okręg Żarsko-Trzebnicko-Ostrzeszowski, podokręg Obniżenie ścinawskie.

W gminie znajduje się kilka jezior i liczne stawy. Jeziora znajdują się w pobliżu miejscowości Jezierzany. Są to jezioro Tatarak i Jezierzany. Stawy hodowlane znajdują się w Grzymalinie i na północny - wschód od Miłkowic. W rejonie Jezierzan znajduje się również torfowisko i użytek ekologiczny.

Obszary leśne gminy reprezentują zbiorowiska borów mieszanych świeżych *Pino-Ouercetum*, w których mamy w drzewostanie równorzędny udział gatunków szpilkowych i liściastych - z przewagą sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* i dębu szypułkowego *Quercus robur*. W niektórych-miejscach pojawiają się ponadto świerk pospolity *Picea abies*, buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, dąb bezszypułkowy *Quercus sessilis* i klon zwyczajny *Acer platanoides*. W warstwie krzewów występują leszczyna pospolita *Corylus avellana*, będąca pod częściową ochroną kruszyna pospolita *Fraxinus Quercus*, i trzmielina brodawkowata *Elyonurus verrucosa*. W runie rośnie częściowo chroniona konwalia majowa *Convallaria maialis*, a także wężymord niski *Scorzonera humilis*, pomocnik baldaszkowy *Chimoptilia umbellata* i nawłóć pospolita *Solidago virga-aurea*. W niektórych miejscach pojawiają się jeszcze: jarzmianka większa *Astrantia major* i częściowo chroniona marzanka wonna *Asperula odorata*. Bardzo niewielkie powierzchnie nad Czarną Wodą zajmują fragmenty lasów łęgowych *Circaeo-Alnetum*. Drzewostan buduje wówczas olsza czarna *Alnus glutinosa*. a towarzyszą jej różne gatunki wierzb *Salix*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, czasem topola czarna *Populus nigra*. Bogate runo jest opanowane przez pokrzywę zwyczajną *Urtica dioica*. Ponadto rosną tu: bodziszek cuchnący *Geranium robertianum*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, 2 gatunki kuklików - pospolity *Geum urbanum* i zwisły *Geum rivale*, jasnota plamista *Lamium maculatum*, a w miejscach źródliskowych wysięków wody - tojeść gajowa *Lysimachia nemorum*.

W gminie występują następujące rośliny chronione.

1. Konwalia majowa (*Convallaria maialis*) - płat o powierzchni około 120 m², w lesie dębowym, około 300 m na pd - zach. od miejscowości Jezierzany.
2. Porzeczka czarna (*Ribes bigrum*) - w lesie olchowym, około 300 m na pd od stacji towarowej Miłkowice.
3. Porzeczka czarna (*Ribes nigrum*) - las olchowy, około 1000 m na wsch od stacji towarowej Miłkowice.
4. Grażel żółty (*Nuphar luteum*) - w stawie, około 1500 m na wsch od stacji towarowej Miłkowice.

5. Grażel żółty (*Nuphar luteum*) - w stawie, około 200 m na pn - zach od poprzedniego stanowiska.
6. Porzeczka czarna (*Ribes nigrum*) - często, w lesie olchowym wokół stawu
7. Porzeczka czarna (*Ribes nigrum*) - w lesie olchowym, około 1800 m na wsch od stacji towarowej Miłkowice.
8. Listera jajowata (*Listera ovata*) - w łągach, około 600 m na wsch od Kochlic.
9. Lilia złotogłów (*Lilium martagon*) - kilkanaście osobników w grądzie, około 600 m na wschód od Kochlic.
10. Marzanka wonna (*Asperula odorata*) - licznie na powierzchni kilkuset m², około 600 m na wsch od Kochlic.
11. Pierwiosnka wyniosła (*Primula olatier*) - kilka osobników w łągu olszowy, około 600 m na wschód od Kochlic.
12. Kopytnik pospolity (*Asarum europaeum*) - w łągach i grądach, około 600 m na wschód od Kochlic.
13. Konwalia majowa (*Convallaria maialis*) - w grądach i lasach mieszanych, około 600 m na wsch od Kochlic.
14. Wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*) - ponad sto osobników, około 600 m na wsch od Kochlic.
15. Wiciokrzew pomorski (*Lonicera periclymeum*) - kilka płatków, w lesie, około 700 m na pd - wsch od Kochlice.
16. Wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*) - kilkadziesiąt osobników w lesie, około 800 m na pd - wsch od Kochlic.
17. Kruszczyk szerokolistny (*Epipactis latifolia*) - kilkadziesiąt osobników, około 1100 m na pd - wsch do Kochlic.
18. Buławnik wielokwiatowy (*Cephalanthera alba*) - dwa kwitnące osobniki, około 1100 m na pd - wsch od Kochlic.
19. Kruszczyk szerokolistny (*Epipactis latifolia*) - jeden kwitnący osobnik w lesie, około 1100 m na pd - wsch od Kochlic.
20. Wiciokrzew pomorski (*Lonicera periclymenum*) - bardzo liczne i rozległe płaty w lesie mieszanym, około 1100 m na pd - wsch od Kochlic.
21. Barwinek pospolity (*Vinca minor*) - płat o powierzchni kilkudziesięciu m², w lesie sosnowym, około 1500 m na pn od Rzeszotar.
22. Podkolan biały (*Platanthera bifolia*) - licznie na skraju lasu dębowego, około 1000 m na pn od Rzeszotar.

23. Podkolan biały (*Platanthera bifolia*) - kilkanaście osobników na skraju lasu dębowego, około 300 m na pn od Rzeszotar.
24. Bluszcz pospolity (*Hedera helix*) - kilkadziesiąt osobników w lesie dębowym, około 200 m na pn od Rzeszotar.
25. Podkolan biały (*Platanthera bifolia*) - kilkadziesiąt osobników na skraju lasu dębowego, około 600 m na pn od Rzeszotar.
26. Bluszcz pospolity (*Hedera helix*) - kilka osobników w lesie dębowym, około 300 m na pn od Rzeszotar.
27. Pierwiosnka wyniosła (*Primula elatior*) - kilkanaście kępek w lesie łęgowym, około 700 m na wschód od Grzymalina.
28. Konwalia majowa (*Convallaria maialis*) - obficie w lesie grądowy około 1000 m na wschód od Grzymalin.
29. Ziemowit jesienny (*Colchicum autumnale*) - podmokła łąka, około 90 m na pd od Kochlic.
30. Pierwiosnka wyniosła (*Primula elatior*) - kilkanaście kępek w podmokłym lesie, około 500 m na wschód od Głuchowic.
31. Podkolan biały (*Platanthera bifolia*) - kilkanaście osobników w świetlistym lesie liściastym, około 300 m na zachód od Kochlic.
32. *Listera jajowata* (*Listera ovata*) - w łące olchowej, około 1000 m na pd od Kochlic.
33. Storzyczek plamisty (*Orchis maculata*) - kilkanaście osobników na skrajach lasów olchowych, około 1000 m na pd od Kochlic.

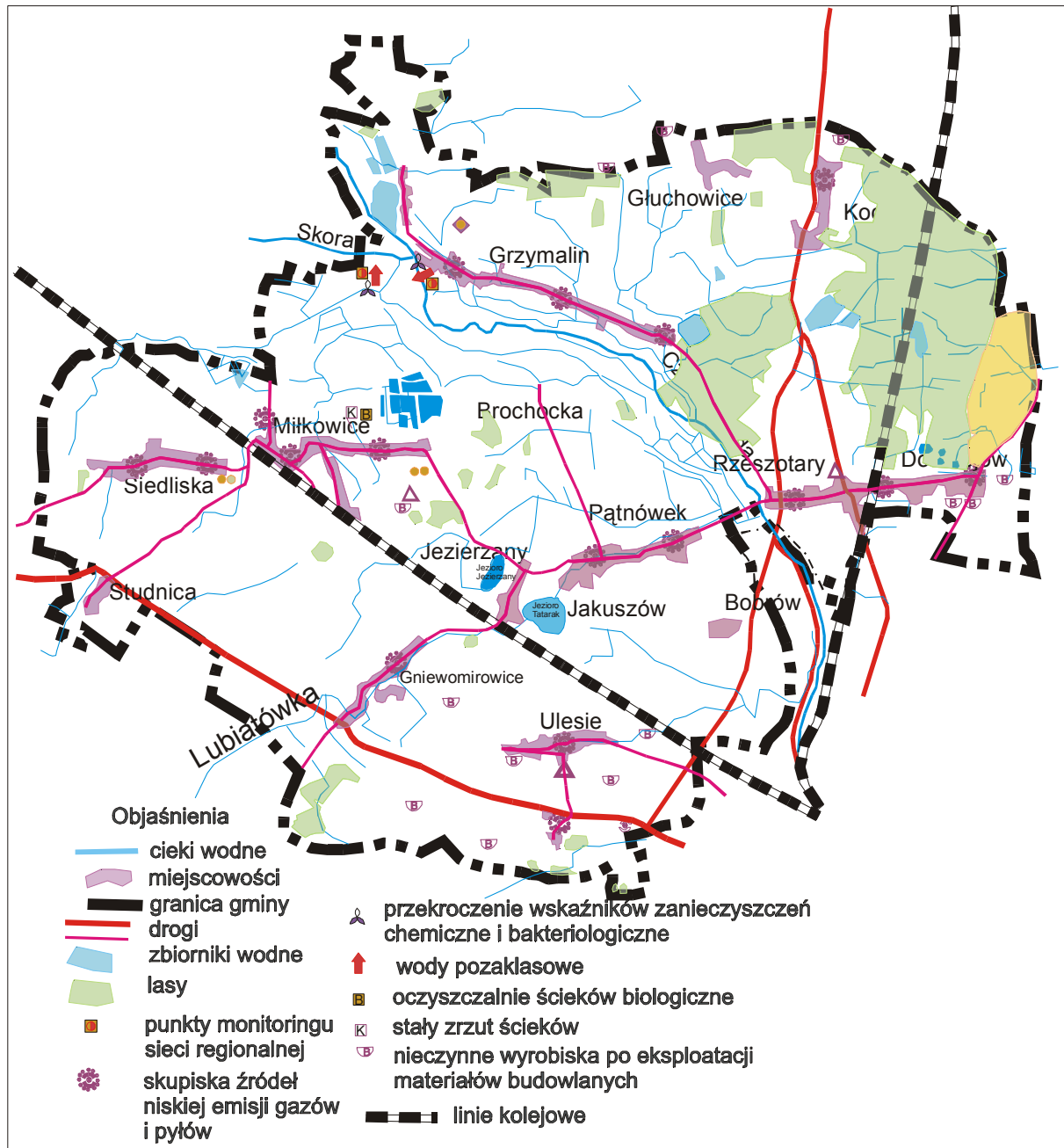
Łącznie w gminie Miłkowice - występują 33 gatunki roślin chronionych.

Tabela 18. Pomniki przyrody.

Lp. wykazu	Nr rejestru	Obiekt poddany ochronie	Określenie położenia	Opis obiektu	Objęty ochroną
26	26	Grupa 3 dębów szypułkowych	Kochlice, w parku nad groblą, własn. UG	wiek - 300 lat, wys. 25m., rozpiętość korony 12-25m., obwód - 420-570- 640cm	Dec. UW Wrocław nr 32/74 z 7.07.1974
303	318	Dąb szypułkowy	na skarpie pomiędzy wsiami Grzymalin i Niedźwiedzice, nad rzeką Skora, własn. ZMiUW Legnica	obwód 600cm	Rozporząd. Wojew. Legn.
343	359	Wiąz szypułkowy	Kochlice, w parku zabytkowym	obwód 550cm	Rozporząd. Wojew. Legn. z 26.10.1998
344	360	Dąb szypułkowy	Kochlice, w parku zabytkowym	obwód 550cm	Rozporząd. Wojew. Legn. z 26.10.1998

3.6. Mapa sozologiczna gminy Miłkowice.

Najistotniejsze elementy wpływające na stan środowiska naturalnego gminy Miłkowice przedstawiono na mapie nr 4. Stan środowiska w gminie jest zadawalający. Małe uprzemysłowienie gminy nie stwarza zagrożeń zanieczyszczeniami płynącymi z tego źródła. Widoczna jest natomiast niska lesistość gminy.

Rys. 4 Mapa sozologiczna gminy.

4. Kierunki rozwoju gminy i gminy Miłkowice

4.1. Strategia Rozwoju Gminy

Bardzo ważnym elementem konstruowania Programu Ochrony Środowiska jest jego skoordynowanie z istniejącymi lokalnymi dokumentami o charakterze planistyczno - strategicznym. Jednym z ważniejszych opracowań tego typu jest uchwalona „Strategia Rozwoju Gminy Miłkowice”, Strategia tworzona była metodą partycypacyjną z szerokim udziałem społeczności lokalnej, zorganizowanej w postaci Grupy Liderów Lokalnych ds. Strategii. Dokument obejmuje zapis działań, które zostaną podjęte na terenie gminy w latach 2002 - 2011.

Poniżej przedstawione są podstawowe kierunki rozwoju określone podczas prac nad Strategią:

1.-Gospodarka:

Cel strategiczny: Zmniejszenie bezrobocia na terenie gminy.

Cel pośredni nr 1: Stworzenie atrakcyjnych warunków dla inwestorów.

Zadania strategiczne:

Sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;

Przygotowanie oferty gruntów przeznaczonych pod inwestycje;

Stworzenie pionu obsługi inwestorów na poziomie Urzędu Gminy;

Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy;

Cel pośredni nr 2: System wspierania lokalnej przedsiębiorczości.

Zadania strategiczne:

Nowoczesne doradztwo dla przedsiębiorców;

Program popularyzacji i wspierania alternatywnej wytwórczości oraz usług w mieście.

2. Turystyka

Cel strategiczny: Miłkowice mogą się stać ośrodkiem turystycznym, sportowym

Cel pośredni nr 1: Image Miłkowic jako atrakcyjnego celu turystycznego.

Zadania strategiczne:

Promocja Miłkowic w oparciu o gminy partnerskie;

Stworzenie systemu wszechstronnej promocji turystycznej gminy;

Transgraniczne powiązanie infrastruktury turystycznej;

Zapewnienie środków na estetykę;

Cel pośredni nr 2: Lokalizacja nowoczesnej infrastruktury sportowo - rekreacyjnej.

Zadania strategiczne:

Opracowanie Strategii Rozwoju Turystyki w gminie Miłkowice;

Przygotowanie oferty na inwestycje sportowo - rekreacyjne;

Rozbudowa infrastruktury towarzyszącej turystyce.

3. Społeczeństwo:

Cel strategiczny: Zapewnienie wysokiej jakości usług świadczonych dla mieszkańców.

Cel pośredni nr 1: Odwrócenie degradacji zasobów mieszkaniowych.

Zadania strategiczne:

Opracowanie Strategii Rozwoju Mieszkalnictwa w gminie Miłkowice;

Program budownictwa socjalnego;

Przygotowanie oferty terenów dla wymagających osadników.

Cel pośredni nr 2: Stworzenie bogatej oferty edukacyjnej, kulturalnej i medycznej.

Zadania strategiczne:

Reorganizacja formy finansowania usług kultury oraz sportu i rekreacji;

Stworzenie programu cyklicznych imprez kulturalnych;

Stworzenie programu cyklicznych imprez sportowych;

Utrzymanie obecnego profilu usług opieki medycznej na terenie gminy;

Rozwój edukacji w zakresie turystyki.

Cel pośredni nr 3: Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego.

Zadania strategiczne:

Modernizacja systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego;

4. Infrastruktura i ochrona środowiska.

Cel strategiczny: Wyposażenie gminy w pełen zakres infrastruktury technicznej.

Cel pośredni nr 1: Eliminacja uciążliwych ekologicznie systemów grzewczych.

Zadania strategiczne:

Sporządzenie programu zaopatrzenia gminy w nośniki energetyczne;

Egzekwowanie norm emisji zanieczyszczeń powietrza;

Promocja alternatywnych źródeł energii.

Cel pośredni nr 2: Nowoczesna gospodarka odpadami.

Zadania strategiczne:

Wdrożenie systemu selekcji odpadów u źródła;

Rozwiązanie problemów dzikich składowisk śmieci.

Cel pośredni nr 3: Dokończenie wodociągowania i kanalizacji gminy.

Zadania strategiczne:

Dokończenie sieci kanalizacyjnej na terenie Miłkowic ;

Cel pośredni nr 4: Sprawny i przyjazny dla środowiska system komunikacyjny.

Zadania strategiczne:

Utworzenie zorganizowanej ekologicznej komunikacji samochodowej;

Reorganizacja systemu komunikacji w gminie;

Budowa parkingów w centrum i w miejscach atrakcyjnych;

Cel pośredni nr 5: Opracowanie podstaw gminnej polityki ekologicznej.

Zadania strategiczne:

Sporządzenie Gminnego Planu Ochrony Środowiska;

Inwentaryzacja przyrodnicza obszaru gminy;

Program podnoszenia świadomości ekologicznej wśród dzieci i młodzieży.

4.2. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miłkowice

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 roku, z późniejszymi zmianami, Rada Gminy Miłkowice uchwaliła Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miłkowice. Studium przewiduje 6 kierunkowych działań strategicznych. Są to:

1. Budownictwo mieszkaniowe

Aby zachować walory krajobrazowe nie przewiduje się przeznaczenia nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe , a dopuszczalna jest rozbudowa i modernizacja obiektów istniejących oraz wypełnianie luk w zabudowie;

2. Strefy usługowo - przemysłowe

Nie przewiduje się wyznaczania nowych terenów pod przemysł. Należy wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne, przewidziane w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Tereny na których występuje zwarta zabudowa , w dalszym ciągu powinny spełniać funkcje ogólnogospodarcze;

Punkty obsługi podróżnych należy lokalizować wyłącznie na obszarach wyznaczonych w Studium;

Aby uniknąć rozproszenia, lokalizacje obiektów usługowych proponuje się sytuować tylko w granicach obecnie istniejącej zabudowy. Rekomenduje się wykorzystanie budowli spełniających obecnie podobną funkcję.

3. Rewaloryzacja istniejącej tkanki budowlanej

Zagospodarowanie zwłaszcza centralnych obszarów gminy winno uwzględniać odtwarzanie detalu architektonicznego, „małej architektury” i zieleni;

Na terenie Miłkowic, przewiduje się utworzenie ogólnodostępnego obszaru rekreacyjnego o charakterze parkowym.

Ze względu na walory krajobrazowe oraz ekologiczne zakłada się zachowanie starych alei i parków.

4. Turystyka i rekreacja

Opracowane zostaną uzupełniające turystyczne szlaki piesze, rowerowe

Wzbogacone zostaną funkcje sportowo - rekreacyjne;

5. Komunikacja

Wyznaczenie nowych miejsc na parkingi;

Zmiany organizacji ruchu samochodowego w centrum.

6. Ochrona gruntów rolnych i leśnych

Dla obszarów nie wskazanych jako rozwojowe, w kontekście budownictwa mieszkaniowego, stref usługowo - przemysłowych, komunikacji oraz turystyki i rekreacji Studium zaleca zakaz zabudowy. Dotyczy to w szczególności terenów rolnych oraz leśnych.

Nadrzędnym celem kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miłkowice jest zapewnienie optymalnego stanu środowiska przyrodniczego przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju. Ochrona środowiska naturalnego oraz to ponadlokalne cele gminy. Kształtują one nie tylko charakter gminy, ale także całego regionu dolnośląskiego. Wymagany rozwój gospodarczy, społeczny i ekonomiczny winien odbywać się w myśl zasady oszczędnego użytkowania przestrzeni wychodząc z założenia, że walory przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe są dobrami naturalnymi, często nieodtwarzalnymi.

Studium zakłada umiarkowaną rozbudowę tkanki budowlanej i niezbędnej, towarzyszącej jej infrastruktury technicznej. W szczególności przewiduje inwestycje:

mieszkaniowe, z maksymalnym wykorzystaniem rezerw przewidzianych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz minimalnym, etapowym uruchamianiem nowych obszarów pod zabudowę, po całkowitym wypełnieniu luk;

usługowe i z zakresu infrastruktury turystycznej na zasadach jak wyżej;

drogowe, ze szczególnym uwzględnieniem odciążenia ruchu pojazdów w centrum gminy;

- infrastruktury kanalizacyjnej z oczyszczaniem i odprowadzaniem ścieków;
- wodociągowe;

- telekomunikacyjne;
- gazociągowe;
- z zakresu usług infrastruktury społecznej.

Powyższe inwestycje zmieniają istniejące uwarunkowania i krajobraz gminy. Ich realizacja w myśl założeń Studium pozwoli na rozwój cywilizacyjny bez nadmiernej ingerencji w środowisko przyrodnicze oraz stopniowe, płynne zaadoptowanie zmian przestrzennych wraz z ich uciążliwościami. Jednocześnie umożliwi wykorzystanie istniejących dóbr kultury, zachowując schematy funkcjonujących układów urbanistycznych, formy budowli i elementy „małej architektury”, ze wzbogaceniem ich o nowe rozwiązania konstrukcyjno - materiałowe.

4.3. Prognoza zmian zachodzących w środowisku

Postęp zmian w środowisku zależy od sposobu jego zagospodarowania, planowanych nowych inwestycji, stanu i odporności środowiska oraz jego zdolności do regeneracji. Na odporność środowiska składają się odporności poszczególnych jego elementów na różne typy oddziaływań zarówno antropogenicznych jak i biogenicznych. Dla omawianego terenu najważniejsza jest odporność wód, gleb i obszarów leśnych na oddziaływanie antropogeniczne oraz na działanie erozji, denudacji i spływu wód.

Poszczególne elementy środowiska cechują się średnią odpornością na przekształcenie w związku ze znacznym zanieczyszczeniem i przeobrażeniem. Wody w obecnym stanie zanieczyszczenia mogą łatwo ulegać dalszej degradacji. Jednakże stopniowe porządkowanie gospodarki ściekowej i dalsze planowane działania w tym kierunku powodują stopniowe oczyszczanie wód powierzchniowych, czego pierwsze oznaki już są notowane. Prognozuje się powolną i stopniową poprawę stanu wód powierzchniowych, co jest szczególnie ważne ponieważ mogą być one źródłem zanieczyszczenia innych elementów środowiska i w znacznym stopniu warunkują odporność środowiska jako całości na degradację. Rozwój turystyki pieszej, rowerowej nie będzie stanowić zagrożenia dla środowiska, jeśli będzie się odbywać po wyznaczonych szlakach, a więc obecnych drogach i ścieżkach.

Czystość środowiska naturalnego ulega stopniowej poprawie. Parametry czystości powietrza, wód, obciążenia hałasem poprawiły się w niewielkim stopniu w ostatnich latach. Należy

przewidywać, że proces ten będzie dalej powoli postępował. Najwolniej będzie postępował proces samooczyszczania gleb.

Zmiany w środowisku będą jednak przede wszystkim wynikiem dalszego zagospodarowania terenu, powstania nowej zabudowy mieszkaniowej i nowych funkcji produkcyjnych i usługowych, co jest niezbędne w dalszym rozwoju gminy. Oddziaływania na środowisko będą zależeć od skali nowego zainwestowania. Dla zachowania stanu środowiska i jego równowagi ważne jest aby nie powodować nadmiernego rozszerzania się zabudowy poza tereny zainwestowane w chwili obecnej. Nowe funkcje produkcyjne należy lokalizować na obszarach pełniących obecnie funkcje przemysłowe lub w ich najbliższym otoczeniu, a zabudowę mieszkaniową realizować przede wszystkim jako uzupełnienie lub odtworzenie i przebudowa istniejących terenów mieszkaniowych.

Przedstawione powyżej wybrane zapisy dokumentów planistyczno - strategicznych określają kierunki działań w gminie Miłkowice. Przy realizacji poszczególnych dokumentów zwracano szczególną uwagę na użytkowanie zasobów naturalnych zgodnie z zasadami ekorozwoju. Określa on taki sposób eksploatacji środowiska przez miejscową społeczność oraz podmioty gospodarcze działające na terenie gminy, który nie wywołuje niekorzystnych zmian w ekosystemie. Utrzymanie atrakcyjności turystycznej, zaniechanie rozwoju działalności produkcyjnych, mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, w połączeniu ze świadomą i konsekwentną polityką ekorozwoju władz lokalnych, wpłynie znacząco na rozwój gminy, która stanie się obszarem charakteryzującym się wysoką jakością wszystkich składników środowiska naturalnego. Podstawowymi elementami systemu zapewniającego taki stan będą przede wszystkim:

- kompleksowa gospodarka odpadami;
- proekologiczne rozwiązania grzewcze;
- proekologiczne rozwiązania komunikacyjne;
- energetyka bazująca w istotnym stopniu na źródłach odnawialnych;
- racjonalna gospodarka wodno - ściekowa.

4.3.1. Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych

Niniejszy rozdział przedstawia cele II Polityki Ekologicznej Państwa w sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych.

4.3.2. Racjonalizacja użytkowania wody

Działania zmierzające do zracjonalizowania użytkowania wód powinny objąć wszystkie dziedziny gospodarki korzystające z zasobów wód, w tym przede wszystkim:

- przemysł;

- gospodarkę komunalną
- rolnictwo.

Zastosowanie najlepszych dostępnych technik produkcji przemysłowej i najlepszych praktyk rolniczych powinno doprowadzić do zmniejszenia zapotrzebowania na wodę i do ograniczenia ładunków odprowadzanych do odbiorników zanieczyszczeń. W najbliższej przyszłości konieczne jest zaniechanie nieuzasadnionego wykorzystywania wód podziemnych na cele przemysłowe. Racjonalizacja zużycia wody w gospodarstwach domowych powinna zmierzać przede wszystkim do ograniczenia jej marnotrawstwa, stosowania wodooszczędnej aparatury czerpalnej i sprzętu gospodarstwa domowego oraz dalszego rozwoju pomiaru zużycia wody. Konieczne jest również dalsze ograniczanie strat w systemach rozprowadzania wody.

Podstawowymi instrumentami stymulującymi racjonalizację zużycia wody oraz ilości i jakości odprowadzanych ścieków powinna być cena usług wodociągowych i kanalizacyjnych odzwierciedlająca realną wartość wody, łącznie z ochroną zasobów wodnych, w aspekcie samofinansowania się zakładów dostarczających wodę i odprowadzających ścieki (taryfy za usługi) i samofinansowania się gospodarki wodnej (opłaty za szczególne korzystanie z wód). W przypadku odprowadzania ścieków do kanalizacji opłaty taryfowe powinny być powiązane z kontrolą zanieczyszczeń u źródła ich powstawania i być uzależnione od odprowadzanego ładunku zanieczyszczeń.

W perspektywie średniookresowej, do 2010 roku, II Polityka Ekologiczna Państwa zakłada:

- wprowadzenie normatywów zużycia wody w najbardziej wodochłonnych dziedzinach produkcji w oparciu o zasadę stosowania najlepszych dostępnych technik;
- eliminowanie wykorzystywania wód podziemnych do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym i niektórymi specjalnymi działami produkcji) poprzez wprowadzenie zaporowych opłat za pobór wód podziemnych; wykorzystanie wód podziemnych przez przemysł mogłoby być ewentualnie dopuszczalne w rejonach o dużych, niewykorzystanych zasobach tych wód, ale wyłącznie przez określony czas i pod specjalnym nadzorem;
- ustalenie normatywnych wskaźników zużycia wody w gospodarce komunalnej stymulujących jej oszczędzanie i ich wdrożenie do praktyki poprzez system dobrowolnych porozumień między właściwymi organami administracji publicznej i przedsiębiorstwami wodociągów i kanalizacji lub ich zbiorczymi reprezentantami;
- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50 % w stosunku do stanu w 1990 roku w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle.

Natomiast w perspektywie długookresowej do 2025 roku ma nastąpić pełne wdrożenie idei zrównoważonej produkcji i konsumpcji w odniesieniu do zużycia wody na cele przemysłowe, komunalne i rolnicze, wprowadzenie zasady stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT) w systemach poboru, uzdatniania i dystrybucji wody oraz osiągnięcie wskaźników zużycia wody na jednostkę lub wartość produkcji oraz na jednego mieszkańca nie przekraczających średnich wartości dla państw OECD.

4.3.3. Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji

Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji jest jednym z ważniejszych celów polityki ekologicznej, gdyż jest to jedna z dróg realizacji zasady likwidacji zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń u źródła, która ponadto pozwala na uzyskanie korzyści gospodarczych w postaci zmniejszenia nakładów na produkcję, a w konsekwencji zmniejszenia obciążeń obywateli z tytułu wykorzystywania zasobów naturalnych i ochrony środowiska.

W perspektywie średniookresowej do 2010 roku II Polityka Ekologiczna Państwa zakłada:

- ograniczenie materiałochłonności i energochłonności produkcji o 50 % w stosunku do 1990 roku;
- stopniowe jej ograniczanie w poszczególnych dziedzinach wytwarzania w takim zakresie by uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
- szerokie wprowadzenie do praktyki dobrowolnych porozumień z przemysłem w zakresie realizacji programów ograniczania materiałochłonności i odpadowości produkcji;
- wycofanie z produkcji i użytkowania, bądź ograniczenie użytkowania substancji i materiałów niebezpiecznych, reglamentowanych przez dyrektywy Unii Europejskiej i przepisy prawa międzynarodowego (zawierających metale ciężkie, trwałe zanieczyszczenia organiczne i substancje niszczące warstwę ozonową);
- szerokie upowszechnienie, wzorem ocen oddziaływania na środowisko, ocen cyklu życiowego produktu; wprowadzenie ustawowego obowiązku wykonywania takich ocen dla grup produktów o wysokiej materiałochłonności i odpadowości oraz produktów zawierających substancje niebezpieczne dla środowiska.

Natomiast w perspektywie długookresowej do 2025 roku ma nastąpić pełne wdrożenie idei zrównoważonej produkcji i konsumpcji, dla której zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji jest celem głównym, a także zasad stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT), wynikiem wprowadzenia których jest istotne zmniejszenie

materiałochłonności i odpadowości produkcji oraz poprawa efektywności ekonomicznej procesów wytwórczych.

4.3.4. Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych

Jednym z podstawowych celów polityki ekologicznej jest zmniejszanie energochłonności gospodarki, zarówno procesów wytwórczych jak i świadczenia usług oraz konsumpcji. Podstawowe założenia polityki energetycznej państwa przewidują, że w związku z dalszym urealnianiem cen energii, postępowaniem w modernizacji i restrukturyzacji działalności gospodarczej oraz wzrostem świadomości społecznej sprzyjającej oszczędzaniu energii, zużycie energii w przeliczeniu na jednostkę krajowego produktu będzie się nadal zmniejszać. Do 2010 roku spadek ten powinien wynieść około 25% w stosunku do 2000 roku.

Z punktu widzenia polityki ekologicznej, szczególnie w kontekście potrzeby utrzymania przez Polskę stosunkowo wysokiego tempa wzrostu gospodarczego z jednej strony oraz dalszego, znaczącego zmniejszenia krajowej emisji zanieczyszczeń powietrza z drugiej (co ma swoje źródło w konieczności zapewnienia dalszej poprawy jakości powietrza oraz konieczności wywiązania się z już przyjętych przez Polskę oraz aktualnie negocjowanych zobowiązań międzynarodowych dotyczących wielkości emisji, tak substancji zakwaszających jak i gazów cieplarnianych oraz trwałych i lotnych związków organicznych) przewidywaną dotychczas skalę dalszego zmniejszania jednostkowego zużycia energii w gospodarce należy uznać za niewystarczającą. Konieczne jest, w perspektywie roku 2025, zmniejszenie energochłonności około dwukrotne. Realizacja tego celu będzie wymagać wprowadzenia mechanizmów pozwalających w większym niż dotąd stopniu uwzględniać w cenach energii jej koszty środowiskowe, przede wszystkim poprzez wdrożenie opłat produktowych od paliw, zróżnicowanych w zależności od uciążliwości poszczególnych rodzajów paliw dla środowiska, a także znacznie większego niż dotąd zaangażowania się instytucji publicznych, przedsiębiorstw i obywateli w działania w zakresie wprowadzania i upowszechniania wysoce energooszczędnych technologii i wyrobów, które w porównaniu z usprawnieniami organizacyjnymi i ogólną poprawą racjonalności gospodarowania mogą wymagać znacznie większych nakładów, ale bez których zmniejszenie energochłonności nie nastąpi w pożądanej skali i nie będzie wystarczająco trwałe. Oceniając wielkość koniecznego wysiłku w zakresie dalszej poprawy wskaźników energochłonności gospodarowania trzeba też pamiętać, że efektem możliwym do uzyskania dzięki tej poprawie i dzięki związanemu z nią ograniczeniu wzrostu ogólnego zużycia i produkcji energii (nie tylko oczywistym efektem w zakresie zmniejszenia zużycia przyrodniczych zasobów, ale także efektem w zakresie zmniejszenia

emisji zanieczyszczeń) nie są w stanie dorównać efekty jakichkolwiek innych rozwiązań zmniejszających uciążliwość dla środowiska sektora energetycznego (takich jak zmiana struktury zużycia nośników energii czy budowa urządzeń i instalacji ochronnych). Zmniejszanie energochłonności, obok efektów ekologicznych, przynosi również znaczące korzyści ekonomiczne, zwłaszcza w dłuższej perspektywie.

Do zasadniczych kierunków działań w zakresie dalszego zmniejszania jednostkowego zużycia energii we wszystkich dziedzinach sfery produkcji, świadczenia usług i konsumpcji należy:

- rozszerzenie występujących już tendencji w zakresie zmian struktury wytwarzania dochodu narodowego, poprzez dalsze ograniczanie aktywności najbardziej energochłonnego przemysłu ciężkiego oraz rozwój przemysłu wysokiej techniki i sektora usług;
- szerokie wprowadzenie wysoce energooszczędnych technologii i urządzeń w tych dziedzinach produkcji i usług, których aktywność zostanie utrzymana lub będzie wzrastać (przy czym powinny one zapewniać zarówno zmniejszenie energochłonności samych procesów wytwórczych jak i poprawę parametrów energetycznych końcowych wyrobów), a także szerokiego wprowadzenia takich technologii i urządzeń do stosowania w gospodarstwach domowych, instytucjach publicznych i obiektach użyteczności publicznej;
- zmniejszenie strat energii, zwłaszcza energii cieplnej, w systemach przesyłowych, poprawy parametrów energetycznych budynków oraz dalszego podnoszenia sprawności wytwarzania energii i tym samym dalszej poprawy relacji pomiędzy ilością wytwarzanej energii finalnej oraz ilością zużywanej energii pierwotnej.

Działaniom w zakresie zmniejszania energochłonności musi towarzyszyć kontynuowanie przedsięwzięć zmieniających sposób zaspokajania istniejących potrzeb energetycznych, przede wszystkim strukturę wykorzystania nośników energii, w kierunku dalszego zwiększania udziału energii elektrycznej w ogólnym zużyciu energii finalnej (a zmniejszania finalnego zużycia energii pochodzącej bezpośrednio ze spalania paliw), zwiększania udziału w produkcji energii gazu i ropy naftowej (w miejsce węgla), poprawy jakości węgla i innych paliw, a także wzrostu udziału w produkcji energii elektrycznej i cieplnej energetycznych nośników odnawialnych (energia wody i wiatru, energia geotermalna, energia słoneczna, energia z biomasy) oraz pochodzących z odpadów.

W perspektywie średniookresowej do 2010 roku II Polityka Ekologiczna Państwa zakłada:

- ograniczenie zużycia energii na jednostkę PKB o 25 % w stosunku do 2000 roku;
- szerokie wprowadzenie do praktyki dobrowolnych porozumień z przemysłem w zakresie realizacji programów dotyczących efektywności energetycznej;

- systematyczne zwiększanie zaangażowania środków publicznych (budżetowych i pozabudżetowych) w realizację programów efektywności energetycznej.

Natomiast w perspektywie długookresowej do 2025 roku ma nastąpić:

- ograniczenie zużycia energii na jednostkę PKB o 50 % w stosunku do 2000 roku;
- uzyskanie wskaźników zużycia energii na jednostkę PKB oraz na wielkość produkcji w poszczególnych dziedzinach wytwarzania (wyrażonej wielkościami fizycznymi bądź wartością produkcji sprzedanej) a także wskaźników zużycia energii w podstawowych urządzeniach, maszynach i sprzęcie domowym nie wyższych niż średnie wskaźniki w państwach OECD.

Realizacji celów polityki ekologicznej państwa w zakresie ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko systemu zaopatrzenia w paliwa i energię, będzie służyć szersze użytkowanie krajowych zasobów energii odnawialnej. Rozwój energetyki odnawialnej w Polsce powinien następować w sposób zharmonizowany z polityką Unii Europejskiej, w której udział odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo - energetycznym jest znacznie wyższy niż w naszym kraju. Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii ułatwi przede wszystkim osiągnięcie założonych w polityce ekologicznej państwa celów w zakresie obniżenia emisji zanieczyszczeń odpowiedzialnych za zmiany klimatyczne oraz substancji zakwaszających. Wykorzystanie istniejących zasobów energii odnawialnej i zwiększanie ich potencjału będzie sprzyjać oszczędzaniu zasobów nieodnawialnych oraz wspomagać działania na rzecz poprawy warunków życia obywateli i rozwoju wielu sektorów gospodarki w sposób łączący efekty ekonomiczne z poszanowaniem środowiska. Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii w szczególności:

- zwiększy bezpieczeństwo energetyczne kraju poprzez decentralizację wytwarzania energii, zróżnicowanie jej źródeł, wykorzystanie jej lokalnych zasobów oraz wprowadzenie pożądanego elementu konkurencji wobec naturalnych monopolii w sektorze energetycznym;
- wpłynie na rozwój lokalnych rynków pracy, tworząc miejsca pracy w dziedzinie produkcji urządzeń oraz montażu i eksploatacji instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych;
- będzie stymulować rozwój nowoczesnych technologii i modernizację infrastruktury technicznej, itp.

Podstawowe działania w zakresie rozwoju wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych powinny podtrzymać i zintensyfikować dotychczasowe kierunki rozwoju energetyki odnawialnej poprzez:

- szerokie wprowadzenie nowoczesnych technologii i urządzeń przetwarzających energię ze źródeł odnawialnych na nośniki użyteczne we wszystkich sferach produkcji, usług i konsumpcji;
- intensywny rozwój energetyki odnawialnej na szczeblu regionalnym i lokalnym, pracującej w układach zdecentralizowanych na regionalne i lokalne potrzeby;
- popularyzację i wdrożenie najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w sferze rozwiązań technologicznych, administracyjnych i finansowych.

W perspektywie średniookresowej do 2010 roku II Polityka Ekologiczna Państwa zakłada:

- co najmniej podwojenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w stosunku do roku 2000, co jest zgodne z celami Unii Europejskiej;
- wprowadzenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii do wojewódzkich i powiatowych programów zrównoważonego rozwoju, a także do wojewódzkich, powiatowych i gminnych planów energetycznych oraz do planów zagospodarowania przestrzennego;
- osiągnięcie dominującej roli odnawialnych źródeł energii w bilansach paliwowo – energetycznych niektórych powiatów i społeczności lokalnych, na terenach, na których występują najkorzystniejsze warunki rozwoju energetyki odnawialnej.

Natomiast w perspektywie długookresowej do 2025 roku ma nastąpić:

- uzyskanie przez odnawialne źródła energii znaczącej pozycji w bilansach zużycia energii pierwotnej niektórych regionów kraju (na terenach o szczególnych predyspozycjach dla rozwoju energetyki odnawialnej);
- uzyskanie poziomu wykorzystania energii odnawialnej porównywalnego ze średnimi wskaźnikami w państwach Unii Europejskiej.

4.3.5. . Ochrona gleb

Racjonalne wykorzystanie zasobów gleb, łączące w sobie racjonalność ekonomiczną zwłaszcza w ujęciu długookresowym, oraz racjonalność ekologiczną powinno polegać na:

- ograniczeniu zakresu zagospodarowywania gleb w sposób, który nie odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom, poprzez przeciwdziałanie przejmowaniu gleb nadających się do wykorzystania rolniczego lub leśnego, a także stwarzających np.; cenne możliwości w zakresie tworzenia służących zachowaniu różnorodności biologicznej użytków ekologicznych;

- zmniejszeniu skali ograniczeń, jakie dla optymalnego wykorzystania biologicznego potencjału gleb w ramach zagospodarowania rolniczego, leśnego lub czysto ekologicznego stwarzają procesy degradacji spowodowanej emisją zanieczyszczeń, a także erozją oraz niewłaściwą agrotechniką (w tym niewłaściwie wykonanymi melioracjami) na terenach podatnych na erozję, wokół cieków i zbiorników wodnych, itp.;
- lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania rolniczego lub leśnego (wybór: rolnicze czy leśne) oraz przyjętych kierunków i intensywności produkcji (rodzaju uprawianych lub hodowanych gatunków oraz stosowanych metod uprawy i hodowli), z ewentualnym uwzględnieniem możliwości korygowania naturalnych własności gleby (np.: poprzez nawożenie, najlepiej organiczne, lub odkwaszające wapnowanie), a także z uwzględnieniem warunków ekonomicznej opłacalności;
- eliminacji produkcji rolniczej, lub odpowiedniej zmianie struktury upraw, na glebach zanieczyszczonych substancjami niebezpiecznymi dla zdrowia, wszędzie tam, gdzie stopień tego zanieczyszczenia przekracza dopuszczalne wskaźniki.

W ramach działań prowadzonych we wszystkich tych kierunkach szczególnie istotne powinno być:

- zapewnienie, że intensywniejsza niż dotąd, wysoko towarowa produkcja rolnicza będzie rozwijana przede wszystkim na terenach o glebach wyższej jakości (zapewniających większą opłacalność produkcji oraz bardziej odpornych na degradację spowodowaną intensywną eksploatacją) oraz w określonej odległości od terenów o szczególnie cennych walorach przyrodniczych (zwłaszcza terenów objętych ochroną), natomiast na terenach przyrodniczo szczególnie cennych, i w ich bezpośrednim sąsiedztwie, a także na terenach o glebach słabszych, wzrośnie zakres rozwijania produkcji żywności metodami naturalnymi, o mniej intensywnym zapotrzebowaniu na techniczne i chemiczne środki produkcji, a większym zakresie wykorzystania pracy ludzkiej;
- zwiększenie stopnia zalesienia gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa, oraz gruntów na wododziałach;
- ograniczenie skali oraz intensywności naturalnej i antropogenicznej erozji gleb, a także zakresu występowania jej negatywnych skutków;

- zwiększenie skali przywracania wartości użytkowej glebom, które na skutek oddziaływania różnych czynników uległy degradacji (oczyszczanie, rekultywacja, odbudowa właściwych stosunków wodnych).

W perspektywie średniookresowej do 2010 roku II Polityka Ekologiczna Państwa zakłada między innymi:

- maksymalne zagospodarowanie nieużytków przemysłowych i zamkniętych już składowisk odpadów przemysłowych i komunalnych oraz realizacja programu pełnej inwentaryzacji, rozpoznania i rekultywacji nieczynnych składowisk;
- wyłączenie z rolniczego i ogrodniczego wykorzystania wszystkich gleb nadmiernie zanieczyszczonych kadmem i rtęcią, bądź przeprowadzenie ich skutecznej rekultywacji;
- opracowanie i podjęcie realizacji krajowego programu rekultywacji gleb zdegradowanych na obszarach rolniczego użytkowania (zerodowanych, zakrzaczonych, itp.), z częściowym ich wyłączeniem pod zalesienia i inne cele nierolnicze; zalesienia powinny mieć znaczący udział w wykorzystaniu tych gruntów, zaś kryteria i wskaźniki przeznaczania gruntów pod zalesienia powinny być zgodne z ustaleniami rządowego "Programu zwiększania lesistości kraju".

Natomiast w perspektywie długookresowej do 2025 roku należy uzyskać stan, w którym powierzchnia terenów rekultywowanych w skali jednego roku będzie nie mniejsza niż powierzchnia terenów przekazywanych do rekultywacji po ich uprzednim, nierolniczym wykorzystaniu. Będzie przy tym stosowana zasada pełnego rekompensowania nakładów na rekultywację przez poprzedniego użytkownika.

4.3.6. Wzbogacenie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych

W gminie Miłkowice lasy zajmują 970 ha, stanowi to ok. 11% powierzchni gminy. Do zalecanego dla kraju wskaźnika 30% gminie brakuje znacznej powierzchni lasów. W gminie wyróżniono następujące kompleksy leśne o różnym charakterze i przydatności dla celów gospodarczych i rekreacji :

- siedlisko boru świeżego, boru mieszanego świeżego, boru mieszanego wilgotnego.
- siedlisko lasu mieszanego świeżego i lasu świeżego.
- siedliska wilgotne lasu mieszanego wilgotnego, lasu wilgotnego, lasu łęgowego, olszu.

- lasy w wieku do 40 lat czasowo chronione z uwagi na podatność na zniszczenie mechaniczne i zagrożenie pożarowe. Poruszanie możliwe po drogach i duktach leśnych.

W gminie wskazano do zalesienia tereny o powierzchni ok. 987 ha. Po zrealizowaniu pełnego programu zalesień powierzchnia lasów wyniesie 1960 ha, lesistość gminy wzrośnie do 23 proc. czyli o 12 proc. w stosunku do stanu istniejącego (ok. 11 proc.)

Wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień jest istotnym czynnikiem ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej i racjonalnego użytkowania przestrzeni przyrodniczej. Udział zadrzewień w krajobrazie i ich rozmieszczenie powinny stanowić integralny element programów zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska oraz planów zagospodarowania przestrzennego. Warunkiem racjonalnych zadrzewień jest inwentaryzacja aktualnego ich stanu oraz waloryzacja zadrzewień i ocena potrzeb ich uzupełnienia, a także ochrony i zagospodarowania. Zadrzewienia powinny być chronione i wprowadzane jako element przeciwdziałający wielostronnej degradacji krajobrazu (ochrona zasobów wodnych, łagodzenie niekorzystnych wpływów warunków klimatycznych, ochrona lokalnej różnorodności biologicznej) wspomagający rolę zalesień i lasów.

4.3.7. Ochrona zasobów kopalin

Ochrona zasobów kopalin będzie się koncentrowała na ograniczaniu wydobycia, jeśli możliwe jest znalezienie substytutu danego surowca (na bazie surowców odnawialnych lub odpadów), spełniającego wymogi efektywności ekologiczno - ekonomicznej, a także na zmniejszaniu zużycia surowca w przeliczeniu na jednostkę produktu. Poszukiwanie i wykorzystywanie spełniających określone kryteria substytutów kopalin będzie wspierane finansowo drogą pośrednich i bezpośrednich subsydiów. Równocześnie będzie doskonalona polityka koncesyjna wykorzystująca instrumenty ekonomiczne nawiązujące do wartości kopaliny podstawowej i towarzyszącej w złożu. Koncesje na wydobycie surowców mineralnych będą wydawane pod warunkiem posiadania przez zakłady górnicze zaakceptowanych przez władze koncesyjne programów ograniczających skalę i zakres naruszeń środowiska w otoczeniu i zapewniających pełne wykorzystanie zasobów złoża wraz z kopalinami towarzyszącymi.

Kontynuowane i rozszerzane będą prace poszukiwawcze w odniesieniu do użytecznych kopalin. Przy poszukiwaniu, dokumentowaniu i zagospodarowaniu złóż będą stosowane zasady umożliwiające uwzględnianie powszechności występowania danej kopaliny oraz przewidujące obowiązek ustalania zasobów wszystkich kopalin występujących w złożu. Pod uwagę będzie brana także specyfika zagospodarowania różnych rodzajów złóż.

Miarą skuteczności polityki ekologicznej w zakresie użytkowania zasobów mineralnych w gospodarce będą wskaźniki zużycia surowców mineralnych na jednostkę produkcji lub PKB, które w perspektywie nie powinny być wyższe niż średnie w państwach członkowskich OECD. Minister Środowiska będzie publikował zalecane wskaźniki tego typu dla potrzeb porozumień z producentami wykorzystującymi surowce mineralne.

5. Działania w zakresie poprawy jakości środowiska

Niniejszy rozdział przedstawia wykaz zadań własnych i koordynowanych jakie będą realizowane w gminie Miłkowice w celu poprawy jakości środowiska. Poszczególne podrozdziały przedstawiają również wybrane cele i priorytety II Polityki Ekologicznej Państwa w zakresie jakości środowiska odnoszące się pośrednio do gminy Miłkowice.

5.1. Gospodarka wodna

5.1.1. Założenia polityki ekologicznej

W myśl II Polityki Ekologicznej Państwa sprawą zasadniczą dla poprawy jakości życia oraz dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju jest zapewnienie na całym terytorium kraju adekwatnego do potrzeb zaopatrzenia w wodę o odpowiedniej jakości, bez zakłócania naturalnej równowagi w środowisku. Wymaga to istotnej zmiany podejścia do gospodarowania zasobami wodnymi. Gospodarka komunalna (woda do picia), przemysł (woda technologiczna), energetyka (chłodzenie), rolnictwo (nawadnianie) i turystyka (woda do kąpieli) są w dużym stopniu zależne od dostępności wody o odpowiedniej jakości i w wystarczających ilościach, jednocześnie zaś są głównymi sprawcami zanieczyszczenia wody.

Polityka ekologiczna państwa powinna być w związku z tym ukierunkowana na:

- zapobieganie zanieczyszczeniu słodkich wód powierzchniowych i podziemnych, ze szczególnym naciskiem na zapobieganie u źródła;
- przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego, a przez to zapewnienie między innymi odpowiednich źródeł poboru wody do picia.

Strategicznymi kierunkami działania w ochronie wód są kierunki następujące:

- przywrócenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych (według wskaźników fizyko -chemicznych, biologicznych i ekologicznych) do stanu wynikającego z planowanego sposobu ich użytkowania oraz potrzeb związanych z ich funkcjami ekologicznymi;

- restrukturyzacja poboru wód co celów użytkowych w taki sposób, aby zasoby wód podziemnych były użytkowane wyłącznie dla potrzeb ludności, jako woda do picia i surowiec dla przemysłu spożywczego, zaś wody powierzchniowe - przede wszystkim dla potrzeb rolnictwa, przemysłu i energetyki, z zachowaniem ich walorów rekreacyjnych;
- realizacja budowy zbiorników retencyjnych i małej retencji dla wyrównania przepływu w rzekach oraz racjonalizacja gospodarowania spływami opadowymi w celu ograniczenia szybkiego ich odprowadzania do wód otwartych i unikania przesuszenia terenu

Działania w tym zakresie powinny sprzyjać ochronie przyrodniczo ukształtowanych ekosystemów oraz ochronie gatunkowej flory i fauny związanej ze środowiskiem wodnym;

- zachowanie naturalnych zbiorników retencyjnych, takich jak tereny podmokłe i nieuregulowane ciekły wodne, głównie w ramach działań w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej.

Według II Polityki Ekologicznej w średniookresowym horyzoncie czasowym na lata 2003 - 2010 konieczna będzie:

- likwidacja zrzutu ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych poprzez zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 roku, z przemysłu o 50 %, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30 % i ze spływu powierzchniowego o 30 %, w celu spełnienia przez te wody standardów jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej;
- zmniejszenie wodochłonności produkcji przemysłowej o 50% (w przeliczeniu na jednostkę wartości produkcji sprzedanej) w stosunku do stanu w 1990 roku;
- zaspokojenie zapotrzebowania mieszkańców kraju na odpowiedniej jakości wodę do picia, w tym poprzez ochronę wód podziemnych;
- realizacja programu poprawy jakości wody dostarczanej przez wodociągi komunalne ludności (zarówno w mieście jak i na wsi) i dostosowanie jej do zaostrzonych wymagań prawnych.

Natomiast w okresie perspektywicznym na lata 2010 - 2025 konieczne będzie:

- zrealizowanie programu budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów w aglomeracjach o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 10000 (do 2015 roku);

- zrealizowanie programu budowy systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków w 48 aglomeracjach mniejszych i rozbudowy w 822 aglomeracjach tak aby w tym horyzoncie czasowym spełnić wymagania prawa wspólnotowego;
- dalsze ograniczenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód z przemysłu, eliminacja substancji niebezpiecznych ze ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych, w celu osiągnięcia wszystkich norm emisyjnych krajowych i unijnych.

6. Program działań w gminie Miłkowice

W związku z powyższym na terenie gminy Miłkowice realizowane będą następujące zadania:

1. Ochrona powietrza

2. Ochrona przeciwpowodziowa

3. Analiza obecnego i docelowego bilansu wodnego.

4. Modernizacja istniejących urządzeń wodociągowych.

5. Budowa i dokończenie kanalizacji

6.1. Ochrona powietrza

6.1.1. Założenia polityki ekologicznej

Zgodnie z zapisem w II Polityce Ekologicznej ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami jest najbardziej czułym kierunkiem działań w sferze ochrony środowiska, gdyż na nim koncentruje się uwaga przemysłu i społeczności lokalnych, ze względu na bezpośrednie oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza na zdrowie pracowników i mieszkańców, a także uwaga rządów państw i całej społeczności międzynarodowej, ze względu na przenoszenie tych zanieczyszczeń na dalekie odległości, oddziaływanie na zmiany klimatu i wywoływanie niekorzystnych procesów w stratosferze (przede wszystkim w warstwie ozonowej). Zanieczyszczenia przenoszą się w powietrzu szybko i natychmiast oddziałują na człowieka, organizmy żywe, roślinność, wody, gleby, budowle i zabytki. Cechami charakterystycznymi nowej polityki w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami są:

- zwiększenie liczby zanieczyszczeń objętych przeciwdziałaniem mającym zmniejszyć lub ograniczyć ich emisję i niekorzystne oddziaływanie na środowisko (do głównych należą substancje bezpośrednio zagrażające życiu i zdrowiu ludzi, takie jak metale ciężkie i trwałe zanieczyszczenia organiczne, substancje degradujące środowisko i

pośrednio wpływające na zdrowie i warunki życia, takie jak dwutlenek siarki, tlenki azotu, amoniak, lotne związki organiczne i ozon przyziemny, substancje wpływające na zmiany klimatyczne, takie jak dwutlenek węgla, metan, podtlenek azotu, HFCs, SF₆, PFCs, a także substancje niszczące warstwę ozonową kontrolowane przez Protokół Montrealski);

- konsekwentne przechodzenie na likwidację zanieczyszczeń u źródła, poprzez zmiany nośników energii (ze szczególnym uwzględnieniem źródeł energii odnawialnej), stosowanie czystszych surowców i technologii (zgodnie z zasadą korzystania z najlepszych dostępnych technik i dostępnych metod) oraz minimalizację zużycia energii i surowców;
- coraz szersze normowanie emisji w przemyśle, energetyce i transporcie;
- coraz szersze wprowadzanie norm produktowych, ograniczających emisję do powietrza zanieczyszczeń w rezultacie pełnego cyklu życia produktów i wyrobów - od wydobycia surowców, poprzez ich przetwarzanie, wytwarzanie nowych produktów i wyrobów oraz ich użytkowanie, aż do przejścia w formę odpadów.

Według II Polityki Ekologicznej w średniookresowym horyzoncie czasowym na lata 2003 - 2010 należy zrealizować następujące cele:

- ograniczyć emisję pyłów średnio o 75% (w zakresie zróżnicowanym w zależności od branżowych wymagań określonych w przepisach prawa międzynarodowego i dyrektywach Unii Europejskiej), dwutlenku siarki o 56 %, tlenków azotu o 31 %, lotnych związków organicznych (poza metanem) o 4 % i amoniaku o 8 % w stosunku do stanu w 1990 roku;
- ograniczyć emisję toksycznych substancji z grupy metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych, a także wycofać z produkcji i użytkowania bądź ograniczyć użytkowanie produktów zawierających toksyczne substancje, zgodnie z wymogami protokołów z Aarhus do Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości;
- intensyfikować proces eliminowania bądź ograniczania użytkowania wyrobów i urządzeń zawierających rtęć, ołów, kadm i PCB oraz substancji niszczących warstwę ozonową
- osiągnąć w latach 2008 - 2012 wielkość emisji gazów cieplarnianych nie przekraczającą 94% wielkości emisji z roku 1988 i spełnić wymagania Protokołu z Kioto, dwukrotnie zmniejszyć w stosunku do stanu z 1990 roku energochłonność

dochodu narodowego oraz szeroko wprowadzić najlepsze dostępne techniki z zakresu efektywności energetycznej i użytkowania odnawialnych źródeł energii;

- wprowadzić w szerokim zakresie najlepsze dostępne techniki (BAT) w zakresie ochrony powietrza, zalecane przez przepisy prawa międzynarodowego i sprawdzone w państwach wysoko rozwiniętych.

Natomiast w okresie perspektywicznym do 2025 roku priorytetowe kierunki polityki w zakresie ochrony powietrza obejmują:

- głęboką przebudowę modelu produkcji i konsumpcji w kierunku poprawy efektywności energetycznej i surowcowej, szerszego wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz minimalizacji emisji zanieczyszczeń do powietrza przez wszystkie podstawowe rodzaje źródeł;
- pełną realizację zobowiązań dotyczących wyeliminowania lub ograniczenia produkcji i użytkowania wszystkich substancji i produktów zawierających niebezpieczne zanieczyszczenia powietrza, wynikających z wymogów międzynarodowych (metale ciężkie, trwałe zanieczyszczenia organiczne, substancje niszczące warstwę ozonową azbest i niektóre inne).

6.1.2. Program działań w gminie Miłkowice

W związku z powyższym na terenie gminy Miłkowice realizowane będą następujące zadania:

- 1. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza.**
- 2. Sukcesywna eliminacja kotłowni węglowych.**
- 3. Wspieranie termoizolacji budynków.**
- 4. Promocja odnawialnych („czystych”) źródeł energii.**

Ograniczenie emisji zanieczyszczeń

Oczekiwany rozwój Miłkowic w kierunku turystyczno - rekreacyjnej - wymaga szeregu działań związanych z poprawą stanu czystości powietrza atmosferycznego. Badania stanu czystości powietrza wykonane w Miłkowicach poza sezonem grzewczym stwierdzały, że powietrze w gminie nie jest nadmiernie zanieczyszczone. Taki stan zawdzięczamy głównie zmniejszeniu emisji zanieczyszczeń emitowanych przez zakłady przemysłowe, których to część została w latach 90 - tych zlikwidowana, a pozostałe ograniczyły moce produkcyjne oraz dostosowały się do przestrzegania dopuszczalnych norm emisji. W gminie powinien być prowadzony na bieżąco monitoring oraz skuteczne egzekwowanie norm emisji zanieczyszczeń, szczególnie przez odpowiedzialne za to służby wojewódzkie i powiatowe.

Natomiast samorząd powinien udzielać pozwoleń na działalność produkcyjną tylko pod warunkiem spełnienia i przestrzegania emisji zanieczyszczeń mieszczących się w normach

Sukcesywna eliminacja kotłowni węglowych

Jak wspomniano w poprzednim zadaniu oczekiwany rozwój funkcji turystycznych- powinien być poprzedzony szeregiem działań zmierzających do poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Jednym z ważniejszych przedsięwzięć jest zmiana systemu ogrzewania. W sezonie grzewczym (X - IV), emisje lokalne często powodują koncentrację zanieczyszczeń. Ponadto warunki meteorologiczne (duża wilgotność, niskie temperatury) sprzyjają przemianom chemicznym zanieczyszczeń gazowych w atmosferze na związki bardziej szkodliwe np.: szybsza przemiana dwutlenku siarki w kwas siarkowy i siarczany, często obecne w postaci kwaśnych deszczów, mgieł i osadów. Celem niniejszego zadania jest sukcesywne zastępowanie kotłowni zasilanych węglem kamiennym i jego pochodnymi, na urządzenia wykorzystujące gaz ziemny, pompy ciepłe czy np.:biomasy.

Wspieranie termoizolacji budynków

Termoizolacja budynków wpływa na zmniejszenie zużycia energii i tym samym przynosi wymierne korzyści w postaci finansowej oraz zmniejszenia emisji zanieczyszczeń. Podobnie jak w poprzednim zadaniu gmina Miłkowice w swojej długofalowej polityce zamierza zmodernizować również pod względem termoizolacyjnym budynki użyteczności publicznej. Termoizolacja budynków wielorodzinnych (poza komunalnymi) zajmują się ich właściciele, Właściciele posesji indywidualnych zmuszeni są do działania na własną rękę, bowiem budżetu gminy nie stać na bezpośrednie finansowe wsparcie takich inwestycji. Wzorem poprzedniego zadania wsparcie termoizolacji budynków jednorodzinnych należy rozważyć poprzez fachową informację o warunkach jakie trzeba spełnić aby uzyskać dofinansowanie lub kredyt na preferencyjnych warunkach np.: z WFOŚiGW czy Banku Ochrony Środowiska SA.

Promocja odnawialnych („czystych”) źródeł energii

Warunki naturalne występujące na terenie gminy sprzyjają wykorzystaniu alternatywnych źródeł energii, w szczególności biomasy.

Wspieranie ekologicznego transportu

Nadmierne natężenie ruchu samochodowego powoduje przekraczanie norm poziomu hałasu, wibracje oraz wpływa negatywnie na czystość powietrza atmosferycznego. Strategia Rozwoju Gminy Miłkowice w jednym z zadań strategicznych zaleciła utworzenie zorganizowanej ekologicznej komunikacji samochodowej. Zadanie to ma na celu wyłonienie

na drodze przetargu licencjonowanej firmy, która zajęłaby się organizowaniem przewozów pasażerskich na terenie gminy oraz połączenia do Legnicy i innych miast. Pojazdy byłyby jednej marki, jednakowo oznakowane oraz napędzane paliwem ekologicznym.

6.2. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem

6.2.1. Założenia polityki ekologicznej

Zgodnie z zapisem II Polityki Ekologicznej Państwa do najważniejszych elementów mających wpływ na ogólną jakość środowiska w kraju, a w jeszcze większym stopniu wpływ na oddziaływanie tej jakości na warunki życia ludności oraz na warunki prowadzenia działalności gospodarczej, należy stan środowiska na obszarach silnie uprzemysłowionych i zurbanizowanych. Często określa się to jako "stres miejski". Jest to konsekwencją faktu, że na obszarach tych występuje szczególnie duża koncentracja źródeł emisji zanieczyszczeń i innych uciążliwości istotnie wazących na ogólnokrajowych bilansach emisji, a także faktu, że zamieszkująca je ludność stanowi znaczącą część ogólnokrajowej populacji, a intensywnie rozwinięta działalność produkcyjna i usługowa wnosi istotny wkład w tworzenie dochodu narodowego. Każda poprawa stanu środowiska na tych terenach wiąże się więc z istotnymi korzyściami dla środowiska, gospodarki i społeczeństwa w skali ogólnokrajowej. Znaczenie, jakie obszary silnie uprzemysłowione i zurbanizowane mają dla polityki ekologicznej państwa wynika także stąd, że szczególnie duży jest zakres i intensywność występujących na tych obszarach zjawisk o cechach naruszeń i degradacji środowiska lub środowiskowego dyskomfortu, spowodowanych emisją zanieczyszczeń i uciążliwości oraz innymi formami antropopresji.

Poprawa jakości środowiska na tych obszarach musi obejmować przede wszystkim:

- zmniejszenie zakresu i skali przekroczeń dopuszczalnych stężeń szkodliwych zanieczyszczeń w powietrzu, wodzie i glebach, co będzie wymagać dalszego zmniejszenia ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do powietrza i wód ze źródeł przemysłowych oraz radykalnej poprawy w tej dziedzinie jeśli chodzi o źródła komunalne (a w przypadku emisji zanieczyszczeń powietrza - także indywidualne paleniska domowe), przy jednoczesnym ograniczaniu dynamiki wzrostu emisji ze środków transportu;
- zmniejszenie intensywności degradacji powierzchni ziemi, co będzie wymagać minimalizowania technicznej zabudowy gruntów, ograniczania zakresu i optymalizowania sposobu prowadzenia różnego typu prac ziemnych, zmniejszenia strumienia odpadów przemysłowych i komunalnych oraz zwiększenia zakresu ich

- ponownego wykorzystania (i tym samym ograniczenia zapotrzebowania na powierzchnię do ich składowania), a także zwiększenia zakresu wykorzystania odpadów już nagromadzonych oraz zakresu różnego rodzaju prac rekultywacyjnych;
- zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na nadmierny, zwłaszcza na ponadnormatywny poziom hałasu, przede wszystkim mającego największy zasięg przestrzenny hałasu emitowanego przez środki transportu;
  - kontroli i ograniczenia emisji do środowiska promieniowania niejonizującego, pochodzącego przede wszystkim z urządzeń elektroenergetycznych i radiokomunikacyjnych;
  - poprawę relacji pomiędzy powierzchnią terenów intensywnie zainwestowanych i powierzchnią terenów otwartych, stanowiących podstawową bazę dla rekreacji i wypoczynku oraz zapewniających właściwą cyrkulację i wymianę powietrza z obszarami sąsiednimi.

Wymagać to będzie między innymi hamowania tendencji do "rozlewania się" miast w formie niekontrolowanej urbanizacji, uprzemysłowienia terenów podmiejskich oraz zabudowy terenów tworzących system ekologiczny gminy;

- poprawę estetyki otoczenia, między innymi poprzez kształtowanie zieleni zorganizowanej, która ponadto pełni funkcje ochronne.

Według II Polityki Ekologicznej w średniookresowym horyzoncie czasowym na lata 2003 - 2010 należy zrealizować następujące cele:

- ograniczenie hałasu na obszarach miejskich wokół terenów przemysłowych oraz głównych dróg i szlaków kolejowych do poziomu nie przekraczającego w porze nocnej 55 dB (poziom równoważny);
- wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem i promieniowaniem niejonizującym, z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania wokół terenów przemysłowych, urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych oraz głównych dróg i szlaków kolejowych wszędzie tam, gdzie przekraczany jest poziom hałasu wynoszący 55 dB w porze nocnej i gdzie jest rejestrowane przekroczenie dopuszczalnych poziomów promieniowania niejonizującego.

Natomiast w horyzoncie długookresowym do 2025 roku należy między innymi ograniczyć hałas na terenie miast do poziomu 55 dB w porze nocnej.

6.2.2. Program działań w gminie Miłkowice

W związku z powyższym na terenie gminy Miłkowice realizowane będą następujące zadania:

1. Ograniczenie źródeł hałasu .

2. Identyfikacja terenów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu.

3. Identyfikacja terenów zagrożonych nadmiernym promieniowaniem elektromagnetycznym.

4. Reorganizacja ruchu pojazdów w centrum gminy oraz wydzielenie rejonów o ograniczonym ruchu pojazdów.

5. Wprowadzanie pasów zieleni przy ciągach komunikacyjnych.

6. Modernizacja nawierzchni dróg.

7. Budowa dróg rowerowych.

Ochrona przed hałasem związana jest z zainwestowaniem dużych kwot na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, natomiast zadania w tym zakresie w nieznacznym tylko stopniu realizowane są bezpośrednio przez Gminę. Inwestorami są głównie instytucje zewnętrzne oraz lokalni przedsiębiorcy. Gmina dla realizacji celów związanych z ochroną przed hałasem może stwarzać inwestorom odpowiednie warunki, np.: poprzez określenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących standardów akustycznych.

Sytuacja ekonomiczna, podobnie jak w przypadku ograniczenia emisji zanieczyszczeń, spowodowała spadek natężenia hałasu pochodzącego z przedsiębiorstw. Analogicznie więc do zadania pt. „Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z zakładów przemysłowych” niniejsze planowane działania mają na celu bieżący monitoring oraz skuteczne egzekwowanie norm natężenia hałasu, szczególnie przez odpowiedzialne za to służby wojewódzkie i powiatowe. Natomiast ze swojej strony samorząd deklaruje udzielanie pozwoleń na działalności produkcyjne tylko pod warunkiem spełnienia i przestrzegania norm natężenia hałasu mieszczących się w normach przewidzianych dla terenów uzdrowiskowych.

Identyfikacja terenów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu

Niniejsze zadanie ma na celu identyfikację innych terenów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu. Obecnie w kraju mamy do czynienia z gwałtownym rozwojem motoryzacji. Konsekwencją tego jest między innymi:

- stały wzrost natężenia ruchu pojazdów;
- rozciąganie się godzin szczytu komunikacyjnego, aż do godziny 20. włącznie;
- powstawanie nowych obszarów będących w zasięgu uciążliwości hałasu;
- wzrost populacji zamieszkałych przy głównych drogach i ulicach;

- wzrost uciążliwości hałasu na terenach wypoczynkowych.

Najprostszą drogą do realizacji tego zadania jest sporządzenie mapy akustycznej dla całego obszaru gminy Miłkowice. Jednakże jest to przedsięwzięcie bardzo kosztowne, szczególnie ze względu na układ przestrzenny gminy. Poza tym niska populacja Gminy Miłkowice powoduje, że gmina nie jest ustawowo zobowiązana do opracowania takich badań. W związku powyższym proponuje się przeprowadzenie badań akustycznych wzdłuż głównych arterii komunikacyjnych gminy, włącznie z ponownym badaniem wzdłuż głównych ulic. W zależności od wyników pomiarów realizowane będą przedsięwzięcia, o których mowa poniżej. Identyfikacja terenów zagrożonych nadmiernym promieniowaniem elektromagnetycznym

Przez teren gminy przebiegają sieci elektroenergetyczne, zlokalizowane są maszty telefonii komórkowych oraz przekaźniki radiowo - telewizyjne. W związku z planowanym rozwojem gminy (nowe tereny pod budownictwo mieszkaniowe), należy podobnie jak w poprzednim zadaniu przeprowadzić bieżące pomiary natężenia promieniowania elektromagnetycznego, celem eliminacji potencjalnych zagrożeń (w razie uzasadnionych obaw). Zadanie to będzie realizowane przez właścicieli obiektów emitujących promieniowanie.

Reorganizacja ruchu pojazdów w centrum gminy oraz wydzielenie rejonów o ograniczonym ruchu pojazdów

Niniejsze zadanie, ze względu na jego priorytetowe znaczenie, zostało również wpisane do Strategii Rozwoju Gminy - Miłkowice. Nadal jednak obserwuje się wzmożoną częstotliwość przejazdów przez środek gminy.

W związku z tym jest potrzeba reorganizacji ruchu samochodowego. Polegała ona będzie na ograniczeniu dostępu do centralnych rejonów gminy pojazdom ciężarowym z wyjątkiem obsługi handlu i administracji. Wszelkie planowane działania zmierzające do reorganizacji ruchu pojazdów na drogach powiatowych i wojewódzkich należy skonsultować z instytucjami zarządzającymi danymi drogami.

Ważnym aspektem, również wpływającym na ograniczenie ruchu pojazdów wewnątrz gminy, jest budowa parkingów. Wszelkie oczekiwane inwestycje, a szczególnie związane z rozwojem funkcji turystyczno-wypoczynkowej, muszą zapewnić odpowiednią dla nich liczbę miejsc parkingowych. Na dzień dzisiejszy, zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego przewiduje się kilka obszarów dla organizacji miejsc parkingowych.

Opracowanie koncepcji zmian ruchu samochodowego, poprzez wyprowadzenie go poza obszar skoncentrowanej zabudowy mieszkaniowej, ograniczy konieczność przejazdu przez

ciasne centra miejscowości i tym samym wpłynie na poprawę klimatu akustycznego terenów przyległych.

Wprowadzanie pasów zieleni przy ciągach komunikacyjnych

W zależności od wyników pomiarów akustycznych oraz ostatecznej koncepcji układu komunikacyjnego w gminie należy rozważyć techniczne możliwości ograniczenia poziomu hałasu drogowego. Jedną z nich jest wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż arterii komunikacyjnych, na których odbywa się zwiększone natężenie ruchu. Co prawda bardziej skuteczną metodą są ekrany dźwiękoszczelne, jednakże występowałyby tutaj problemy techniczne z ich instalacją. Za nasadzenia zieleni izolacyjnej odpowiedzialne byłyby instytucje zarządzające daną drogą.

Modernizacja nawierzchni dróg

Dbłość o stan techniczny nawierzchni dróg celem zwiększenia płynności ruchu komunikacyjnego, w szczególności związanego z przejazdem przez ciasne centra miejscowości, wpływa na obniżenie emisji hałasu do środowiska. Przy modernizacji dróg i ulic należy zwrócić szczególną uwagę na dobór nawierzchni właściwej dla rzeczywistej prędkości pojazdów. Asfalty porowate zmniejszają emisję hałasu dopiero przy prędkościach przekraczających 70 km/h, natomiast tak zwane „ciche asfalty” (nawierzchnia, która obniża emisję hałasu o około 5 dB przy prędkościach poniżej 70 km/h) mogą być stosowane w obszarze zabudowanym. Zastosowanie cichych nawierzchni drogowych poprawi warunki akustyczne w środowisku zewnętrznym o około 5 dB. Nie zapewni to jednak warunków komfortu akustycznego w miejscach, na których poziom dźwięku przed zastosowaniem działań ochronnych jest większy niż 65 dB w porze dziennej i 55 dB w porze nocnej. Należy również pamiętać, że korzystna z punktu widzenia wizerunku gminy i związana historycznie z miejscowością nawierzchnia brukowa po której odbywa się ruch pojazdów, wpływa na zwiększenie poziomu hałasu.

Osobną kwestią jest przeprowadzenie wnikliwej analizy ekonomicznej kosztów niezbędnych na modernizację oraz reorganizację drogowego układu komunikacyjnego gminy

Budowa dróg rowerowych

Oznakowane drogi rowerowe na terenie miejscowości aspirującej do rangi lokalnego ośrodka turystyczno - wypoczynkowego to nie tylko element niezbędnej infrastruktury towarzyszącej turystyce, ale również skuteczny środek zmniejszający ruch pojazdów, a tym samym ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i natężenia hałasu. Nierzadko osoby chcące zrezygnować z poruszania się pojazdem wewnątrz gminy na rzecz roweru, nie mogą tego uczynić z powodu braku dróg rowerowych. Niniejsze zadanie ma na celu opracowanie i

budowę sieci, możliwie bezkolizyjnych z transportem kołowym, dróg rowerowych. Zasadnicza idea takiego układu tras rowerowych powinna uwzględniać połączenie każdej dzielnicy gminy z jego centrum i połączeń pomiędzy poszczególnymi dzielnicami oraz możliwość podłączenia się do oznakowanej sieci dróg w sąsiednich gminach.

6.3. Ochrona gleb i lasów

Ochrona gruntów rolnych i leśnych polega między innymi na:

- ograniczeniu ich przeznaczania na cele nierolnicze i nieleśne;
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych i leśnych oraz szkodom w produkcji rolniczej lub leśnej w drzewostanach powstających wskutek działalności nierolniczej lub nieleśnej;
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze;
- zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- przywracaniu i poprawianiu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej, a także na zapobieganiu obniżania produktywności gruntów leśnych.

W związku z powyższym na terenie gminy Miłkowice realizowane będą następujące zadania:

1. Rekultywacja dzikich składowisk śmieci.

2. Przeciwdziałanie i rekultywacja gleb zagrożonych erozją

3 Zalesianie gleb o niskiej klasie bonitacyjnej i odnowa wylesionych powierzchni.

4 Analiza możliwości udostępnienia terenów leśnych na cele inwestycji w infrastrukturę sportowo rekreacyjną.

Rekultywacja dzikich składowisk śmieci

Problematyką likwidacji i rekultywacji dzikich składowisk śmieci zajmuje się opracowywany równoległe z „Programem Ochrony Środowiska” - „Program Gospodarki Odpadami”. Wdrożenie systemu selekcji odpadów u źródła oraz budowa tak zwanego dobrowolnego punktu składowania odpadów wpłynie niewątpliwie na ograniczenie wstydlwego zjawiska jakim są dzikie składowiska śmieci. Stanowią one zagrożenia dla środowiska jak również niszczą estetykę krajobrazu. Na dzień dzisiejszy należy dokładnie zinwentaryzować skalę zjawiska. W związku z tym, że dzikie składowiska najczęściej zlokalizowane są w lasach, należy podjąć współpracę z Nadleśnictwem w celu ograniczenia tego procederu. Zalecana rekultywacja powinna iść w kierunku zalesiania zdegradowanych przez składowiska gleb.

Jednym z czynników degradujących środowisko przyrodnicze, a w szczególności rolniczą przestrzeń produkcyjną jest erozja gleby. Prowadzi ona często do trwałych zmian warunków przyrodniczych (rzeźby terenu, stosunków wodnych, naturalnej roślinności) oraz warunków gospodarczo - organizacyjnych (deformowanie granic pól, rozczłonkowanie gruntów, pogłębienie dróg, niszczenie urządzeń technicznych). Główną przyczyną erozji gleb jest zniszczenie trwałej szaty roślinnej (lasów, łąk, pastwisk) tworzącej zwartą ochronę powierzchni ziemi. Tak więc problem erozji dotyczy przede wszystkim gleb uprawnych i gruntów bezglebowych. Charakter i nasilenie erozji zależy od rzeźby terenu, składu mechanicznego gleby, wielkości i rozkładu opadów atmosferycznych w czasie oraz od sposobu użytkowania terenu. Na terenie gminy naturalną i uprawową erozję należy uznać za dużą. Celem niniejszego zadania jest podjęcie działań zabezpieczających i rekultywacja wybranych gleb przed erozją. Dotyczy to w szczególności terenów predysponowanych do rozwoju funkcji sportowo - rekreacyjnych. Dalsza erozja może doprowadzić do tak głębokich zmian w ich strukturze, że podjęcie inwestycji na takim obszarze okaże się zbyt kosztowne i ryzykowne. Zadanie to skierowane jest do właścicieli poszczególnych gruntów. Urząd Gminy na terenach nie będących własnością komunalną może jedynie udzielić wsparcia organizacyjnego. Ponadto szereg planowanych działań między innymi: regulacja koryt rzek, likwidacja szkód górniczych czy zalesianie terenów wpłynie na ograniczenie erozji.

Zalesianie gleb o niskiej klasie bonitacyjnej i odnowa wylesionych powierzchni

Gleby zdegradowane oraz nie użytkowane rolniczo grunty niskich klas bonitacyjnych nie przydatne pod inne funkcje powinny zostać zalesione. W tej kwestii należy podjąć współpracę z Nadleśnictwem co do zasad organizacyjnych, związanych z przekazywaniem gruntów pod zalesienie. Ponadto Nadleśnictwo w swoim zakresie kompetencji powinno na bieżąco zajmować się odnową wylesionych powierzchni. Działanie te uatrakcyjnią krajobraz, zwiększą bioróżnorodność, a także przyniosą inne wymierne korzyści np.: ograniczenie erozji, rekultywacja biologiczna zdegradowanych gruntów czy działania przeciwpowodziowe dzięki zwiększeniu naturalnej retencji.

Analiza możliwości udostępnienia terenów leśnych na cele inwestycji w infrastrukturę sportowo - rekreacyjną

Strategia Rozwoju Gminy Miłkowice za jeden z ważniejszych celów obrała rozwój szeroko rozumianych funkcji sportowo - rekreacyjnych. Głównym punktem ciężkości tego dokumentu była odpowiedź na pytanie jakiego typu obiekty sportowo - rekreacyjne oraz towarzysząca mu infrastruktura może tam funkcjonować. Pod uwagę brano aspekty związane

ze środowiskiem naturalnym takie jak: klimat, geologia, geomorfologia, fauna i flora tego obszaru uzasadniają rozwój turystyki pieszej i rowerowej..

6.4. Ochrona przyrody i bioróżnorodności

6.4.1. Założenia polityki ekologicznej

Bezpieczeństwo ekologiczne państwa zakłada między innymi utrzymanie na odpowiednim poziomie krajowej różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz zwiększenia powierzchni obszarów chronionych do 1/3 terytorium kraju. Celem nowej polityki ekologicznej jest między innymi zwiększenie skali rekultywacji i renaturyzacji obszarów zdegradowanych, zapobieganie pogarszaniu się jakości środowiska, powstrzymanie procesu degradacji zabytków kultury, a także zwiększenie skuteczności ochrony obszarów objętych już ochroną prawną. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej to jeden z ważniejszych obszarów w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego państwa. Podstawowe zadania władz państwowych, służb publicznych i administracji gospodarczej polegają na tworzeniu warunków, opracowywaniu planów i ich koordynacji, oraz wdrożeniu sprzyjających ochronie różnorodności biologicznej metod gospodarowania, dobrych praktyk w różnych sektorach gospodarki po to, by zachować całe bogactwo przyrody oraz dziedzictwa kulturowego z nią związanego. Główne cele działań to:

- tworzenie warunków do realizacji strategii zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego kraju;
- poprawa stanu środowiska - usunięcie lub ograniczenie zagrożeń dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
- zachowanie, odtworzenie i wzbogacanie zasobów przyrody;
- osiągnięcie powszechnej akceptacji dla zachowania całości spuścizny przyrodniczej i kulturowej Polski.

Działania mające na celu ochronę różnorodności biologicznej na poziomie krajowym powinny zmierzać do poprawy ochrony naturalnego dziedzictwa między innymi poprzez:

- przyjęcie zasady ochrony i umiarkowanego użytkowania bogactwa zasobów przyrody jako podstawy w rozwoju;
- stworzenie spójnego systemu prawnego i finansowego w celu zapewnienia ramowych możliwości realizacji praktycznej ochrony przyrody. Potrzeby ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej muszą być uwzględniane w planach przestrzennego zagospodarowania kraju, województw i gmin;
- ochronę gatunków dzikiej flory i fauny;

- badania i monitorowanie stanu zasobów przyrodniczych;
- ochronę najbardziej zagrożonych ekosystemów oraz gatunków i ich siedlisk przez tworzenie i powiększanie narodowej sieci obszarów chronionych (parki narodowe, rezerwaty przyrody i inne), wdrożenie systemu Natura 2000;
- ochronę rzek oraz innych ciągów obszarowych mających duże znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, w tym jako korytarze ekologiczne;
- propagowanie wiedzy ekologicznej, zagadnień ochrony ekosystemów, naturalnych siedlisk i gatunków, ochrony krajobrazu, kształtowanie norm zachowań sprzyjających ochronie różnorodności biologicznej;
- zainteresowanie i włączenie w działania na rzecz ochrony przyrody całego społeczeństwa i poszczególnych grup społecznych;
- przygotowanie odpowiednich programów edukacyjnych i stworzenie możliwości ich wdrożenia;
- prowadzenie i umacnianie współpracy międzynarodowej, szczególnie w celu ochrony zasobów stanowiących wspólne dziedzictwo.

Skuteczność działań w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego kraju zależy przede wszystkim od polityki i rozwiązań na szczeblu lokalnym oraz pozyskania zainteresowania i zrozumienia ze strony społeczności lokalnych.

Zgodnie z II Polityką Ekologiczną Państwa konkretne działania podejmowane na różnych szczeblach i w różnych resortach w perspektywie średniookresowej do 2010 roku w dziedzinie ochrony środowiska powinny obejmować między innymi:

- renaturalizację i poprawę stanu zniszczonych ekosystemów i siedlisk przyrodniczych;
- stosowanie wszelkich sposobów ochrony zasobów przyrodniczych poza naturalnymi stanowiskami;
- wspieranie prac badawczych i inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej;
- wprowadzenie monitoringu różnorodności biologicznej, wdrożenie kryteriów i wskaźników do kontroli skuteczności wprowadzania polityki ekologicznej państwa.

Natomiast w dziedzinie edukacji będą to między innymi:

- działania na rzecz wzrostu świadomości ekologicznej i kształtowania opinii społeczeństwa oraz władz szczebla lokalnego. Promowanie zagadnień różnorodności biologicznej poprzez krajowe i lokalne szkolenia i kampanie informacyjne, poprawa komunikacji społecznej w zakresie zrozumienia celów i skutków ochrony różnorodności biologicznej;

- propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów biologicznych i praktyk oszczędnego i rozsądnego gospodarowania, tak by nie niszczyć zasobów przyrody ponad niezbędne potrzeby zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju, wskazywanie na lokalne korzyści z zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Perspektywicznym celem ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej, zakładanym do realizacji do 2025 roku jest między innymi zabezpieczenie zachowania cennych przyrodniczo obszarów, dotychczas nie chronionych prawnie, poprzez objęcie ich różnymi formami ochrony przyrody.

6.4.2. Program działań w gminie Miłkowice

W związku z powyższym na terenie gminy Miłkowice realizowane będą następujące zadania:

1. Rozszerzenie sieci obiektów przyrody nieożywionej objętych ochroną prawną.
2. Analiza możliwości udostępnienia terenów objętych ochroną na cele turystyczno - rekreacyjne.
3. Opracowanie Strategii Rozwoju Turystyki.

Rozszerzenie sieci obiektów przyrody objętych ochroną prawną

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo - krajobrazowe. Formami ochrony indywidualnej są: gatunkowa ochrona roślin i zwierząt oraz pomniki przyrody w rodzaju:

pojedynczych drzew, alei, głazów narzutowych, skałek itp., które są akcentami wydatnie wpływającymi na urozmaicenie krajobrazu. Walory przyrodnicze gminy Miłkowice, zgodnie z przeprowadzonymi badaniami potwierdzają ich wysokie znaczenie w skali regionu, a w niektórych elementach kraju.

Analiza możliwości udostępnienia terenów objętych ochroną na cele turystyczno - rekreacyjne

Zadanie to jest o tyle zasadne, że niniejszy Program Ochrony Środowiska z jednej strony dąży do zwiększenia liczby i powierzchni obiektów oraz obszarów objętych ochroną a z drugiej nie zamierza zamykać do nich dostępu. W stosownej analizie należy rozważyć zasady organizacji i dostępne formy aktywności turystycznych na obszarach objętych ochroną

Opracowanie Strategii Rozwoju Turystyki

Szeroka problematyka tego zagadnienia jak i nadzieje związane z rozwojem turystyki w gminie powinny zostać ujęte w osobnym opracowaniu, jakim byłaby Strategia Rozwoju Turystyki w gminie Miłkowice. Celem opracowania winno być nakreślenie w dłuższej

perspektywie czasowej logicznego ciągu działań na styku sektora publicznego i prywatnego w oparciu o pogłębioną analizę potencjału turystycznego gminy. Zakres rzeczowy opracowania składałby się z dwóch części: diagnostycznej oraz programowej. Pierwsza część strategii turystycznej przedstawiłaby obecne znaczenie sektora turystycznego w strukturze społeczno -gospodarczej gminy, wskazałaby miejsce zagadnień turystycznych w dotychczasowych opracowaniach planistycznych, jak i oceniła pozycję gminy w regionie oraz w kontekście Dolnego Śląska. Część programowa powinna nakreślić ogólne kierunki rozwoju branży turystycznej, przedstawić analizę grup docelowych oraz propozycje konkretnych ofert turystycznych. Ponadto dokument winien zawierać koncepcję działań w otoczeniu branży turystycznej, to jest: powiązanie turystyki z innymi działami gospodarki oraz współpracę międzygminną i regionalną a także ujawnić potencjalne zagrożenia dla środowiska przyrodniczego powstałe wskutek budowy infrastruktury sportowo - rekreacyjnej

6.5. Edukacja ekologiczna

Podstawowe cele edukacji ekologicznej

Edukacja ekologiczna różni się zasadniczo od innego typu przedsięwzięć w dziedzinie ochrony przyrody czy ochrony środowiska. Przykładem może być ochrona powietrza lub ochrona wód, gdzie zidentyfikowanie podmiotu pogarszającego jakość tych komponentów środowiska przyrodniczego oraz doprowadzenie do zaniechania działalności lub przynajmniej ograniczenia uciążliwości daje bardzo szybko efekt i jest on dodatkowo na ogół mierzalny. Natomiast w dziedzinie edukacji ekologicznej na wymierne efekty trzeba czekać latami. Ponadto w edukacji ekologicznej niełatwo jest o wybór priorytetów, tzn. czy np.: edukować dzieci, młodzież czy dorosłych. Uważa się na ogół, że edukacja jest inwestycją opłacalną w stosunku do dzieci i młodzieży. Jednakże to dorośli podejmują decyzje, nierzadko szkodliwe dla środowiska, ze względu na małą świadomość ekologiczną (BFESA 2002).

Głównymi celami edukacji ekologiczną są przede wszystkim:

- uświadamianie zagrożeń dla środowiska przyrodniczego występujących w miejscu zamieszkania;
- budzenia szacunku do przyrody;
- rozumienie zależności istniejących w środowisku przyrodniczym;
- zdobycie umiejętności obserwacji zjawisk przyrodniczych i ich opisu;
- poznanie współzależności człowieka i środowiska;
- poczucie odpowiedzialności za środowisko;
- rozwijanie wrażliwości na problemy środowiska przyrodniczego (BFESA 2002).

Program nauczania w szkolnictwie powszechnym

Treści ekologiczne zawarte są w programach nauczania począwszy od przedszkola, a skończywszy na szkole średniej. W programie przedszkolnym treści ekologiczne zawarte są w części haseł dotyczących środowiska, pór roku i towarzyszących im zmianom w przyrodzie. Od świadomości ekologicznej nauczyciela wychowania przedszkolnego zależy więc jak dalece potrafi on program nauczania w przedszkolu nasycić treściami ekologicznymi, co potrafi przekazać uczniom w trakcie zabaw, spacerów, czy zajęć plastycznych (BFESA 2002).

Edukacja ekologiczna w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzona jest na przyrodzie lub na innych przedmiotach w postaci ścieżki ekologicznej. W realizacji programu w szkole podstawowej jak i w gimnazjum ważne jest przede wszystkim:

- prowadzenie lekcji terenowych - obserwacji i podstawowych badań w terenie;
- preferowanie metod aktywizujących uczniów, takich jak między innymi: praca z mapą w terenie, dyskusje, debaty, wywiady, ankietowanie, itp.;
- porównywanie zjawisk, procesów i problemów występujących w najbliższej okolicy z podobnymi i odmiennymi w innych regionach czy krajach;
- wykorzystywanie na lekcjach danych liczbowych, tabel, map, wykresów, zdjęć czy rycin w celu wykształcenia umiejętności interpretacji zawartych w nich informacji;
- organizowanie wspólnych, wcześniej zaprojektowanych przez uczniów działań w najbliższym środowisku, prowadzących do pozytywnych zmian;
- ukazywanie negatywnych i pozytywnych działań człowieka w środowisku, jako dróg niewłaściwego i właściwego rozwiązywania problemów ekologicznych;
- głoszenie idei oraz haseł proekologicznych, które są zgodne z własnymi czynami;
- integrowanie i korelowanie treści nauczania w obrębie różnych przedmiotów i bloków nauczania (BFESA 2002).

Edukacja ekologiczna w szkołach średnich odbywa się najczęściej podczas zajęć z geografii oraz biologii. Wśród celów nauczania geografii w szkole średniej możemy znaleźć między innymi: zdobycie wiedzy o środowisku i relacjach w nim zachodzących, zrozumienie przez uczniów złożoności procesów, którym podlega środowisko i konieczności zachowania równowagi w środowisku. W treściach kształcenia problemy ekologiczne dotyczą następujących zagadnień:

- zanieczyszczenie i ochrona wód;
- zanieczyszczenie i ochrona powietrza;
- zagrożenie i ochrona lasów;

- motywy i zasady racjonalnej gospodarki zasobami naturalnymi;
- uciążliwość niektórych gałęzi przemysłowych dla środowiska i zdrowia ludzi;
- przemiany środowiska w wyniku prowadzenia gospodarki rolnej;
- racjonalne gospodarowanie energią;
- zagrożenia ekologiczne związane z urbanizacją i transportem, itp.

Hasła programowe, które wchodzi w skład materiału z biologii i ochrony środowiska to między innymi:

przyrodnicze podstawy kształtowania środowiska, populacja - struktura i dynamika, biocenoza, ekosystem, sukcesja, itp. W treściach kształcenia problemy ekologiczne omawia się między innymi poprzez:

- zasoby odnawialne i nieodnawialne;
- racjonalną gospodarkę zasobami;
- planowanie przestrzenne;
- kształtowanie krajobrazu;
- degradacja środowiska i sposoby jej przeciwdziałania;
- ekologiczne podstawy rekultywacji środowisk zniszczonych;
- organizacja ochrony przyrody w Polsce (BFESA 2002).

6.5.1. Program działań w gminie Miłkowice

Priorytetem w zakresie edukacji ekologicznej jest wykształcenie świadomości ekologicznej u przeważającej części społeczeństwa i przekonanie ludzi o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, zapewne wykraczający poza 2010 czy nawet 2015 rok. Cel ten może zostać osiągnięty poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej coraz większej liczby ludzi na coraz wyższy poziom oraz poprzez intensyfikację aktualnych działań w zakresie edukacji ekologicznej, eliminowanie działań chybionych lub mało efektywnych i poszerzanie sposobów edukowania o nowe, sprawdzone w innych krajach, formy. Edukacji ekologicznej na szczeblu lokalnym sprzyjać będzie niewątpliwie realizacja zadań wpisanych do niniejszego Programu Ochrony Środowiska.

Na terenie gminy Miłkowice szeroko rozpowszechniona edukacja ekologiczna wśród dzieci i młodzieży prowadzona jest na szczeblu szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego. Szkoły podstawowe wprowadziły do programów nauczania tak zwaną „ścieżkę ekologiczną”. Przy szkołach funkcjonują w formie zajęć pozalekcyjnych, koła ekologiczne. Znaczna liczba członków świadczy o szerokim zainteresowaniu dzieci problematyką ochrony przyrody i środowiska. Koła współpracują między innymi z Nadleśnictwem .

Organizowane są spotkania z przedstawicielami tych instytucji oraz z innymi niezależnymi przyrodnikami. Prowadzone są także liczne zajęcia i inicjatywy związane z problematyką lokalnego środowiska przyrodniczego. Ponadto w ramach koła redagowana jest gazetka o tematyce ekologicznej.

Na szczeblu gimnazjalnym w każdej klasie prowadzona jest również „ścieżka ekologiczna”. Zajęcia o tematyce ekologicznej realizowane są między innymi w formie pogadarek, wykładów i konkursów. Elementy edukacji ekologicznej wprowadza się praktycznie do każdego przedmiotu nauczania. Ponadto organizowane są liczne akcje np.: wyjścia w teren, zbieranie surowców wtórnych czy inwentaryzacja dzikich składowisk śmieci.

Reasumując powyższy stan należy uznać za zadawalający. W długofalowej perspektywie zakłada się kontynuację obecnych działań. Rolą lokalnego samorządu winno być w dalszym ciągu przeznaczanie środków finansowych w ekologiczne przedsięwzięcia organizowane przez lokalną społeczność dzieci i młodzieży. Ponadto należy rozważyć możliwość utworzenia w miejscowym liceum ogólnokształcącym klasy o profilu ekologicznym. Kontynuacją edukacji w tym kierunku na szczeblu średnim mogą być bowiem zainteresowani dzisiejsi uczniowie szkół podstawowych i gimnazjum.

Ponadto zgodnie z II Polityką Ekologiczną Państwa wspierane będą, w tym również finansowo, pozarządowe organizacje ekologiczne prowadzące nastawioną na promowanie ochrony środowiska działalność edukacyjną, informacyjną lub konsultancką dla społeczeństwa, a także organizacje współdziałające w kontroli i egzekwowaniu wymagań ochrony środowiska oraz upowszechniające system zarządzania środowiskowego. Zorganizowana zostanie działalność promocyjna i szkoleniowa dotycząca problematyki udostępniania i upowszechniania informacji oraz udziału społeczeństwa w ochronie środowiska. W szczególności będzie miała miejsce dalsza intensyfikacja działań wynikających z „Narodowej strategii edukacji ekologicznej” oraz jej programu wykonawczego

7. Źródła finansowania

7.1. Mechanizmy finansowania ochrony środowiska

Zgodnie z zapisami II Polityki Ekologicznej Państwa system finansowania ochrony środowiska jest immanentną częścią całego systemu ekonomiczno - finansowego, który z kolei jest podsystemem szeroko rozumianego instrumentarium realizacyjnego celów i priorytetów formułowanych przez politykę ekologiczną: instrumenty prawno -

administracyjne, planistyczno - informacyjne, ekonomiczno - finansowe i edukacyjne. Istniejący system ekonomiczno - finansowy ochrony środowiska składa się z trzech podstawowych elementów:

1. Szeroko rozumiane opłaty ekologiczne.

2. Instytucje publiczne i prywatne, w tym zwłaszcza finansowe, o charakterze komercyjnym, jak i niekomercyjnym, które dokonują alokacji rynkowej i pozarynkowej, środków pomiędzy ubiegające się o nie podmioty: przedsiębiorstwa, jednostki użyteczności publicznej, organy samorządu terytorialnego, gospodarstwa domowe. Instytucjami takimi są:

- celowe fundusze ekologiczne, o charakterze ogólnym (fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej) oraz wyspecjalizowanym (np.: fundusz ochrony gruntów rolnych i leśnych);
- budżet państwa, budżety samorządowych województw, powiatów i gmin;
- komercyjne instytucje finansowe, w tym zwłaszcza banki, udzielające kredytów na cele ekologiczne na warunkach wynikających z konkurencji rynkowej;
- pozostałe (poza funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej) niekomercyjne krajowe instytucje finansowe (np.: różnego rodzaju fundacje). Do tego segmentu zaliczyć można też instytucje komercyjne, w tym zakresie w jakim dzięki zewnętrznemu wsparciu (np.: z NFOŚiGW) udzielają one kredytów i pożyczek na cele proekologiczne na warunkach korzystniejszych niż wynika to z sytuacji na rynku finansowym (np.: Bank Ochrony Środowiska - BOŚ);
- fundusze pomocowe Unii Europejskiej (PHARE, ISPA, SAPARD);
- zagraniczne instytucje finansowe i inne programy pomocowe (np.: Bank Światowy, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, GEF i inne).

Strumienie środków cyrkulujących w ramach wyżej wymienionych instytucji (źródła finansowania):

- opłaty i kary ekologiczne związane z wyżej wskazanym systemem opłat za gospodarze korzystanie ze środowiska i powodowanie w nim zmian;
- środki własne komercyjnych i niekomercyjnych instytucji finansowych, w tym funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, pochodzące zarówno ze spłat oprocentowania i pożyczek wcześniej udzielonych, jak i własnej aktywnej polityki finansowej;
- środki publiczne przydzielane na cele związane z ochroną środowiska w ramach budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego;

- środki własne przedsiębiorstw, pochodzące zarówno z ich *cash flow*, jak i komercyjnego kredytu bankowego;
- oszczędności i inne formy środków własnych ludności (gospodarstw domowych), jak również ich dochody bieżące (np.: w wypadku opłat użytkowych związanych z funkcjonowaniem urzędzeń ochrony środowiska);
- transfer oszczędności zagranicznych w postaci czy to bezpośrednich inwestycji zagranicznych zwiększających możliwości finansowania przedsięwzięć proekologicznych przez działające w Polsce i instytucje finansowe, jak i w postaci funduszy pomocowych;
- finansowanie oparte na zasadzie *equity investments*, czyli przyszłym udziale inwestora finansowego we własności i zyskach powstających dzięki danej inwestycji w ochronę środowiska.

7.2. Potencjalne źródła finansowania

Zadania realizowane w ramach Programu Ochrony Środowiska mogą być finansowane z różnych źródeł. W polskim systemie finansowym są to źródła wewnętrzne i zewnętrzne. Źródła wewnętrzne oznaczają środki pochodzące z terenu gminy od podmiotów gospodarczych, budżetu lokalnego czy od mieszkańców. Natomiast źródła zewnętrzne to środki pochodzące od podmiotów funkcjonujących poza terenem gminy lub umiejscowionych organizacyjnie poza gminą.

Źródła wewnętrzne i zewnętrzne generować mogą środki o charakterze bezzwrotnym (na przykład dotacje, subwencje, darowizny, itp.) oraz zwrotnym (na przykład kredyty czy pożyczki), a także mogą mieć charakter źródeł generujących środki w sposób stabilny i systematyczny, co do terminu i wielkości lub zmienny i dyskrejonalny, z punktu widzenia czasu ich kreacji i wielkości tych środków. Cechy te mają istotne znaczenie dla sposobu realizacji poszczególnych przedsięwzięć w ramach Programu Ochrony Środowiska. Decydują bowiem o zakresie tych przedsięwzięć, tempie realizacji i całkowitych kosztach wykonania poszczególnych zadań, a w niektórych przypadkach o skuteczności.

Tabela 14. Podział środków finansujących strategię

Środki lokalne	bezzwrotne jednorazowe (samoopodatkowanie, dotacje gminy); bezzwrotne systematyczne (pozycja budżetu gminy); zwrotne jednorazowe (obligacje gminne). z budżetu
----------------	--

Środki krajowe	bezzwrotne jednorazowe (dotacje celowe); bezzwrotne systematyczne (subwencje); zwrotne jednorazowe (kredyty i pożyczki bankowe).
Środki zagraniczne	bezzwrotne jednorazowe (środki pomocowe); zwrotne jednorazowe (środki z linii kredytowych).

Środki lokalne posiadają tą podstawową zaletę, że są narzędziem mobilizacji społeczności lokalnej, zmuszają do racjonalnego ich wykorzystania i podnoszą ich efektywność. Wady związane są ze zwrotnością lub bezzwrotnością. W przypadku środków zwrotnych niezbędne jest określenie źródła, z którego będą one zwracane, często wraz z odsetkami (kuponami). Wadą zewnętrznym środków bezzwrotnych jest ich niskie oddziaływanie motywujące w kierunku efektywnego wykorzystania. Środki krajowe charakteryzują się mniejszą dostępnością i często, w przypadku środków bezzwrotnych, niższą kontrolą efektywności wykorzystania. Dotyczy to zwłaszcza środków publicznych.

W przypadku środków zagranicznych są one z reguły połączone z koniecznością wyasygnowania środków własnych.

Podstawowe rodzaje środków finansowych, które mogą być wykorzystane przy realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska można zestawić następująco:

- środki własne podmiotów gospodarczych (przedsiębiorstw) istniejących na terenie gminy;
- środki własne podmiotów gospodarczych (przedsiębiorstw) spoza terenu gminy, krajowych i zagranicznych;
- środki budżetowe z budżetu gminnego, pozyskane w formie racjonalizacji wydatków budżetowych (oszczędności) lub w drodze zaplanowanych wydatków budżetowych;
- środki budżetowe z budżetów powiatowych i wojewódzkich;
- środki rządowe z budżetu centralnego i budżetu wojewody;
- środki celowych funduszy ekologicznych (od Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, poprzez fundusze wojewódzkie, aż po fundusz gminny);
- środki pochodzące z fundacji ekologicznych;
- środki pochodzące z pomocy zagranicznej (w tym ekokonwersji długów zagranicznych Polski);
- środki finansowe pochodzące z zagranicznych linii kredytowych;
- środki z banków komercyjnych;
- środki funduszy inwestycyjnych;
- środki towarzystw leasingowych;

- środki pochodzące z operacji na rynkach kapitałowych lub oprocentowania depozytów bankowych;
- środki pochodzące z budżetów gospodarstw domowych;
- środki pochodzące z samoopodatkowania się społeczności lokalnych;
- środki pochodzące z emisji obligacji komunalnych;
- środki pochodzące z darowizn, specjalnych emisji znaczków i innych wydawnictw;
- środki pochodzące z zasobów finansowych towarzystw ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych;
- środki pochodzące z emisji tzw. obligacji ekologicznych (*cat bonds*);
- środki generowane przez system opłat lokalnych (klimatycznych) za korzystanie ze środowiska przyrodniczego. Z drugiej strony formy finansowania inwestycji proekologicznych dostępne na rynku można podzielić na:
  - zobowiązania finansowe;
    - kredyty;
    - pożyczki;
    - obligacje;
    - leasing;
  - udziały kapitałowe - akcje i udziały w spółkach;
  - dotacje - środki bezzwrotne.

Formy te występują czasami łącznie (np.: dotacje do spłaty odsetek od kredytów bankowych lub pożyczki preferencyjne). Wśród zobowiązań finansowych najbardziej rozpowszechnione są preferencyjne pożyczki przez celowe fundusze ekologiczne oraz Bank Ochrony Środowiska. Obligacje i leasing są formami, które wymagają większego doświadczenia i umiejętności ze strony podmiotu realizującego przedsięwzięcie proekologiczne. Istotną cechą tej formy jest dopasowywanie oferty do lokalnych warunków, które umożliwiają sterowanie strumieniami finansowymi odpowiednio do możliwości i potrzeb klienta. Udziały kapitałowe są nową i rozwijającą się wraz z sektorem bankowym formą finansowania inwestycji ekologicznych. Angażowanie kapitału w finansowaniu inwestycji jest dokonywane na zasadach komercyjnych i najczęściej jest stosowane w prywatyzacji mienia komunalnego (zwłaszcza przy komunalnych oczyszczalniach ścieków, zakładach uzdatniania wody pitnej czy komunalnych wysypiskach odpadów). Dotacje (bezzwrotne formy finansowania) stanowią tradycyjną i bardzo poszukiwaną przez inwestorów formę finansowania przedsięwzięć proekologicznych. W praktyce stosuje się je coraz rzadziej, ponieważ zdaniem przedstawicieli życia gospodarczego tworzą one sytuację nierównego traktowania podmiotów gospodarczych. Nadal wykorzystuje się je często do

katalizowania strumienia preferencyjnych pożyczek, które są połączeniem dotacji i kredytów. Najczęściej korzystają z tego instrumentu celowe fundusze ekologiczne, a także fundacje ekologiczne. Te ostatnie czynią to z reguły w postaci uruchamianych w bankach komercyjnych liniach kredytowych z dopłatami do odsetek, które obniżają stopy oprocentowania tych kredytów.

7.3. Rozmiary i uwarunkowania źródeł finansowych

Wdrożenie niniejszego Programu Ochrony Środowiska będzie możliwe dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne, fundacje i programy pomocowe czy własne środki inwestorów. Podstawę tego systemu tworzą natomiast fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej czyli:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Gromadzą one wpływy z opłat płaconych za korzystanie ze środowiska i jego zasobów przez podmioty gospodarcze (opłaty za emisję zanieczyszczeń do powietrza, zrzut ścieków, składowanie odpadów) oraz kar nakładanych za ponadnormatywne zanieczyszczanie środowiska.

Środki własne podmiotów gospodarczych (przedsiębiorstw) będą mogły być uruchomione tylko wówczas, gdy dane przedsięwzięcie jest rentowne ekonomicznie, czyli gwarantuje nadwyżkę przychodów nad kosztami.

Środki finansowe z budżetu gminnego stanowią najbardziej elastyczne źródło finansowania przedsięwzięć, o najszerszym zakresie stosowania.

Środki budżetowe z budżetów powiatowych i wojewódzkich mogą być praktycznie wykorzystywane tylko do takich przedsięwzięć, które mają znaczenie ponadgminne lub są szczególnie ważne dla obszarów problemowych.

Na wsparcie ze środków budżetu centralnego lub wojewody mogą liczyć tylko te przedsięwzięcia, które mają strategiczne znaczenie dla gospodarki kraju lub regionu (inwestycje centralne).

Środki celowych funduszy ekologicznych mogą być wykorzystane przy realizacji przedsięwzięć proekologicznych według przygotowanych projektów, które uzyskały akceptację merytoryczną i spełniają warunki formalne. Biorąc pod uwagę, że większość zadań

przedstawionych w ramach Programu Ochrony Środowiska ma taki charakter, możliwość wsparcia ich środkami funduszy jest istotnym źródłem.

Ta sama uwaga dotyczy środków pochodzących z fundacji ekologicznych i ekokonwersji. Fundacje istniejące w Polsce, dają również pewne możliwości dla wsparcia finansowego określonych przedsięwzięć. Zgromadzenie odpowiednich informacji w tym zakresie nie jest zadaniem łatwym, ponieważ nie istnieje w naszym kraju żaden ośrodek, który koordynowałby napływ tych środków, lub nawet zbierał odpowiednie informacje.

Interesującym źródłem są również środki pomocowe, pochodzące zwłaszcza z Unii Europejskiej. Należy jednak pamiętać, że donatorzy unijni stawiają określone wymagania merytoryczne (wysoka jakość), formalne (kompletna dokumentacja) oraz finansowe (własny wkład) przed składanymi projektami. Wiele projektów przygotowywanych w Polsce nie spełnia tych warunków i nie charakteryzuje się dostateczną rzetelnością merytoryczną i solidnością formalną. W perspektywie naszego członkostwa w Unii Europejskiej podstawowe znaczenie nabierają programy i fundusze pomocowe przygotowujące Polskę do wykorzystania funduszy strukturalnych. W zakresie ochrony środowiska i rozwoju regionalnego funkcjonują między innymi takie organizacje i fundusze jak:

- *ISPA* - fundusz pomocy bezzwrotnej, będący przygotowaniem do funduszy strukturalnych, przeznaczony na finansowanie dużych projektów w zakresie sieci transportowych oraz ochrony środowiska;
- *FUNDACJA EKOFUNDUSZ* - fundacja finansująca projekty ekologiczne o znaczeniu ogólnokrajowym i szerszym ze środków pochodzących z ekokonwersji polskiego zadłużenia;
- *GLOBAL ENVIRONMENTAL FACILITY* - światowa organizacja o charakterze kapitałowego funduszu celowego na rzecz ochrony środowiska;
- *PROGRAM WWF DLA POLSKI* - krajowe przedstawicielstwo międzynarodowej organizacji World Wild Fund;
- *NARODOWA FUNDACJA OCHRONY ŚRODOWISKA* - fundacja zajmująca się opracowywaniem ekspertyz w zakresie ochrony środowiska oraz edukacją ekologiczną > *FUNDACJA PARTNERSTWO DLA ŚRODOWISKA* - fundacja promuje działania na rzecz ekorozwoju;
- *REGIONALNE CENTRUM EKOLOGICZNE NA EUROPE ŚRODKOWĄ I WSCHODNIĄ* – wspomaga swobodną wymianę informacji oraz udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących ochrony środowiska;

- *PROGRAM PHARE* - największy z programów przedakcesyjnych, wspierających rozwój regionalny;
- *SAPARD* - program przedakcesyjny Unii Europejskiej przeznaczony na rozwój terenów wiejskich.

Środki finansowe pochodzące z zagranicznych linii kredytowych są w chwili obecnej dość ważnym źródłem wsparcia realizacji lokalnych inwestycji. Należy jednak pamiętać, że są to środki zwrotne i z reguły przeznaczone na realizację zadań celowych (na przykład wsparcia rozwoju infrastruktury lub przekształceń strukturalnych).

Środki bankowe, przyjmujące postać kredytów i pożyczek komercyjnych są dostępnym, lecz kosztownym wsparciem przedsięwzięć inwestycyjnych. Oznacza to, że należy je wykorzystywać tylko w sytuacjach koniecznych, zwłaszcza przy finalizacji przedsięwzięć.

Środki pochodzące z funduszy inwestycyjnych wymagają od organów samorządu terytorialnego stworzenia określonych zachęcających warunków do sprowadzenia takich środków. Podobna sytuacja dotyczy środków z towarzystw leasingowych

W przypadku dysponowania przez gminę nadwyżkami środków finansowych w pewnych okresach mogą one być lokowane na rynkach kapitałowych lub na depozytach bankowych. Pierwszy sposób pozwala przy sprzyjających okolicznościach i umiejętnościach uzyskać większe nadwyżkowe środki. Jest jednak bardziej ryzykowny. Lokaty bankowe, mniej dochodowe, są jednak znacznie bezpieczniejsze. Środki pochodzące z budżetów gospodarstw domowych mogą stanowić ważny element wsparcia zadań zapisanych w Programie Ochrony Środowiska pod warunkiem zaangażowania mieszkańców w poszczególne przedsięwzięcia i posiadania przez nich odpowiednich nadwyżek finansowych (oszczędności).

Podobna uwaga dotyczy środków pochodzących z samoopodatkowania się społeczności lokalnych.

Wymaga ono jednak przeprowadzenia referendum i pozytywnej decyzji mieszkańców.

Bardziej atrakcyjna może być emisja obligacji komunalnych lub emisja obligacji ekologicznych. Ich zaletą jest możliwość pozyskania dość znacznych środków w przypadku odpowiednio wysokiego oprocentowania, wadą natomiast konieczność zwrotu wraz z odsetkami. Środki z obligacji komunalnych mogą być zastosowane do szerszej gamy przedsięwzięć, natomiast z obligacji ekologicznych tylko na działania proekologiczne.

Środki pochodzące z zasobów finansowych towarzystw ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych mogą być wykorzystane do przedsięwzięć, w efekcie których spodziewać

się można zmniejszenia wysokości wypłacanych odszkodowań (na przykład powodziowych czy powypadkowych).

Znacznie mniejszą rolę posiadają środki generowane przez system opłat lokalnych (na przykład klimatycznych) za korzystanie z walorów środowiska przyrodniczego oraz środki okazjonalne, pochodzące z darowizn, specjalnych emisji znaczków czy innych wydawnictw.

Istotnymi środkami w realizacji niniejszego Programu Ochrony Środowiska będą po wejściu do Unii Europejskiej środki Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych. Głównym celem polityki regionalnej Unii Europejskiej jest wyrównanie różnic międzyregionalnych w poziomie życia i w rozwoju gospodarczym pomiędzy najbiedniejszymi a najbogatszymi regionami państw członkowskich, a przez to zwiększenie społecznej i gospodarczej spójności Unii. Polityka strukturalna i regionalna UE realizowana jest poprzez współfinansowanie za pomocą funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności określonych programów i projektów rozwoju regionalnego. Na realizację wymienionego wyżej celu pomoc z funduszy strukturalnych kierowana jest (w okresie budżetowym UE 2000 - 2006) do regionów, których zamożność, liczona za pomocą wskaźnika poziomu produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca (za ostatnie trzy lata według parytetu siły nabywczej) jest mniejsza niż 75% przeciętnej wartości tego wskaźnika w całej UE. Obecnie Polska w całości spełnia kryteria zakwalifikowania, bowiem poziom produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca liczony za trzy ostatnie lata według parytetu siły nabywczej jest niższy od 75% średniego poziomu w UE. Średnia dla Polski wynosi obecnie 39% przeciętnej dla Unii. Według obecnych regulacji funduszy strukturalnych oznacza to możliwość uzyskania wspólnotowego wsparcia na rozwój społeczno - gospodarczy dla całej Polski, z zasobów wszystkich funduszy strukturalnych (BFESA 2002).

Kolejnym bardzo ważnym instrumentem finansowym Unii jest Fundusz Spójności. Z jego środków finansowane są duże (o minimalnej wartości 10 mln EUR) projekty infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska oraz transeuropejskich sieci transportowych. Pomoc z Funduszu Spójności przyznawana jest krajom, w których produkt narodowy brutto na głowę mieszkańca jest mniejszy od 90 % średniej dla Unii Europejskiej. Pomoc ta ma ułatwić krajom - beneficjentom dostosowanie się do wymogów unii walutowej. W przeciwieństwie do zasad obowiązujących w funduszach strukturalnych, Fundusz Spójności finansuje konkretne projekty, a nie programy operacyjne. Projekty takie mogą otrzymać współfinansowanie w wysokości od 80 do 85 % zaangażowanych środków publicznych. Wielkość ta jest odpowiednio obniżana w przypadku projektów przynoszących dochód. W ramach przygotowywania do Funduszu Spójności opracowywany jest i przekazywany do

Komisji Europejskiej odrębny dokument programowy Strategy Reference Framework, który stanowi podstawę procesu selekcji projektów. Zawiera on ponadto propozycje projektów, zgodnych z celami wspólnotowej polityki w zakresie ochrony środowiska, które zostaną przedłożone w celu uzyskania wsparcia. Procedura uzyskiwania środków Funduszu przewiduje, że każdy projekt jest przyjmowany przez Komisję w porozumieniu z państwem członkowskim korzystającym z pomocy. Zgodnie z obecnie obowiązującymi kryteriami przyznawania pomocy, Polska po przystąpieniu do Unii Europejskiej będzie beneficjentem tego funduszu. Oznacza to, że wydatkowanie jego środków nie podlega zasadom i procedurom Funduszy Strukturalnych, w szczególności zaś nie wymaga przygotowania złożonych dokumentów programowych. Wystarczy przygotować dobrze opracowane projekty (grupy projektów) i z należyтым uzasadnieniem przedłożyć Komisji Europejskiej. Jakkolwiek nie jest on funduszem strukturalnym, to jednak ze względu na swój charakter jest jednym z najważniejszych instrumentów realizacji polityki spójności społeczno - gospodarczej (BFESA 2002).

7.4. Współpraca międzynarodowa

Gmina Miłkowice, z racji położenia geograficznego, powinna w swojej długofalowej polityce dotyczącej rozwoju społeczno - gospodarczego oraz ochrony środowiska, uwzględniać stworzenie poprawnych partnerskich stosunków z sąsiednimi gminami.

Rozwoju Gminy Miłkowice przewiduje już szereg takich działań, między innymi: propozycję powiązania infrastruktury.

W ramach niniejszego Programu Ochrony Środowiska postuluje się dalsze pogłębienie współpracy w ramach ochrony walorów wspólnego dobra przyrodniczego. Współpraca w zakresie ochrony środowiska, a szczególnie ta lokalna, może być z jednej strony źródłem finansowania inwestycji z zakresu ochrony walorów naturalnych, zaś z drugiej narzędziem pomocnym do przystosowania gminy do norm i standardów Unii Europejskiej. Oprócz wymiaru finansowego pomoc ta ma duże znaczenie dla poprawy jakości zarządzania środowiskiem oraz transferu wiedzy i techniki.

Administracyjnie gmina Miłkowice wchodzi w skład powiatu legnickiego. Szczególne położenie geopolityczne regionu wynika stąd, że leży on na granicy obecnej Unii Europejskiej i krajów Europy Środkowo - Wschodniej. Jest to zatem obszar, na którym kształtują się stosunki Wschód - Zachód w ich nowym europejskim wymiarze.

8. Realizacja założeń Programu Ochrony Środowiska

Reorganizacja pracy Urzędu Gminy

Realizację założeń Programu Ochrony Środowiska proponuje się przeprowadzić analogicznie do realizacji założeń wypracowanych podczas prac nad Strategią Rozwoju Gminy Miłkowice. Realizacja większości zadań ujętych w Programie Ochrony Środowiska spoczywać będzie głównie na barkach Urzędu Gminy Miłkowice. Ponadto pozostałe zadania będą wymagały jego wspomagającej (koordynującej) lub inspirującej roli. Skuteczna realizacja ambitnie zarysowanych zadań wymagać będzie reorganizacji pracy wewnątrz Urzędu. Proces ten powinien być 1 etapem prac wdrażających w życie niniejszy Program Ochrony Środowiska.

Za poprawnie przeprowadzoną reorganizację należało będzie uznać proces polegający na odpowiednim dopasowaniu obecnej kadry urzędniczej, w zależności od wykształcenia i umiejętności, do realizacji lub roli nadzorczej nad konkretnymi zadaniami. Reorganizacja wymagać będzie mogła zarówno przetasowań kadrowych w ramach istniejących dziś wydziałów, jak również w zależności od potrzeb powołania nowej komórki zajmującej się wdrażaniem Programu Ochrony Środowiska, bądź połączenia jej z analogiczną jednostką zajmującą się wdrażaniem Strategii Rozwoju. Ze względu na trudności budżetowe oraz chęć uniknięcia nadmiernego zatrudnienia w sektorze administracji publicznej, nie przewiduje się tworzenia nowych etatów. Obowiązki wynikające z realizacji zadań powinny być włączone do obecnych kompetencji poszczególnych urzędników.

8.1. Monitoring

Ostatnim etapem prac nad tworzeniem niniejszego dokumentu jest opracowanie zasad monitorowania realizacji Programu Ochrony Środowiska. Monitoring jest podstawą ewentualnej aktualizacji Programu i powinien obejmować organizacje oraz instytucje zarówno publiczne jak i prywatne. Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy „Prawo ochrony środowiska” z dnia 27 kwietnia 2001 roku „z wykonania programów zarząd województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy”.

Proponowany plan rozwoju bazuje na rzeczywistych szansach, precyzując konkretne działania. Powinien on więc dodatkowo podlegać corocznemu przeglądowi w zakresie zmian lub utrzymania ustalonych zadań. Harmonogram działań, stanowiący część Programu Ochrony Środowiska powinien być aktualizowany. Może to wynikać np.: z pojawienia się

nowych podmiotów, które mogłyby stać się pełnoprawnymi uczestnikami procesu rozwoju, bądź zarysowania się całkowicie nowych priorytetów powstałych np.: w wyniku splotu nieprzewidywalnych zdarzeń. Podobnie jak w przypadku Strategii Rozwoju zdolność grupy monitorującej Program Ochrony Środowiska do reagowania na zmiany i podejmowanie odpowiednich działań jest jednym z ważniejszych wyznaczników jego sukcesu. Reasumując skuteczny monitoring pozwala na wczesne dostrzeżenie zagrożeń oraz wykorzystanie pojawiających się szans.

Podczas prac nad Strategią Rozwoju Gminy Miłkowice Grupa Liderów uznała, że konieczne jest powołanie i ukonstytuowanie pod koniec 2002 roku takiego zespołu. Składać się on miał z kilkunastu osób, reprezentujących możliwie szeroki przekrój społeczeństwa Gminy Miłkowice. Są to zarówno wybrani przedstawiciele Urzędu Gminy : wójt, radni oraz urzędnicy, a także: osoby spośród Grupy Liderów Lokalnych ds. Strategii, prywatny biznes, politycy oraz niezależni obserwatorzy. Sprawozdania z realizacji Strategii oraz prac zespołu monitorującego są publikowane w lokalnej prasie. Proponuje się rozważenie możliwości rozszerzenia kompetencji tego zespołu o monitoring nad Programem Ochrony Środowiska. Przemawia za tym zwłaszcza doświadczenie tej grupy oraz zbieżności wielu zadań zapisanych w niniejszym Programie Ochrony Środowiska z zapisami Strategii Rozwoju Gminy Miłkowice.

Niezależnie od przeprowadzanych co 2 lata sprawozdań z realizacji Programu, ustawa Prawo ochrony środowiska przewiduje weryfikację Programu przynajmniej raz na 4 lata. Weryfikacja może oznaczać tylko aktualizację, ale również całkowitą jego przebudowę, jeśli zmiany jakie zaszły w okresie od jego opracowania są znaczące. Sprawozdania z niniejszego Programu Ochrony Środowiska, jak również ewentualne jego zmiany należy na bieżąco przekazywać odpowiednim służbom powiatowym, w celu weryfikacji oraz wprowadzenia ewentualnych zmian w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Legnickiego.

Główną przesłanką metodologiczną Programu jest adaptacyjność. Jest więc oczywiste, że tworzenie planu nie może być aktem jednorazowym. Jest to proces z natury rzeczy ciągły, w którym uzyskiwane efekty i zmiany uwarunkowań wymuszają odpowiednie korekty. Szczególny otwarty charakter ma matryca zadań i projektów. Z biegiem czasu pojawiać się w niej będą nowe zadania, a skreślać trzeba będzie te, które już zrealizowano lub które w inny sposób utraciły aktualność.

W tej sytuacji szczególnie ważne jest staranne monitorowanie – śledzenie zarówno postępów w realizacji celów, jak i materializujących się wyzwań. Ma to umożliwić ocenę prawidłowości i efektywności działań oraz sprawne i elastyczne reagowanie na zmiany.

Analiza powinna odbywać się w dwóch płaszczyznach obejmujących ewolucję Gminy Miłkowice oraz zmiany zachodzące w jego otoczeniu.

Monitorowanie polegać będzie na systematycznym zbieraniu, raportowaniu i analizowaniu wiarygodnych informacji finansowych i statystycznych dotyczących wdrażania projektów, opisujących postęp i efekty programu. Głównym celem będzie zapewnienie zgodności realizacji Programu... i poszczególnych projektów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami realizacji. Monitoring spełnia m.in. rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach. Oczywiście jest, że władze gminy, odpowiedzialne za realizację Programu... na poziomie gminy, przyjmują na siebie obowiązek wprowadzenia systemu monitorowania. W ramach tego systemu będą przygotowywane okresowe sprawozdania dotyczące realizacji Programu..., jak również prowadzone będą analizy sytuacji gospodarczej i społecznej. Przygotowywane raporty będą podstawą do oceny oraz aktualizacji priorytetów i celów strategicznych Gminy Miłkowice.

W monitorowaniu będą brały udział wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie programu, a więc przede wszystkim członkowie Rady - Gminy Miłkowice, Wójt, kierownicy poszczególnych wydziałów urzędu. Zespół doradczy ds. „Realizacji Programu...”, złożony z kierowników poszczególnych wydziałów oraz niektórych radnych, będzie oceniał okresowo (co najmniej raz w roku) bieżący stan i efekty realizacji Programu... Ocena realizacji planu zawierać będzie opis realizacji poszczególnych programów operacyjnych z wyznaczonymi zakresami działalności i harmonogramem realizacji poszczególnych działań. Ocena ta będzie dotyczyć zarówno terminowości wdrażania poszczególnych działań, jak i zgodności tych działań z przyjętymi dla planu celami i priorytetami rozwoju. W wyniku przeprowadzanego postępowania monitorującego zespół doradczy zobowiązany będzie do rekomendowania Burmistrzowi wniosków dla dalszej realizacji planu. W przypadku odchylenia od przyjętych celów i kierunków rozwoju zespół doradczy wskaże propozycję działań korygujących, chyba że odchylenia od zakładanych celów i priorytetów są wynikiem aktualizacji planu, której prawidłowość zostanie oceniona przez zespół doradczy. W wyniku tej weryfikacji Wójt przedstawiać będzie Radzie - propozycję dokonania odpowiednich zmian w Programie...

8.2. Koszty realizacji przedsięwzięć Programu Ochrony Środowiska w Gminie Miłkowice

Koszty wdrożenia „Programu...” powinny zostać przedstawione w rozbiciu na poszczególne zadania i komponenty środowiska.. Dotyczyć będą one zadań, do realizowania w latach 2004 – 2007. W tym okresie przewiduje się działania inwestycyjne i

pozainwestycyjne w zakresie budowy infrastruktury technicznej ochrony środowiska i gospodarki komunalnej.

Przyjąć należy, że koszty przygotowania dokumentacji technicznych wejdą w skład kosztów inwestycyjnych, natomiast kosztami pozainwestycyjnymi objąć należy tylko koszty studiów, analiz wstępnych i prac przedprojektowych oraz działań związanych m.in. z edukacją społeczeństwa związaną z realizacją zadań Programu....

Koszty te zostaną określone na podstawie szczegółowych danych zebranych z Urzędu Gminy. Dla zadań nie posiadających dokumentacji technicznych koszty ich realizacji oszacowano na podstawie wyników przetargów rozstrzyganych w płn.-wsch. części województwa dolnośląskiego w odniesieniu do inwestycji o podobnym charakterze. Ponieważ zadania inwestycyjne z zakresu ochrony przed hałasem wiążą się z budową dróg komunikacyjnych koszty z tego tytułu nie będą obciążać Gminy.

Koszty realizacji Programu... winny mieć odzwierciedlenie w wieloletnim planie inwestycyjnym gminy.

8.3. Zarządzanie gminnym programem ochrony środowiska

Ustanowienie gminnego programu ochrony środowiska jest pierwszym krokiem w kierunku nowoczesnego zarządzania środowiskiem. Po określeniu zasad, celów i instrumentów następuje faza realizacyjna. Biorąc pod uwagę rozległość wytyczonych w programie zadań konieczne wydaje się powołanie specjalnej jednostki do spraw zarządzania programem: komitetu sterującego.

Jednostka zarządzająca programem

W skład komitetu sterującego wchodzić powinni przede wszystkim pracownicy urzędu gminnego:

- pełnomocnik wójta (burmistrza, prezydenta gminy) – jako przewodniczący
- kierownicy sekcji tematycznych (w układzie zasobów środowiska, tj. powietrze, woda, powierzchnia ziemi, przyroda – w tym zieleń w jednostkach osiedleńczych, gospodarka odpadami a także pion monitoringu)
- koordynator do spraw kontaktów z podmiotami gospodarczymi
- koordynator do spraw kontaktów z mediami i społeczeństwem (odpowiedzialny za utrzymanie stron „www”)
- członkowie – obserwatorzy, będący przedstawicielami komitetu sterującego

programem powiatowym.

Zarządzanie programem musi być otwarte dla społeczeństwa i dlatego szczególnej wagi nabiera dostępność programu poprzez elektroniczne sieci informacyjne (strony „www”). Udział przedstawicieli gospodarki (przemysłu) powinien ułatwić koordynację poziomą, z kolei udział reprezentantów powiatu zapewnić powinien koordynację pionową w skali gmina - powiat.

Komitet sterujący powinien zbierać się co 6 miesięcy (a na żądanie przewodniczącego powinny być wyznaczane sesje nadzwyczajne) i oceniać proces wdrażania programu, formułować propozycje zmian i uzupełnień, wspólnie analizować przyczyny ewentualnych opóźnień.

Ramy czasowe

Ponieważ programy ochrony środowiska służyć mają realizacji polityki ekologicznej państwa, zatem uwzględnić należy potrzebę ich dostosowywania do zmian w tej polityce. Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się (zgodnie z art. 14 ust. 2 ustawy – Prawo ochrony środowiska) na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania perspektywiczne obejmują kolejne 4 lata. Zmiany mogą więc wynikać nie tylko z pojawienia się nowych zagrożeń dla środowiska, ale również z odmiennych preferencji ekipy politycznej wyłonionej w toku wyborów. Z tego względu byłoby najlepiej, gdyby takie dokumenty jak polityka ekologiczna państwa oraz programy ochrony środowiska, były przyjmowane na początku kadencji. Ponieważ narzucony ustawą graniczny termin na przyjęcie gminnego programu ochrony środowiska rozmija się z terminarzem wyborczym, dlatego tak ważna pozostaje sprawa otwarcia programu na zmiany i programowanie dalszego rozwoju metodą kroczącą: 4 lata + 4 lata. Choć zasada ta w ustawie wyrażona jest wyraźnie tylko w stosunku do polityki ekologicznej państwa, została także uwzględniona w programie ochrony środowiska.

Za wykonanie programów formalną odpowiedzialność ponosi wójt (burmistrz, prezydent gminy), który co 2 lata sporządza raport z wykonania programu i przedstawia go radzie gminy.

Powyższe uwarunkowania nakazują wyróżnić w perspektywie czasowej wdrażania gminnego programu ochrony środowiska: zarządzanie bieżące z perspektywą 4 lat (2 lata + 2 lata), zarządzanie w perspektywie średniookresowej (4 lata + 4 lata) oraz zarządzanie perspektywiczne (na okres 8 lat + 8 lat).

W okresie planowanych inwestycji zadania w sposób pośredni dotyczą ochrony środowiska. Działania mające na celu ochronę powietrza atmosferycznego i obniżenia hałasu zostaną osiągnięte poprzez budowę obwodnicy i modernizację powiązaną z remontem dróg.

Monitoring

Monitoring kojarzony być może przede wszystkim z tzw. państwowym monitoringiem środowiska. Jest to system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania wszystkich informacji o środowisku. Szczegółowe zasady jego funkcjonowania określa ustawa p.o.ś. (Rozdział 2 Dział IV Tytuł I „Państwowy monitoring środowiska oraz rozpowszechnianie informacji o środowisku”) oraz przepisy ustawy z 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. Jest on prowadzony na podstawie:

wieloletnich programów opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, zatwierdzonych przez ministra właściwego do spraw środowiska, programów wojewódzkich, opracowanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, zatwierdzanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w porozumieniu z wojewodą.

System państwowego monitoringu środowiska należy odróżniać od obowiązków w zakresie monitoringu obciążających podmioty korzystające ze środowiska. Np. w zakresie gospodarki odpadami dotyczy to zwłaszcza (choć nie tylko) zarządzających składowiskami. Obowiązki w zakresie monitoringu mogą mieć bardzo różny zakres - i niekoniecznie muszą być z tą nazwą bezpośrednio kojarzone. Dotyczy to np. obowiązku prowadzenia badań czy pomiarów albo obowiązku stosowania metodyki referencyjnej. Zakres podobnych obowiązków jest zazwyczaj przedmiotem regulacji odpowiednich ustaw i rozporządzeń wykonawczych. Może być również przedmiotem decyzji administracyjnych o charakterze reglamentacyjnym lub kontrolnym.

Monitoring środowiska polega przede wszystkim na aktywnym zbieraniu informacji. Zapewnienie stałego napływu informacji od podmiotów w rozmaitych formach korzystających ze środowiska jest natomiast elementem zbierania biernego. Podstawowym źródłem takich informacji są wnioski o wydanie niezbędnych decyzji administracyjnych. Nie zawsze są one jednak wymagalne. W wielu wypadkach ustawodawca przewidział tu pewne rozwiązania stanowiące w istocie substytut obowiązku uzyskiwania pozwolenia. Jest to instytucja notyfikacji (obowiązek składania informacji, czy też zgłoszenia). Jej podstawową zaletą jest maksymalne uproszczenie postępowania przy zachowaniu jednocześnie elementów reglamentacyjnych i kontrolno-interwencyjnych. Klasycznym przykładem jest tu obowiązek zgłoszenia pewnych robót budowlanych bez konieczności uzyskiwania pozwolenia na budowę- a więc rozwiązanie od lat znane kolejnym ustawom Prawo budowlane. Instytucja ta znajduje coraz szersze zastosowanie w polskim prawie ochrony środowiska - zwłaszcza w zakresie gospodarki odpadami. Obejmuje to następujące obowiązki:

-składania informacji o wytwarzanych odpadach (art. 17 ustawy o odpadach),

-zgłoszenia do rejestru wykonywania działalności w zakresie gospodarowania odpadami (art. 33 ustawy o odpadach).

Polskie prawo ochrony środowiska przewiduje liczne obowiązki ewidencyjne i sprawozdawcze. Obciążają one przede wszystkim podmioty w różny sposób korzystające ze środowiska. System przepływu informacji wymaga jednak również aktywnego udziału organów administracji publicznej wszystkich szczebli. Jest przy tym obojętne z jakich źródeł pochodzą zebrane informacje - czy z działań własnych organów ochrony środowiska czy też są przekazywane przez właściwe Inspekcje.

9.0 HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE MIŁKOWICE

Harmonogram działań

9.1. Gospodarka wodno-ściekowa i zaopatrzenie w wodę do picia

Nazwa zadania	Typ zadania	Termin realizacji	Szacunkowy nakłady w PLN	Źródło finansowania
Realizacja zadania „Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Jezierzany, Jakuszów, Pątnówek, Bobrów, Rzeszotary, Dobrzejów z odprowadzeniem na pola irygacyjne w Dobrzejowie”- I ETAP		2006	4 880 000	Dotacje z WFOŚIGW Pożyczka z WFOŚIGW Środki unijne Środki własne
Realizacja zadania „Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Jezierzany, Jakuszów, Pątnówek, Bobrów, Rzeszotary, Dobrzejów z odprowadzeniem na pola irygacyjne w Dobrzejowie”- II ETAP		2006	7 808 000	Dotacje z WFOŚIGW Pożyczka z WFOŚIGW Środki unijne Środki własne
Budowa kanalizacji sanitarnej dla wsi Gniewomirowice z przesyłem do oczyszczalni w Miłkowicach		2007-2013	1.100.000	Dotacje z WFOŚIGW Pożyczka z WFOŚIGW Środki unijne Środki własne
Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Miłkowicach		2007-2013	1.000.000	Dotacje z WFOŚIGW Pożyczka z WFOŚIGW Środki unijne Środki własne
Budowa kanalizacji sanitarnej dla wsi Ulesie - Lipce z zrzutem do oczyszczalni w Miłkowicach		2007-2013	2.000.000	Dotacje z WFOŚIGW Pożyczka z WFOŚIGW Środki unijne Środki własne
Budowa ujęcia wody i stacji uzdatniania na terenie gminy		2007-2013	1.000.000	Dotacje z WFOŚIGW Pożyczka z WFOŚIGW Środki unijne Środki własne

Remont sieci wodociągowej na terenie gminy Miłkowice		2007-2013	1.500.000	Dotacje z WFOŚiGW Pożyczka z WFOŚiGW Środki unijne Środki własne
--	--	-----------	-----------	---

9.2. Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem

Nazwa zadania	Typ zadania	Termin realizacji	Szacunkowe nakłady w PLN	Źródło finansowania
Budowa dróg asfaltowych- Kochlice -1200 m, Rzeszotary ul. Cegielniana –1000 m , ul. H.Pobożnego - 500 m , ul. Młyńska 500m~ Ulesie droga do obwodnicy Nr 3 - 1 000 m~ Studnica –1000 m Grzymalin - Głuchowice 2000 m , Jakuszów - 1000 m, Miłkowice - Grzymalin - 700 m, Lipce - 400 m Gniewomirowice - 500 m	Własne i koordynowane	2007-2013	4.400.000	Właściciele obiektów; WFOŚiGW
Budowa dróg transportu rolniczego około 20 km	Własne i koordynowane	2007-2013	12.000.000	Właściciele Dotacje z WFOŚiGW Pożyczka z WFOŚiGW Środki unijne Środki własne
Remont kapitalny szkoły podstawowej w Miłkowicach z ogrzewaniem centralnym		2007-2013	800.000	Dotacje z WFOŚiGW Pożyczka z WFOŚiGW Środki unijne Środki własne
Budowa dróg asfaltowych dróg asfaltowych na osiedlu Miłkowic	Własne i koordynowane	Po 2013	-	Dotacje z WFOŚiGW Pożyczka z WFOŚiGW Środki unijne Środki własne

9.3. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem

Nazwa zadania	Typ zadania	Termin realizacji	Szacunkowe nakłady w PLN	Źródło finansowania
Ograniczenie źródeł hałasu pochodzących z przedsiębiorstw	koordynowane	2004 - 2007	-	Właściciele obiektów; WFOŚiGW
Identyfikacja terenów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu	własne i koordynowane	2004 - 2009	80.000	Dotacje z WFOŚiGW Pożyczka z WFOŚiGW Środki unijne Środki własne
Identyfikacja terenów zagrożonych nadmiernym promieniowaniem elektromagnetycznym	koordynowane	2004 - 2009	-	Właściciele obiektów
Reorganizacja ruchu pojazdów w centrum gminy oraz wydzielenie rejonów o ograniczonym ruchu pojazdów	własne i koordynowane	2004 - 2007	-	Budżet Gminy; Budżet Powiatu; Budżet Państwa
Wprowadzenie pasów zieleni przy ciągach komunikacyjnych	własne i koordynowane	2004 - 2007	-	Budżet Gminy; Budżet Powiatu; Budżet Państwa;
Systematyczne podnoszenia jakości nawierzchni dróg gminnych	własne i koordynowane	2005 - 2011	-	Budżet Gminy; Budżet Powiatu; Budżet Państwa
Budowa dróg rowerowych	Własne i koordynowane	2005 - 2007	-	Budżet Gminy fundusze U.E Budżet Powiatu

9.4. Ochrona gleb i lasów

Nazwa zadania	Typ zadania	Termin realizacji	Szacunkowe nakłady w PLN	Źródło finansowania
Wapnowanie gruntów rolnych, na których gleby występują zakwaszone	własne	2005-2017	-	Rolnicy, Gminy Fundusz OŚiGW
Sporządzenie rejestru oraz systematyczna likwidacji dzikich składowisk gruzu i śmieci	własne	2005-2008	5 000 rocznie	Gminny Fundusz OŚiGW

9.5. Ochrona wód

Nazwa zadania	Typ zadania	Termin realizacji	Szacunkowe nakłady w PLN	Źródło finansowania
Badań i ocena jakości wody	koordynowane	2005 - 2015	80 000	Środki Państwowej Inspekcji Sanitarnej + Środki własne budżetu gminy + WFOS
Poprawa systemu odprowadzania i oczyszczania wód opadowych	własne	2005 - 2015	-	Środki własne budżetu gminy
Ograniczanie zanieczyszczeń ze źródeł rolniczych	własne	2005 - 2015	14 000	Budżet gminy oraz środki pozabudżetowe
Poprawa bezpieczeństwa powodziowego	Własne i koordynowane	1005-2015	300 000	Środki RZGW +RZM i UW +WFOS+NFOS + Budżet Państwa

9.6. Ochrona przyrody i bioróżnorodności

Nazwa zadania	Typ zadania	Termin realizacji	Szacunkowe nakłady w PLN	Źródło finansowania
Rozszerzenie istniejącego systemu terenów chronionych	koordynowane	2005 - 2007	-	Budżet Państwa
Uzupełnienie opracowania ekofizjograficznego dla gminy	koordynowane	2005-2008	W ramach środków przeznaczonych na sporządzenie miejscowych planów	Środki własne budżetu gminy, środki UE.
Rozszerzenie sieci obiektów przyrody objętych ochroną prawną	koordynowane	2005 - 2007	25 000	Budżet Państwa Środki własne
Opracowanie Strategii Rozwoju Turystyki	własne	2005 - 2006	20.000	Budżet Gminy

Realizacja programów ochrony przyrody na obszarze lasów komunalnych oraz współdziałanie z podobnymi programami prowadzonymi przez Nadleśnictwo w	Własne i koordynowane	2005 - 2007	100 000	Fundusze OŚiGW
--	-----------------------	-------------	---------	----------------

9.7. Ochrony zieleni w Gminie

Nazwa zadania	Typ zadania	Termin realizacji	Szacunkowe nakłady w PLN	Źródło finansowania
Poprawa estetyki i rozwój zieleni w Miłkowice	własne	2005-2008	90 000 rocznie	Budżet gminy, Fundusze OŚiGW
Rozbudowa terenów zielonych (parki skwery place zabaw) teren gminy	własne	2007-2013	700.000	Budżet gminy oraz środki pozabudżetowe
Remont chodników w Miłkowicach		2007-2013	120.000	Budżet gminy oraz środki pozabudżetowe

9.8. Edukacja ekologiczna

Nazwa zadania	Typ zadania	Termin realizacji	Szacunkowe nakłady w PLN	Źródło finansowania
Działalność informacyjna na tematy ekologiczne wśród społeczności lokalnej.	własne i koordynowane	2005 - 2007	40 000	Budżet gminy, Fundusze OŚiGW.
Prowadzenie aktywnych form edukacji ekologicznej młodzieży	Własne i koordynowane	2005 - 2010	6 000 rocznie	Budżet gminy Powiatowy i Gminny Fundusz OŚJGW
Kontrolowane udostępnianie terenów cennych przyrodniczo w celach edukacyjnych.	Nadleśnictwo w Legnicy Urząd Gminy	2005 - 2010	100 000	Środki własne, Nadleśnictwa Miłkowice, Fundusze OŚiGW, fundusze

9.9. Ochrona zdrowia

Nazwa zadania	Typ zadania	Termin realizacji	Szacunkowe nakłady w PLN	Źródło finansowania
Remont budynku na potrzeby oświaty i opieki społecznej	Własne i koordynowane	2006	280 000	Dotacje z WFOŚIGW Pożyczka z WFOŚIGW Środki unijne Środki własne
Dokumentacja na budowę Ośrodka Zdrowia	Własne i koordynowane	2006	50 000	Dotacje z WFOŚIGW Pożyczka z WFOŚIGW Środki unijne Środki własne
Budowa małej infrastruktury (budowa kompleksu boisk) i obiektów sportowych na terenie gminy	Własne i koordynowane	2007-2013	1.350.000	Dotacje z WFOŚIGW Pożyczka z WFOŚIGW Środki unijne Środki własne
Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Rzeszotarach o segmenty klasowe, sala gimnastyczna	Własne i koordynowane	2007-2013	1.400.000	Dotacje z WFOŚIGW Pożyczka z WFOŚIGW Środki unijne Środki własne

9.10. Budowa Zintegrowanego Systemu Informatycznego dla Zrównoważonego Rozwoju Regionu Dolnego Śląska”

Nazwa zadania	Typ zadania	Termin realizacji	Szacunkowe nakłady w PLN	Źródło finansowania
Realizacja zadania pn „Budowa Zintegrowanego Systemu Informatycznego dla Zrównoważonego Rozwoju Regionu Dolnego Śląska”	Własne i koordynowane	2006	65 000	Dotacje z WFOŚIGW Pożyczka z WFOŚIGW Środki unijne Środki własne
Realizacja zadania pn „Budowa Zintegrowanego Systemu Informatycznego dla Zrównoważonego Rozwoju Regionu Dolnego	Własne i koordynowane	2007	35 000	Dotacje z WFOŚIGW Pożyczka z WFOŚIGW Środki unijne Środki własne
Realizacja zadania „Budowa Zintegrowanego Systemu Informatycznego dla Zrównoważonego Rozwoju Regionu Dolnego Śląska	Własne i koordynowane	2007-2013	850 000	Dotacje z WFOŚIGW Pożyczka z WFOŚIGW Środki unijne Środki własne

10. Zadania koordynowane- ochrona środowiska naturalnego wraz z ekorozwojem gminy Miłkowice

Zdania koordynowane stwarzają szanse rozwoju turystycznego i ekonomicznego Gminy Miłkowice przedłużając okres funkcjonowania ruchu turystycznego przez cały rok, eliminują bezrobocie poważnie zmniejszają zanieczyszczenie środowiska i umożliwiają rozwój gminy w kierunku usług sanatoryjnych, rehabilitacji oraz rekreacji

Wszystkie dotychczasowe dane dotyczące sytuacji stanu środowiska i zgodności z zatwierdzonymi dotychczas programami stwarzają ogromne szanse na rozpoczęcie realizacji na zasadzie programów koordynowanych proponowanych projektów, których realizacja jest zapewne długotrwała, ale możliwa pod warunkiem uzyskania środków.

Ochrona środowiska i wdrażanie Ekorożwoju GMINY MIŁKOWICE

1. Rozwój podstrefy ekonomicznej MIŁKOWICE -AUTOSTRADA

2. Utworzenie centrum turystyczno –edukacyjno-ekologicznego MIŁKOWICE -SAFARI

3. Utworzenie centrum lotniarstwa balonowo – motolotniowego MIŁKOWICE LOTNISKO

4. Utworzenie skansenu pradawnej wsi MIŁKOWICE SKANSEN

Proponowane projekty a ochrona środowiska

Zmniejszenie degradacji środowiska

Zmniejszenie wpływu środków ochrony roślin, nawozów sztucznych

Pojawienie się obszarów ekologicznych

Pojawienie się ostoje dla owadów, ptaków i drobnych ssaków oraz roślin

Zapewnienie edukacji ekologicznej

Proponowane projekty a ludzie

Aktywizacja ludności wiejskiej

Wzrost dochodów budżetu gminy i osób związanych z rozwijaną działalnością

Rozwój działalności pozarolniczej

Zmiana struktury użytkowania tradycyjnych w regionie upraw

Proponowane projekty a Gmina

Szansa rozwoju gospodarczego

Uzyskanie wizerunku gminy

Reklama Gminy przyciągająca inwestorów

Możliwej wyjscia z zapaści gospodarczej gminy

Nie uwzględniono w Uwarunkowania rozwoju gminy Miłkowice

Działania powołujące powstawanie specjalne strefy ekonomiczne (rozwój gospodarczy przez nadawanie przywilejów) To działania powinny być traktowane jako działania tymczasowe ale dające intensywny wkład w rozwój gospodarczy.

Te proponowane działania pozwalają wybić się ponad prowincjonalność i zaistnieć w zewnętrznym otoczeniu.

Proponowane scenariusze pozwalają na rozwój rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego, warzywnictwa i sadownictwa oraz agroturystyki.

Sieć usług

Tym samym proponowane rozwiązania nie są sprzeczne z wcześniej przyjętymi założeniami.

Wdrożenie rolnictwa ekologicznego wraz z siecią sprzedaży przy powstających centrach turystycznych

Projekty powodować będą:

Ograniczenie obszarów zacofanych strukturalnie

Transformację wsi

Możliwość działań służących minimalizowaniu zagrożeń i maksymalizowaniu korzyści

Z równoczesnym prowadzeniem lobbingu na rzecz gminy i regionu

1. Rozwój podstrefy ekonomicznej MIŁKOWICE-AUTOSTRADA

W aktualnej sytuacji oferowanie terenów inwestycyjnych w rejonie autostrady A-4 bez przygotowania logistycznego i marketingowego wydaje się być c mocno wątpliwe.

W celu uzyskania terenów o zwiększonej atrakcyjności dla inwestorów należy wypromować Gminę Miłkowice. Realizacja pozostałych projektów umożliwi uzyskanie tego efektu. Niemiej jednak należałoby rozpocząć działania mające zmianę statutu

terenów przyautostradowych mających na celu przyznanie im statutu podstrefy ekonomicznej. Po tej operacji wymagana byłaby rozwinięta i profesjonalna kampania reklamowa określająca preferowane kierunki zagospodarowania. Kierunkiem uzasadniona wcześniej opisanymi uwarunkowaniami jest stworzenie centrum logistyczno-magazynowego będące zapleczem przemysłowych i handlowych podmiotów gospodarczych oraz miejscem przetwórstwa i magazynowania produktów rolnych.

OTWARCIE REGIONU NA INWESTYCJE

Klimat sprzyjający inwestycjom buduje się latami. Szczególne znaczenie ma budowanie wzajemnego zaufania między inwestorami a lokalnymi władzami – stabilność przepisów prawnych, otwartość na problemy inwestorów, przejrzystość procedur ułatwia ten proces

Otwarcie regionu na nowe inwestycje oznacza konieczność:

opracowania atrakcyjnych ofert lokalizacyjnych o uporządkowanych stanach prawnych, pełnym wyposażeniu infrastrukturalnym i przystępnej cenie nabycia,

zapewnienia skutecznej promocji ofert lokalizacyjnych oraz kooperacyjnych zarówno w kraju, jak i zagranicą. Wymaga to zarówno aktywności liderów lokalnych, współpracy z wyspecjalizowanymi instytucjami (np.: PAIZ-em, biurem radców handlowych) a także poniesienia znacznych kosztów,

zwiększenie dostępności komunikacyjnej całego regionu, stworzenia systemu informacji i fachowej pomocy dla inwestorów,

2. Utworzenie centrum turystyczno – edukacyjno-ekologicznego MIŁKOWICE - SAFARI

Działania mające na celu stworzenie centrum edukacyjnego i centrum przyrodniczego pozostaje w zgodzie z polityką państwa, działaniami w UE.

Współpraca z instytucjami krajowymi realizującymi światowy program różnorodności biologicznej oparty na Konwencji , a w szczególności :

Głównym Konserwatorem Przyrody,
Ministrem Środowiska

Krajowym Punktem Kontaktowym Konwencji o Różnorodności Biologicznej, działający w ramach Ministerstwa Środowiska oraz w oparciu o program *Polska 2025 - Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju (przyjęta przez Radę Ministrów 26 lipca 2000 roku); Narodowa Strategia Ochrony Środowiska na lata 2000 - 2006 (projekt przyjęty przez Komitet Polityki Regionalnej i Zrównoważonego Rozwoju Rady Ministrów Środowiska 27*

lipca 2000 roku); Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej - przez edukację do zrównoważonego rozwoju (przyjęta przez Ministra Środowiska i Ministra Edukacji 21 września 2000 roku); Koncepcja Polityki Zagospodarowania Przestrzennego Kraju (przyjęta przez Radę Ministrów 5 października 1999 roku); Polityka Leśna Państwa (przyjęta przez Radę Ministrów 22 kwietnia 1997 roku); Spójna polityka strukturalna rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa (przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 1999 roku).

Proponuje się utworzenie parku Miłkowice –Safari obejmujący następujące działania realizowane w zależności od aktualnie istniejących możliwości:

Centrum gatunków zagrożonych hodowlanych zwierząt ras polskich

Filię ogrody zoologicznego z Wrocławia przeznaczoną do hodowli, ekspozycji zwierząt dużych, których przebywanie na małych wybiegach w aktualnych realiach prawa UE jest niedopuszczalne

Wzorcowe hodowle zwierząt – koników polskich, strusi, bażantów itp., których hodowla jest dotowana przez UE, a w przypadku introdukcji dofinansowana z budżetu

Wymienione propozycje programowe wymagają satarannego przygotowania i dają podatwę do uzyskania dofinansowania z budżetu kraju oraz środków pomocowych i strukturalnych UE.

Dla realizacji powyższych projektów formą ich realizacji mogłaby być Spółka Gminno-Prywatna .

Poniżej omówiono te działy Strategii Ekorozwoju Polski, które korespondują z zasygnalizowanymi projektami.

DZIAŁY "ROLNICTWO" "ROZWÓJ WSI" I "RYNKI ROLNE"

Wypracowanie i wdrożenie mechanizmów integracyjnych, umożliwiających instytucjonalne powiązanie działań różnych resortów, organizacji i instytucji na rzecz ochrony i zrównoważonego użytkowania rodzimych ras i odmian zwierząt gospodarskich i ryb.

Opracowanie i wdrożenie programów ochrony zagrożonych odmian roślin użytkowanych w rolnictwie.

Opracowanie krajowego programu i programów hodowlanych ochrony populacji dla zagrożonych rodzimych ras i odmian zwierząt gospodarskich oraz ryb, które powinny precyzować, jakie metody ochrony mają być zastosowane w odniesieniu do danej rasy, jaka minimalna wielkość populacji musi być utrzymywana in situ oraz zawierać wskazania dotyczące zakresu przechowywania materiału genetycznego w bankach ex situ.

Określenie w programach hodowlanych ochrony poszczególnych ras i odmian zwierząt gospodarskich i ryb znaczenia, potrzeb i zakresu stosowania kriokonserwacji oraz wyznaczenie instytucji odpowiedzialnych za prowadzenie banków ex situ dla zwierząt gospodarskich.¹⁵

Opracowanie merytorycznych zasad udostępniania obszarów cennych przyrodniczo na potrzeby rozwoju ruchu turystycznego.

W harmonogramie realizacji zadań uwzględnione powinny być zalecone przez Agendę 21 następujące priorytety czasowe:

- a) zadania bieżące i krótkoterminowe
- b) zadania średnioterminowe
- c) zadania długoterminowe

Powiązanie idei ekorozwoju z polityką planowania przestrzennego państwa, wynika z faktu, że gospodarka kraju tworzy pewien system składający się z dwóch zależnych od siebie elementów, a mianowicie ze środowiska naturalnego i jego zasobów oraz z zasobów techniki. System przyrodniczy w powiązaniu z systemem technicznym zapewniają rozwój gospodarczy, który odnosi się do określonej przestrzeni, plan przestrzenny natomiast rozstrzyga o rozmieszczeniu obszarów i obiektów spełniających różnorodne funkcje przyrodnicze i techniczne dla stworzenia harmonii na tle przyroda – gospodarka¹⁶.

Rola i funkcja planowania przestrzennego zmierzającego do ekorozwoju polega zatem na takiej alokacji przestrzeni, która zapewni zachowanie równowagi przyrodniczej, racjonalną gospodarkę nieograniczonymi zasobami przyrodniczymi, zwłaszcza tymi nieodnawialnymi, ochronę walorów krajobrazowych i warunków klimatycznych, godząc przy tym prawa przyrody i prawa ekonomii.

---

¹⁵ KRAJOWA STRATEGIA OCHRONY I ZRÓWNOWAŻONEGO UŻYTKOWANIA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ Warszawa, 2002 r.

3. Utworzenie centrum lotniarstwa balonowo – motolotniowego **MILKOWICE LOTNISKO**

Wykorzystanie sąsiedztwa dużej aglomeracji miejskiej w powiązaniu z dogodnym powiązaniem komunikacyjnym oraz współczesną tendencją i zapotrzebowaniem na ekscytujące sposoby spędzanie czasu celowym byłoby – co w istotny sposób nie narusza cech środowiska- przygotowanie terenów zielonych z zapleczem mieszkalno-usługowo-sanitarnym „lotniska” do uprawiania sportów balonowych oraz motolotniowych. Obie te dyscypliny nie wymagają istotnych zmian w miejscowym planie zagospodarowania.

Warunki terenowe i klimatyczne są niezwykle sprzyjające dla uprawiania tych dyscyplin.

4. Utworzenie skansenu pradawnej wsi **MILKOWICE SKANSEN**

DZIAŁ "TURYSTYKA"

W związku z wysoką bonitacją gruntów i wieloma uwarunkowaniami oraz dowodami bardzo starego osadnictwa w Miłkowicach i okolicy (w rejonie Goslinowa miały miejsce trzy bitwy), a jednocześnie traktując te elementy jako atuty powstanie wioski – skansenu z równoczesną prezentacją starych odmian hodowlanych zwierząt gospodarskich oraz innymi atrakcjami można stworzyć atrakcyjny rejon wypoczynkowo-edukacyjny.

Podjęcie działań prawnych, organizacyjnych i promocyjnych, mających na celu wdrożenie zapisów przyjętych przez ministrów ochrony środowiska w Deklaracji Berlińskiej Różnorodność biologiczna i zrównoważona turystyka (1997).

Opracowanie programu wspierania turystyki wiejskiej zgodnie z Decyzją 92/421 Rady Europejskiej w sprawie działań wspólnotowych w dziedzinie turystyki, obejmującego m.in. opracowanie programu informacyjno-edukacyjnego dla turystów i usługodawców, dotyczącego ochrony różnorodności biologicznej oraz realizację pilotowych przedsięwzięć o charakterze modelowym (innowacyjnym), szczególnie w strefach przybrzeżnych, górskich, parkach narodowych i rezerwach.

Rozwijanie agroturystyki i turystyki przyrodniczej jako jednego z narzędzi edukacji ekologicznej.

---

¹⁶ Kozłowski S., *Droga do ekorozwoju*, Wydawnictwo Naukowe PWN 1994, s. 58.

Działania edukacyjne, ukierunkowane na rozwój przyjaznych środowisku zachowań turystów oraz na uświadomienie wartości i znaczenia przyrody w wypoczynku i rekreacji.

Alternatywą dla obecnych produkujących na samo-zaopatrzenie gospodarstw jest np. rolnictwo ekologiczne wymagające wyższych nakładów pracy. Konieczne będą również znaczne przekształcenia wiejskich rynków pracy w kierunku rozwoju działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich i wielofunkcyjnego rozwoju wsi

Pobudzenie rozwoju sieci małych i średnich miast i przyspieszenie procesów urbanizacyjnych stanowi szansę skuteczniejszej restrukturyzacji terenów wiejskich w okresie objętym horyzontem czasowym strategii należy się liczyć z minimalnym wzrostem liczby ludności województwa przy znacznych zmianach struktury demograficznej.

Niski wskaźnik przedsiębiorczości

Brak potencjału przemysłowego

Brak rozbudowanej infrastruktury

Jeżeli nie nastąpią zmiany napływ kapitału jest problematyczny

pobudzania procesów rozwoju regionalnego, wspierania procesów innowacyjnych

Stanowi to duże zagrożenie dla jego pozycji w przyszłości

obszary zacofania strukturalnego

W ujęciu branżowym podstawowym obszarem zacofania strukturalnego jest rolnictwo

wartości zasoby kulturowe i przyrodnicze na przeciętnym poziomie

konieczność przeprowadzenia ***transformacji polskiej wsi*** i zapewnienia jej wielofunkcyjnego rozwoju: tworzenie możliwości zatrudnienia na wsi, ale w coraz większym stopniu poza sektorem rolnym; podnoszenie wydajności i jakości pracy w gospodarstwach rolnych; rozwijanie małych firm przetwórstwa rolno-spożywczego i działalności usługowej dostosowanej do specyfiki regionu. Szansą na zbyt polskich płodów rolnych na rynkach zewnętrznych jest ich ekologiczna czystość. Zacofanie wsi staje się bowiem swoistą premią „ekologiczną”, która stwarza szansę zdobycia nisz rynkowych

POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE POWIATU I WOJEWÓDZTWA

Zadania inwestycyjne wpisane w Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego

Modernizacja linii kolejowej E30 Zgorzelec – Wrocław

Założenia Planu Rozwoju Lokalnego gminy Miłkowice są zbieżne z zadaniami Strategii Województwa Dolnośląskiego. W poszczególnych dziedzinach Plan Rozwoju Lokalnego gminy Miłkowice zakłada:

Sfera gospodarki

Przedsiębiorczość:

Regionalny system wspomagania MŚP i rzemiosła,

Tworzenie warunków, które sprzyjają napływowi inwestycji bezpośrednich,

Promocja gospodarcza regionu,

Infrastruktura:

Dopełnienie systemu głównych szlaków komunikacyjnych przez modernizację i

podwyższenie standardów dróg regionalnych (w tym drogi alternatywne do autostrad),

Modernizacja i uzupełnienie systemu zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków w skali regionu,

Modernizacja dróg i linii kolejowych o zasięgu międzynarodowym.

Zatrudnienie:

Ustanowienie preferencji dla firm regionalnych przy wyborze z podobnie korzystnych ofert (certyfikat dolnośląski),

Kreowanie tanich miejsc pracy związanych z utrzymaniem estetyki otoczenia i bieżącą konserwacją infrastruktury publicznej.

Turystyka i rekreacja:

Promowanie wewnątrz regionalnej turystyki weekendowej,

Ekspozowanie turystycznych walorów krajobrazu oraz zespołów urbanistycznych i architektonicznych,

Uzupełnienie oferty rekreacyjnej o propozycje turystyczne, kulturalne, i sportowe,

Tereny wiejskie:

Rozwój funkcji mieszkaniowych na terenach wiejskich (dojeżdżający do pracy, emeryci, pobyty weekendowe)

Doradztwo i szkolenia w zakresie kredytów, podatków, przepisów, marketingu, zarządzania produkcją itp.

Promowanie regionalnych produktów rolnych wysokiej jakości,
Poprawa standardów cywilizacyjnych: warunków sanitarnych, estetyki, ładu przestrzennego,
Wspieranie budowy i modernizacji wiejskiej infrastruktury,
Unowocześnienie struktury agrarnej,
Rozwój pozarolniczych form gospodarowania: rzemiosła, drobnej wytwórczości i usług (w tym internetowych),

Sfera socjalna

Zdrowie:

Funkcjonalne doskonalenie dostępu pacjentów do usług medycznych,
Eliminowanie szkodliwych zanieczyszczeń środowiska

Bezpieczeństwo:

Działania na rzecz radykalnej poprawy bezpieczeństwa w komunikacji, a zwłaszcza w ruchu drogowym,

Wspieranie działań skierowanych przeciw patologiom społecznym (narkomanii, wandalizmowi itd.),

Działania zapobiegawcze i resocjalizacyjne w środowiskach patologicznych, w tym zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży,

Identyfikacja źródeł społecznych lęków i niepokojów oraz odpowiednia profilaktyka.

Sfera zasobów ludzkich

Kultura i nauka:

Sprawowanie pieczy nad dziedzictwem kulturalnym Dolnego Śląska rewaloryzacja układów urbanistycznych, restauracja zabytków, scalanie zasobów muzealnych

Wsparcie dla lokalnych inicjatyw kulturalnych

Wspomaganie niezależnych przedsięwzięć kulturalnych w regionie,

Kształtowanie podstawowych nawyków uczestnictwa w życiu kulturalnym przez edukację i popularyzację wiedzy,

Edukacja:

Zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży z małych miejscowości,

Zapewnienie efektywnego dostępu do oświaty dzieciom ze środowisk problemowych (bieda, bezrobocie, patologie społeczne),

Wspieranie inicjatyw budowy i modernizacji powszechnie dostępnych obiektów sportowych.

OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego powinna przyczyniać się zarówno w krótszej, jak i dłuższej perspektywie do osiągnięcia:

Rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego gminy Miłkowice - wzrost inwestycji zewnętrznych w gminie Miłkowice, spadek przestępczości, wzrost liczby turystów odwiedzających gminę Miłkowice,

Rozwoju przedsiębiorczości, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorców - wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w poszczególnych latach,

Przeciwdziałanie bezrobociu poprzez tworzenie nowych i utrzymanie istniejących miejsc pracy – dane PUP Legnica na temat poziomu bezrobocia w gminie Miłkowice,

Poprawienia stanu infrastruktury technicznej i drogowej w celu realizowania nowych inwestycji gospodarczych – wzrost liczby zmodernizowanych i nowowytbudowanych dróg na obszarze Gminy

Poprawa stanu infrastruktury kanalizacyjnej – długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej oraz liczba gospodarstw domowych korzystających z gminnej sieci sanitarnej

Rozwoju kultury regionalnej i lokalnej będącej składnikami kultury narodowej oraz ochrony i rozwoju dziedzictwa kulturowego na terenie Gminy – wzrost znaczenia lokalnych imprez kulturalnych, wartość nakładów finansowych na renowację obiektów zabytkowych oraz promocję regionu,

Poprawy stanu środowiska naturalnego oraz promocji zasobów przyrodniczych – ograniczenie zanieczyszczeń przedostających się do środowiska naturalnego, prowadzenie monitoringu źródeł i wielkości zanieczyszczeń,

Wzrostu poziomu wykształcenia mieszkańców gminy Miłkowice oraz kwalifikacji zawodowych – dane demograficzne na temat wykształcenia poszczególnych grup ludności,

Dywersyfikacja źródeł dochodów ludności, stworzenie alternatywy dla sektora rolnego oraz zatrudnienia w PKP – procent ludności uzyskującej dochód z działalności innej, niż działalność rolnicza oraz zatrudnienie w podmiotach niezwiązanych z PKP.

11. Podsumowanie

Realizacji przyjętych celów strategicznych będą służyły konkretne zadania i plany ustalone przez Wójta. Przyjęte one zostaną przez Radę Gminy w uchwale budżetowej. Przyjęcie zadania do realizacji będzie więc ocenione pod względem możliwości wykonania i zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych oraz przygotowania szczegółowego planu operacyjnego.

Każde zadanie inwestycyjne może być finansowane ze środków własnych gminy bądź pozyskanych z zewnątrz: dotacje, kredyty, środki pomocowe. Uzyskanie środków z Unii Europejskiej wiąże się z przygotowaniem dokumentów aplikacyjnych, niezbędnym więc będzie przygotowanie szczegółowego opisu poszczególnych przedsięwzięć ujętych w planie. Koniecznym zatem będzie opracowanie studium wykonalności, projektu technicznego przedsięwzięcia, dokumentacji kosztorysowej, harmonogramu realizacyjnego i finansowego. W monitorowaniu będą brały udział wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie programu, a więc przede wszystkim członkowie Rady - Miłkowice, Wójt, kierownicy poszczególnych wydziałów urzędu. Zespół doradczy ds. „Realizacji programu...”, złożony z kierowników poszczególnych wydziałów oraz niektórych radnych, będzie oceniał okresowo (co najmniej raz w roku) bieżący stan i efekty realizacji Programu.... Ocena realizacji zawierać będzie opis realizacji poszczególnych programów operacyjnych z wyznaczonymi zakresami działalności i harmonogramem realizacji poszczególnych działań. Ocena ta będzie dotyczyć zarówno terminowości wdrażania poszczególnych działań, jak i zgodności tych działań z przyjętymi dla planu celami i priorytetami rozwoju. W wyniku przeprowadzanego postępowania monitorującego zespół doradczy zobowiązany będzie do rekomendowania przez Wójta wniosków dla dalszej realizacji planu. W przypadku odchylenia od przyjętych celów i kierunków rozwoju zespół doradczy wskaże propozycję działań korygujących, chyba że odchylenia od zakładanych celów i priorytetów są wynikiem aktualizacji planu, której prawidłowość zostanie oceniona przez zespół doradczy. W wyniku tej weryfikacji Wójt przedstawiać będzie Radzie - propozycję dokonania odpowiednich zmian w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Miłkowice.

BIBLIOGRAFIA

Plan Rozwoju Lokalnego Miłkowice Październik 2004 ARLEG S.A. Agencja Rozwoju Regionalnego

Strategia rozwoju gminy Miłkowice, Miłkowice - Legnica październik 2004 r. ARLEG S.A. Agencja Rozwoju Regionalnego

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego. Wrocław 2000 r.

Rocznik Statystyczny Województwa Dolnośląskiego za rok 2003. Urząd Statystyczny we Wrocławiu.

Strona internetowa BIP: www.bip.gov.pl